

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SÜRDÜRÜLEBİLİR ARAZİ YÖNETİMİNİN
KENTSEL ÖLÇEKTE İRDELENMESİ: İZMİR
TİRE ÖRNEĞİ

Nazif GÜLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Harita Mühendisliği Anabilim Dalı

Aralık-2022
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Nazif Güler tarafından hazırlanan ‘‘Sürdürülebilir Arazi Yönetiminin Kentsel Ölçekte İrdelenmesi: İzmir Tire Örneği’’ adlı tez çalışması 20/12/2022 tarihinde aşığıdaki jüri tarafından oy birliği ile Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Harita Mühendisliği Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ERTAŞ

.....

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ERTAŞ

.....

Üye

Prof. Dr. Mevlüt UYAN

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Kamil KARATAŞ

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Saadettin Erhan KESEN
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Nazif GÜLER

Tarih: 20.12.2022

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SÜRDÜRÜLEBİLİR ARAZİ YÖNETİMİNİN KENTSEL ÖLÇEKTE İRDELENMESİ: İZMİR TİRE ÖRNEĞİ

Nazif GÜLER

**Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Harita Mühendisliği Anabilim Dalı**

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ERTAŞ

2022, 124 Sayfa

Jüri

**Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ERTAŞ
Prof. Dr. Mevlüt UYAN
Dr. Öğr. Üyesi Kamil KARATAŞ**

Bu çalışma ile dünyamızın geleceği için büyük önem arz eden sürdürülebilir bir çevre ve yaşanabilir alanlar için sürdürülebilir arazi yönetimine kentsel bir bakış açısı geliştirilirken aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma ve kentleşmeye de atıfta bulunmaktadır. Sürdürülebilir arazi yönetimi, kentsel sahaların gelecek nesillerin ihtiyaçlarından ödün verilmeden sürdürülebilir yönetimini amaçlarken, aynı zamanda sürdürülebilir kentleşmeyi ve dolayısıyla sürdürülebilir kalkınmayı da desteklemektedir. Kentleşmenin temelini oluşturan kent arazilerinin aslında sürdürülebilirlik için ne denli önemli olduğunu ortaya koyabilmek için; mega kent ve kentlerin nüfus gelişimine, kent arazilerinin geçmişten günümüze gösterdiği genişlemeye yönelik kentsel alan incelemesine, kentsel arazi türlerine ve bunlardan sosyal altyapı niteliğindeki arazilerin hem oluşturulma bakımından mülkiyet yapılarına hem de zaman içerisinde gösterdiği daralma ve genişleme durumlarına ilişkin tespitlerde bulunulmuştur. Yapılan incelemelere göre 2001 ile 2021 yılları arasında; İstanbul nüfus bakımından % 40,28, kentsel alan bakımından % 39,31, İzmir nüfus bakımından %27,29, kentsel alan bakımından %36,39, Ankara ise nüfus bakımından % 44,72, kentsel alan bakımından % 51,18 oranında büyüme göstermiştir. Örneklem sahası olan Tire ilçesi ise aynı periyotta nüfus bakımından % 13,67 büyürken, kentsel alan bakımından % 48,17 oranında genişlemiştir. Ancak Tire ilçesinin, hem nüfus bakımından artış göstermesine hem de kentsel alanların her geçen gün genişlemesine rağmen sosyal altyapı tesislerinin 14 adedinin hisseli mülkiyet yapısı sebebiyle atıl vaziyette bekliyor olması, sürdürülebilir arazi yönetimi uygulamalarından biri olan kamulaştırmanın önemini bize bir kez daha göstermektedir. Bunun yanı sıra sosyal altyapı tesislerinden park ve yeşil alanlar imar planına göre % 29,45, çocuk bahçesi ve oyun alanları % 19,82 oranında daralırken, rekreasyon alanları % 6,66 oranında genişleme göstermiştir. Park, yeşil alan, çocuk bahçesi, oyun alanı ve rekreasyon alanı gibi düzenleme ortaklık payı kesintisi ile oluşturulan ve mülkiyet kaydı bulunmayan sosyal altyapı niteliğindeki kentsel arazilerin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için parselasyon planları ile koordinatlı mülkiyet sınırlarının belirlenerek daralmasının önüne geçilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: sürdürülebilir arazi yönetimi, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir kentleşme, kentsel araziler, kentsel alan genişlemesi, kamulaştırma, düzenleme ortaklık payı, parselasyon planı.

ABSTRACT

MS THESIS

SCRUTINIZE OF SUSTAINABLE LAND MANAGEMENT AT THE URBAN SCALE: THE EXAMPLE OF İZMİR TİRE

Nazif GÜLER

**Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of Geomatic Engineering**

Advisor: Asst. Prof. Dr. Mehmet ERTAŞ

2022, 124 Pages

Jury

**Asst. Prof. Dr. Mehmet ERTAŞ
Prof. Dr. Mevlüt UYAN
Asst. Prof. Dr. Kamil KARATAŞ**

In this study, while developing an urban perspective on sustainable land management for a sustainable environment and livable areas, which are of great importance for the future of our world, it also refers to sustainable development and urbanization. While sustainable land management aims at the sustainable management of urban areas without compromising the needs of future generations, it also supports sustainable urbanization and therefore sustainable development. In order to reveal how important the urban lands, which form the basis of urbanization, are actually for sustainability; determinations were made about the population development of megacities and cities, urban area analysis for the expansion of urban lands from the past to the present, urban land types and among these, the property structures of the lands that have the quality of social infrastructure, as well as the shrinkage and expansion situations that they showed over time. According to the researches, between 2001 and 2021; Istanbul grew by 40.28% in terms of population, 39.31% in terms of urban area, 27.29% in terms of population in İzmir, 36.39% in terms of urban area, and Ankara grew by 44.72% in terms of population and 51.18% in terms of urban area has shown grew. Tire district, which is the sample area, grew by 13,67% in terms of population in the same period, and expanded by 48,17% in terms of urban area. However, despite the increase in population and the expansion of urban areas in Tire district, the fact that 14 of the social infrastructure facilities are idle due to the shared land structure shows us once again the importance of expropriation, which is one of the sustainable land management practices. In addition, parks and green areas, which are social infrastructure facilities, contracted by 29.45%, children's gardens and playgrounds by 19.82%, while recreation areas expanded by 6.66%, according to the zoning plan. In order to ensure the sustainability of urban lands such as parks, green areas, children's gardens, playgrounds and recreation areas, which are created with the deduction of the development readjustment share and have no property registration, proposals have been made to prevent the narrowing of these areas by determining the coordinated property boundaries with parcellation plans.

Keywords: sustainable land management, sustainable development, sustainable urbanization, urban lands, urban area expansion, expropriation, development readjustment share, parcellation plan.

ÖNSÖZ

Gerek tez çalışmam süresince gerekse yüksek lisans eğitimim boyunca yardım ve desteğini esirgemeyen, beni sabır ve anlayışla yönlendiren, daima teşvik eden ve zaman ayırarak özveride bulunan, kişiliğiyle örnek aldığım değerli hocam ve tez danışmanım **Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ERTAŞ'a**

Uzman görüş ve öneriyle beni destekleyerek katkı sağlayan ve akademik bakış açısıyla örnek aldığım **Sayın Dr. Öğr. Üyesi Şaban İNAM'a**

Değerli bilgi ve birikimini benden esirgemeyen ve beni akademik anlamda teşvik eden **Sayın Öğr. Gör. Mehmet Alper ŞEN'e**

Hayatım boyunca olduğu gibi eğitim ve öğretim sürecimde de desteklerini esirgemeyen, onlara sahip olduğum için kendimi daima şanslı hissettiğim kıymetli **annem Sünel GÜLER, babam Hidayet GÜLER ve ablam Merve GÜZEL'e**

Her zaman olduğu gibi yüksek lisans çalışmalarım boyunca da üzüntü ve sevinçlerimi paylaşan, sevgi, anlayış ve desteği ile bana güç veren kıymetli arkadaşlarıma

Gönülden teşekkür ederim...

Nazif GÜLER
KONYA-2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
ÇİZELGELER LİSTESİ	xii
GRAFİKLER LİSTESİ	xiii
1. GİRİŞ	1
2. ARAZİ YÖNETİMİ	2
2.1. Arazi Yönetiminin Ortaya Çıkışı.....	2
2.2. Sürdürülebilirlik Kavramı ve Sürdürülebilir Arazi Yönetimi.....	3
2.3. Sürdürülebilir Arazi Yönetiminin Kapsamı.....	4
3. SÜRDÜRÜLEBİLİR ARAZİ YÖNETİMİNE YÖNELİK LİTERATÜR TARAMASI	6
4. SÜRDÜRÜLEBİLİR ARAZİ YÖNETİMİ, NÜFUS VE KADASTRO ARASINDAKİ İLİŞKİ	11
4.1. Nüfusun Arazi Yönetimi Üzerindeki Baskısı	11
4.2. Kadastro Çalışmalarının Tarihçesi.....	12
4.3. Arazi Kadastrosu ve Arazi Yönetimi Bilgi Sistemi.....	13
5. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA	15
5.1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Gelişimi	15
5.2. Sürdürülebilir Kalkınmanın 2030 Amaçları (SKA).....	16
5.3. Türkiye'nin Sürdürülebilir Kalkınma Süreci.....	27
6. SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME	30
6.1. Geçmişten Günümüze Megakentler.....	31
6.2. Kent Arazilerinin Genişlemesine İlişkin İnceleme	32
6.2.1. İstanbul şehrinin 2001-2021 yılları arasındaki kentsel alan genişlemesi	33
6.2.2. İzmir şehrinin 2001-2021 yılları arasındaki kentsel alan genişlemesi.....	36
6.2.3. Ankara şehrinin 2001-2021 yılları arasındaki kentsel alan genişlemesi.....	38
6.2.4. İstanbul-İzmir-Ankara şehirlerinin karşılaştırılması.....	40

7. METERYAL METOD	42
7.1. Coğrafi Konum	42
7.2. Tire Nüfusu ve Merkez, Köy, Kırsal Mahalle Kavramları	44
7.3. Tire Kadastrosuna Bakış	51
7.4. Tire'deki İlk Planlama Faaliyetleri	51
7.5. İmar Uygulamalarına Başlanılması, Düzenleme Ortaklık Payı (DOP) ve Kamu Ortaklık Payı (KOP)	52
7.6. Parselasyon Planları ve Kentsel Arazi Üretimini Etkileyen Unsurlar	53
7.6.1. Konut ve ticaret parselleri	53
7.6.1.1. Bitişik nizam	53
7.6.1.2. Blok nizam	54
7.6.1.3. Ayrık nizam	55
7.6.1.4. İkiz nizam	55
7.6.2. Sanayi parselleri	56
7.6.2.1. Uygulama imar planı içerisindeki sanayi parselleri	56
7.6.2.2. Küçük sanayi alanı parselleri	56
7.6.2.3. Organize sanayi alanı parselleri	56
7.7. Tire Kentsel Alan Genişlemesi	57
7.8. İmar Uygulaması ve Parselasyon Planları Neticesinde Oluşturulan Kentsel Sosyal Altyapı Alanları ve Sürdürülebilirliği	65
7.8.1. Sosyal altyapı alanları	66
7.8.1.1. Eğitim alanları	66
7.8.1.2. Sağlık tesisi alanları	70
7.8.1.3. Dini tesis alanları	75
7.8.1.4. Kültürel ve idari tesisler	80
7.8.1.5. Açık ve kapalı spor tesisleri	87
7.8.1.6. Park, çocuk bahçesi, oyun alanı ve rekreasyon alanları	90
8. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	111
KAYNAKLAR	118
EKLER	123

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

P	Park ve Yeşil Alanlar
Ç	Çocuk Bahçesi ve Oyun Alanları
R	Rekreasyon Alanları

Kısaltmalar

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AYBS	Arazi Yönetimi Bilgi Sistemi
BM	Birleşmiş Milletler
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
CNES	Centre National d'Etudes Spatiales
DOM	Dilim Orta Meridyeni
DOP	Düzenleme Ortaklık Payı
FIG	International Federation of Surveyors
GİB	Göç İdaresi Başkanlığı
HGM	Harita Genel Müdürlüğü
KAKS	Katlar Alanı Katsayısı
KOP	Kamu Ortaklık Payı
SKA	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
UN	United Nations
UNDP	United Nations Development Programme
UNFPA	United Nations Population Fund
UNECE	United Nations Economic Commission for Europe
UNSDCF	United Nations Sustainable Development Cooperation Framework
UNWCED	United Nations World Commission on Environment and Development
UTM	Universal Transvers Merkator
TAİS	Türkiye Arazi İdare Sistemi
TAKBİS	Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi
TAKS	Taban Alanı Katsayısı
TDK	Türk Dil Kurumu
TKGM	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
TUCBS	Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
WB	World Bank

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 5.2.1. 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (UNDP)	17
Şekil 6.2.1.1. İstanbul Anadolu Yakası Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Çalışması (2001)	33
Şekil 6.2.1.2. İstanbul Anadolu Yakası Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Çalışması (2021)	34
Şekil 6.2.1.3. İstanbul Avrupa Yakası Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Çalışması (2001)	35
Şekil 6.2.1.4. İstanbul Avrupa Yakası Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Çalışması (2021)	35
Şekil 6.2.2.1. İzmir Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Çalışması (2001)	37
Şekil 6.2.2.2. İzmir Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Çalışması (2021)	38
Şekil 6.2.3.1. Ankara Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Çalışması (2001)	39
Şekil 6.2.3.2. Ankara Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Çalışması (2021)	40
Şekil 7.1.1. Tire İlçesinin Coğrafi Konumu	43
Şekil 7.1.2. Büyükova Koruma Alanı Haritası (Küçükmenderes Ovası)	44
Şekil 7.6.1.1.1. Bitişik Nizam Uygulama Örneği	54
Şekil 7.6.1.2.1. Blok Nizam Uygulama Örneği	54
Şekil 7.6.1.3.1. Ayrık Nizam Uygulama Örneği	55
Şekil 7.6.1.4.1. İkiz Nizam Uygulama Örneği	56
Şekil 7.7.1. Tire Hava Fotoğrafı Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (HGM, 1957) .	58
Şekil 7.7.2. Tire Hava Fotoğrafı Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (HGM, 1964) .	58
Şekil 7.7.3. Tire Hava Fotoğrafı Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (HGM, 1977) .	59
Şekil 7.7.4. Tire Hava Fotoğrafı Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (HGM, 1982) .	59
Şekil 7.7.5. Tire Hava Fotoğrafı Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (HGM, 1995) .	60
Şekil 7.7.6. Tire Landsat Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (2005)	60
Şekil 7.7.7. Tire CNES/Airbus Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (2013)	61

Şekil 7.7.8. Tire Maxar ve CNES/Airbus Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (2022)	62
Şekil 7.8.1.1.1. 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (Eğitim Alanı)	69
Şekil 7.8.1.2.1. 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (Sağlık Tesis Alanı)	73
Şekil 7.8.1.3.1. 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (Dini Tesis Alanı)	79
Şekil 7.8.1.4.1. 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (Resmi Kurum Alanı) ..	85
Şekil 7.8.1.5.1. 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (Kapalı Spor Tesisi Alanı)	89
Şekil 7.8.1.6.1. Park Alanı 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (P75)	106
Şekil 7.8.1.6.2. Park Alanı 2022 Yılı Maxar Uydu Görüntüsü (P75)	107
Şekil 7.8.1.6.3. Çocuk Bahçesi 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (Ç14) .	108
Şekil 7.8.1.6.4. Çocuk Bahçesi 2022 Yılı Maxar Uydu Görüntüsü (Ç14)	108
Şekil 7.8.1.6.5. Rekreasyon Alanı 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (R2)	109
Şekil 7.8.1.6.6. Rekreasyon Alanı 2022 Yılı Maxar Uydu Görüntüsü (R2)	109
Şekil 7.8.1.6.7. Mülkiyet Kaydı Bulunan Park Örneği.....	110

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 5.3.1. Büyükşehirlerdeki Sığınmacı Sayısı	28
Çizelge 6.1.1. 2021 Yılı Megakent Tablosu.....	31
Çizelge 6.2.4.1. İstanbul-İzmir-Ankara Karşılaştırma Tablosu.....	41
Çizelge 7.2.1. İzmir İlçe Nüfusu.....	44
Çizelge 7.2.2. Yıllara Göre Tire Nüfusu	46
Çizelge 7.2.3. 2021 Yılı Tire Mahalle Nüfusu	48
Çizelge 7.2.4. Tire Kent ve Kırsal Nüfus Oranları	48
Çizelge 7.7.1. Yıllara Göre Kentsel Alan Büyüklüğü Karşılaştırma Tablosu.....	63
Çizelge 7.7.2. Yıllara Göre Nüfus Artışı Karşılaştırma Tablosu.....	63
Çizelge 7.7.3. Tire ve İzmir Karşılaştırma Tablosu	65
Çizelge 7.8.1.1.1. Eğitim Alanları Tablosu	66
Çizelge 7.8.1.1.2. Eğitim Alanları Özet Tablosu.....	68
Çizelge 7.8.1.2.1. Sağlık Tesis Alanları Tablosu	71
Çizelge 7.8.1.2.2. Sağlık Tesis Alanları Özet Tablosu.....	72
Çizelge 7.8.1.3.1. Dini Tesis Alanları Tablosu	76
Çizelge 7.8.1.3.2. Dini Tesis Alanları Özet Tablosu.....	78
Çizelge 7.8.1.4.1. Kültürel ve İdari Tesis Alanları Tablosu.....	81
Çizelge 7.8.1.4.2. Kültürel ve İdari Tesis Alanları Özet Tablosu	84
Çizelge 7.8.1.5.1. Açık ve Kapalı Spor Tesisi Alanları Tablosu.....	88
Çizelge 7.8.1.5.2. Açık ve Kapalı Spor Tesisi Alanları Özet Tablosu	88
Çizelge 7.8.1.6.1. Park ve Yeşil Alanlar Tablosu.....	91
Çizelge 7.8.1.6.2. Çocuk Bahçesi ve Oyun Alanları Tablosu	100
Çizelge 7.8.1.6.3. Rekreasyon Alanları Tablosu	101
Çizelge 7.8.1.6.4. Park, Yeşil Alan, Çocuk Bahçesi, Oyun ve Rekreasyon Alanları Özet Tablosu.....	105

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 7.2.1. Yıllara Göre Tire Nüfusu	46
Grafik 7.2.2. Tire Şehir ve Köy Nüfusu Oranları	48

1. GİRİŞ

Arazi; “yeryüzü parçası”, “yeryüzünün suyla kaplı olmayan belli bir bölümü”, batı dillerinde “ülke toprakları” olarak adlandırılmış, “dünyanın yeryüzü parçası olup altında, üstünde ya da üzerinde sabitlenmiş, iyelik ve kullanım haklarına konu olan her şey” (UNECE, 1996) şeklinde de tanımlanmıştır. Toprak ise başlangıçta “beslenme için geçimlik tarım yapılan yeryüzü parçası” olarak adlandırılırken zamanla “insanoğlunun yaşamı için tüm gereksinimlerini sağladığı, artan nüfusun etkinliklerinden ve doğa olaylarından ötürü bozulmayla karşı karşıya kalan, yeniden üretilmeyen, sonlu bir doğal kaynak” olarak tanımlanmıştır. (WB, 2002).

İnsanoğlu tarihsel gelişim süreci içerisinde, üzerinde yaşadığı yeryüzü parçasına hâkim/sahip olma (mülkiyet) ve onu kendi hayatını sürdürebilmek amacıyla kullanma ve yönetme (arazi yönetimi) ihtiyacı duymuştur. Bu ihtiyaç toprak hâkimiyetini zamanla bir güç göstergesi haline getirmiş, eski çağlardan günümüze kadar devletler toprak elde edebilmek ya da kaybetmemek için birbirleriyle savaşmışlardır. Hâkimiyetini sağlayan devletler yaşadığı toprakların sınırlarını bilmek, daha nitelikli kullanmak, yönetmek ve planlamak için arazi ölçüm çalışmalarına başlamışlardır. Bu durum ise kadastro ve arazi yönetimi kavramının ortaya çıkmasını ve gelişmesini sağlamıştır. Türk Dil Kurumu tarafından yapılan kadastro tanımlamasında devlet eliyle yürütülen ifadesi dikkat çekmektedir (TDK, 2022).

Tarihsel süreç içerisinde arazinin tanımlanmasına yönelik uğraş veren insanoğlu kadastro çalışmalarında kaydettiği ilerleme ile birlikte bu arazilerin yönetilmesine yönelik girişimlerde bulunmuştur. Antik Mısır’a hayat veren Nil nehrinin belli dönemlerde taşkın yapması sebebiyle Nil deltasındaki arazi sınırlarının ortadan kalkması, bu deltada devlete vergi ödeyerek tarım yapan toprak sahiplerini rahatsız etmiştir. Her taşkından sonra devlet ölçümcüleri tarafından vergisini ödenen toprak alanlarının sınırlarının yeniden belirlenmesi amacıyla ölçümler yapılmıştır. Bu ölçümler matematik, geometri ve fen bilimlerinin doğuşu olarak kabul edilen görüşlerden olması ve günümüz haritacılığının temelini oluşturması bakımından önemlidir (Erbudak, 1967). Antik Mısırlıların bir doğal kaynak niteliğinde olan Nil nehrini izleyerek onun taşkın durumuna göre gösterdikleri geometri tabanlı ölçüm faaliyetleri ve bu sürecin tamamı, arazi yönetiminin tarihteki yerini bizlere açıkça göstermektedir.

2. ARAZİ YÖNETİMİ

2.1. Arazi Yönetiminin Ortaya Çıkışı

Doğal kaynakların kendisini yenilemesi bir süreç olup süreç içerisinde belli bir kapasite oranında yenilenme gerçekleştirilmektedir. Örneğin yanan bir makilik alanın eski görünümüne kavuşması 5-10 yıl gibi bir zaman gerektirirken, yanan bir kızılçam ormanının yeniden orman olabilmesi için iyileşme ve yenilenme süresi 30-40 yıl olarak kabul edilmektedir (Tavşanoğlu, 2021). Doğal kaynakların yenilenme süreçleri göz önüne alındığında, insanoğlunun, doğal kaynakları hızlıca tüketmesi, kirletmesi ve yenilenmesine izin vermeyerek sürekli olarak müdahale etmesi küresel çevre sorunlarının ortaya çıkmasına ve hatta tehlikeli boyutlara ulaşmasına sebebiyet vermiştir.

1970 'li yılların başında küresel çevre sorunlarının dünyanın ve insanlığın geleceği için oluşturduğu tehlikenin farkına varılmasıyla birlikte doğal kaynakların yönetilmesi ve sağlıklı bir geleceğin inşa edilmesi gerekçeleriyle 1972 yılında Birleşmiş Milletler Stockholm Çevre Konferansı'nda sürdürülebilir kalkınma ve kaynak kullanımında gelecek nesillerin hakları gibi konularda görüşmeler yapılmıştır, Bu alandaki çalışmaların 1983 yılında tüm üye devletlerin desteğini alarak yürütülebilmesi için Birleşmiş Milletler çatısı altında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (UNWCED) kurulmuştur. Böylece doğal kaynakların sürdürülebilir yönetilmesi kavramının temeli atılmıştır.

Dünya'da Bathurst Deklarasyonu olarak kabul gören ve Birleşmiş Milletler ile Uluslararası Haritacılar Federasyonu tarafından organize edilen çalıştayın "Arazi Zilyetliği ve Kadastral Altyapılar" konu başlıklı sonuç raporuna göre, arazinin temelde birden fazla özelliğe ve fonksiyona sahip olması sebebiyle tüm bu özellik ve fonksiyonların doğru kullanılabilmesi nitelikli bir arazi yönetim politikasına ihtiyaç duyulmasını sağlamış, iyi işleyen bir arazi idaresi, ancak iyi bir arazi politikası ve yönetimiyle mümkündür (UN ve FIG, 1999).

İlk olarak Dale ve McLaughlin (1988) tarafından arazi yönetimi; "Arazi kaynaklarının politik ve sosyal kuramlar ile yasal ve idari düzenlemeler çerçevesinde, insanoğlunun ihtiyaç ve isteklerine uygun bir yapıda tahsis edildiği karar verme süreçleridir." şeklinde tanımlama yapmıştır.

Uluslararası Haritacılar Federasyonu (FIG) tarafından Hollanda'nın Delft kentinde düzenlenen konferansta, FIG 'in 7. alt komisyonu tarafından yayınlanan "Kadastro Bildirisi" bu alanda en önemli sonuç raporu olarak kabul edilmektedir. Bu

bildiriye göre arazi yönetimi; arazi kaynaklarının kullanım ve gelişiminin yönetildiği süreç olarak tanımlanmıştır (FIG, 1995).

Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomi Komisyonu'nun (UNECE) 1993 yılında başlatmış olduğu çalışma ile Avrupa'da arazi idari sisteminin yenilenmesi ve uzman görüşleriyle güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Çalışmaların neticesi 1996 yılında "Arazi İdaresi İlkeleri" olarak yayınlanmıştır. Bu çalışma ile Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UNECE) tarafından yapılan tanımlamaya göre arazi yönetimi; arazinin ekonomik ve çevresel olarak sürdürülebilir gelişmeye yönelik yönetimiyle ilgili eylemlerin tümüdür. Bu çalışma arazi idaresi için arazi yönetim sistemi modeli önermesi bakımından da ön plana çıkmaktadır (UNECE, 1996).

1996 yılında Endonezya'nın Bogor kentinde kadastro uzmanlarınca gerçekleştirilen toplantıda BM ve FIG öncülüğünde yayınlanan sonuç raporunda 1992 Rio Dünya Zirvesi Gündem 21 'e atıfta bulunularak arazi yönetimi ve çevre sorunlarına bazı öneriler getirmesi bakımından önemlidir ve bu çalışmanın sonuç raporu tüm Dünya'da Bogor Deklarasyonu olarak kabul edilmiştir. Bu deklarasyona göre insan-azazi ilişkisinin geliştirilmesi bakımından kadastronun önemine vurgu yapılmış, kadastral sistemlerin sürdürülebilmesi için arazi yönetiminin önemli bir role sahip olduğuna vurgu yapılmıştır (UN ve FIG, 1996).

Tanımlardan ve sonuç raporlarından da anlaşılacağı üzere arazi yönetimi arazi üzerinde ortaya konulan ya da konulması planlanan eylemlerin yönetilmesi sürecidir ve bu eylemler aynı zamanda sürdürülebilir olmalıdır. Bu yaklaşımla arazinin sonlu bir doğal kaynak olması sebebiyle arazi yönetim politikalarının sürdürülebilirlik kavramı ile birlikte düşünülmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

2.2. Sürdürülebilirlik Kavramı ve Sürdürülebilir Arazi Yönetimi

Dünya nüfusunun hızlı artışı doğal kaynakların doğru kullanılması üzerindeki baskıyı zamanla artırmış ve sanayileşme ile birlikte bu baskı çevre sorunlarında artış meydana gelmiştir (Türkiye Çevre Sorunları Vakfı,1991). Nüfus artışı ve sanayileşme ile birlikte doğal kaynaklar ve çevre üzerinde oluşan baskı, uzmanları yerel ve küresel düzeyde çözüm arayışına sokmuştur. Bu kapsamda Bruntland Raporu'nun (Ortak Geleceğimiz) doğal ve kültürel kaynak kullanımını "bugünün gereksinimlerinin, gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama olanağından ödün vermeden karşılmasıdır" (UNWCED, 1987) şeklinde sınırlaması, sürdürülebilirlik kavramını gündeme getirmiştir.

Sürdürülebilirlik kelime anlamı olarak “daimi olma yeteneği” şeklinde özetlenmektedir. Sürdürülebilirliğin amacı fiziksel, sosyal, ekonomik ve ekolojik anlamda var olan bugünün kaynaklarının tüketilmeden, geliştirilerek korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasıdır (Gülhan D., 2016). Sürdürülebilirliğin amacına uygun olarak sonlu bir doğal kaynak olarak tanımlanan arazilerin tüketilmeden geliştirilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması “Sürdürülebilir Arazi Yönetimi” kavramının ortaya atılmasını sağlamıştır.

Tüm dünyada bir dönüm noktası olarak kabul edilen 1992 Rio Dünya Zirvesi Gündem 21 ‘de ifade edilen sürdürülebilirlik ilkesine göre arazi yönetimi; “arazinin hem ekonomik hem de çevresel olarak sürdürülebilir gelişmeye yönelik yönetimiyle ilgili eylemlerin tümü” olarak ifade edilmiştir.

Sürdürülebilir arazi yönetimi en geniş anlamda;

- Beslenme, barınma ve geçinme gereksinimlerinin karşılanması,
- Nitelikli yaşamın ve yaşam alanlarının sağlanması,
- Doğal yaşam alanları ile çevre ve doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi,
- Ekonominin sürekliliğinin sağlanması,
- Teknik alt yapının sağlanması ve geliştirilmesi için en uygun arazi kullanımlarının belirlenmesi

gibi toprak ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili olan problemlerin saptanarak, bu problemlere önlem alınması için gerekli politika, plan ve kararların geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır (Demirel ve Gür, 2008).

2.3. Sürdürülebilir Arazi Yönetiminin Kapsamı

Sürdürülebilir arazi yönetimi temelde arazi nesnesi olarak kabul edilen özel mülkiyet ve kamu parselleri, tarım, orman ve diğer doğal kaynak bölgeleri gibi arazi parçalarını kapsamakla birlikte bu nesnelerin yönetilmesinden sorumludur. Burada bahsi geçen arazi nesnesi kavramı ilk olarak 1998 yılında FIG Kadastro 2014 adlı raporda yer almıştır. Bu rapor aynı zamanda gelecek kadastrosunu tanımladığı ve dünya çapında kadastro vizyonuna yön verdiği için önemlidir. Bu raporda arazi nesnesi; “Sınırları içerisinde homojen durumların bulunduğu arazi parçası” olarak tanımlanmıştır (FIG, 1998).

Arazi yönetimi ile birlikte arazi nesnelere devletlerin kanun ve mevzuatlarınca koruma altına alınarak, arazinin özelliklerini belirleyen kadastro çalışmaları neticesinde yasal belgelerle kayıt altına alınmasını sağlamaktadır. Bu bakımdan arazi yönetimi kayıt

altına alınan arazi parçalarının tümünün koordinatlı mülkiyet yapısını belirleyerek gelecek nesillere aktarılmasını sağlayarak sürdürülebilirliğine de katkıda bulunmaktadır.

Mülkiyete yönelik bu derece önemli kararları kapsayan arazi yönetiminin kapsamı;

- Taşınmazların değerlemesi,
- Kamu altyapısının ve hizmetlerinin gelişimi ve yönetimi,
- Arazi kullanım politikalarının oluşturulması ve uygulanması,
- Mülkiyet alım-satım ve diğer işlemleri,
- Arazi parçası ve doğal kaynakların yönetimi,
- Çevresel etki değerlendirmeleri,
- Arazi kaynaklı aktivitelerin arazi kullanımı üzerindeki etkilerinin incelenmesi ve analiz edilmesi

olarak kabul edilmektedir (Yomralıoğlu, 2021).

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR ARAZİ YÖNETİMİNE YÖNELİK LİTERATÜR TARAMASI

Yomralıoğlu ve Çete (2005), arazinin sonlu bir kaynak olduğuna dikkat çekerek sürdürülebilir yönetimine ihtiyaç olduğu düşüncesiyle yola çıkmış ve bunun da ancak uzun erimli düşünülerek geliştirilmiş, sağlıklı bir arazi politikasının varlığıyla mümkün olabileceği sonucuna ulaşmıştır. Bu kapsamda Türk arazi idare yapısı yasal ve kurumsal açıdan değerlendirilmiş ve ülkemiz için sürdürülebilir bir arazi politikası gereksinimi ortaya koymuşlardır.

Enemark (2009), arazi yönetim sistemlerinin, prensip olarak, herhangi bir yargı veya devlet tarafından tanınan insanlar ve arazi arasındaki sosyal ilişkiyi yansıttığını ve böyle bir sistemin sadece bir CBS olarak görülemeyeceği tezini öne sürmüştür. Öte yandan, arazi yönetim sistemlerinin geniş bir ulusal arazi yönetimi çerçevesi bağlamında arazi politikalarının uygulanmasını kolaylaştırdığı, arazi idaresi faaliyetlerinin sadece teknik veya idari süreçlerle ilgili olmadığı, bu faaliyetlerin temelde politik olduğu ve arazi mülkiyeti, arazi pazarları, arazi vergilendirmesi, arazi kullanım kontrolü, arazi geliştirme ve çevre yönetimi ile ilgili olarak insanlar, haklar ve arazi nesnelere ile ilgili kabul edilen sosyal kavramları yansıttığından bahisle arazi yönetim sistemlerinin üst düzey siyasi desteğe ve tanınmaya ihtiyaç duyduğu sonucuna ulaşmıştır.

Erkan ve arkadaşları (2011), Dünya’da ve Türkiye’de toprak ve su gibi doğal kaynaklar; hatalı ve plansız arazi kullanımı, yüksek nüfus artışı, duyarlı ekosistemlerdeki toprak erozyonu, kaynaklara yönelik çok yönlü istekler, vb. nedenler ile baskı altında bulunduğu ve insanlığın temel gıda kaynağı olan toprakların miktarını artırmasının mümkün olmadığından bahisle “sürdürülebilir arazi yönetimi” yaklaşımını benimsemiş ve Türkiye’deki uygulamalar ve sorunları irdelemeye çalışmıştır.

Qian ve arkadaşları (2015), Çin’in Shenzhen şehrinin hızlı kentleşme ile genişlediği ve arazi kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı için çok büyük zorluklar bulunduğu bahisle kentsel arazi genişlemesinin evrimini ve Shenzhen Hükümeti’nin 2005 yılından bu yana sürdürdüğü sürdürülebilir arazi kullanım politikasını tanıtmış ve Çin’e özgü kentleşme ve arazi yönetim sistemlerinin özelliklerini ele almıştır.

Garouani ve arkadaşları (2017), Fas’ın en eski şehirlerinden birisi olan Fes’te nüfusun artış hızından kaynaklanan kentsel yayılma ve ciddi çevre sorunlarından yola çıkarak kentleşme ve arazi kullanım değişiklikleri arasındaki ilişkiyi ve bunların şehir

manzarasına etkisini incelemiştir. Uydu görüntülerini ve nüfus sayımı verilerini, 1984-2013 dönemi için şehrin farklı arazi kullanım değişim ve büyüme modellerini belirlemek için kullanılmış ve elde edilen sonuç haritaları, 1984 ve 2013 yılları arasında kentsel veya gelişmiş arazi miktarının yaklaşık %121 arttığını, kırsal alanların tarım ve orman alanlarının ise sırasıyla %11 ve %3 oranında azaldığını göstermiştir.

Aksu ve İban (2017), Türkiye'de arazi kullanım haklarının kullanımına, edinilmesine ve düzenlenmesine yönelik uygulama ve faaliyetler, ilgili mevzuat çerçevesinde çeşitli kamu kurumlarının yetki ve sorumluluğunda yürütüldüğünden yola çıkarak gelecekteki arazi yönetimi çalışmalarına sonuç ve öneriler almak için İstanbul'da bir vaka çalışması yapmıştır. Bu çalışma kapsamında; kentsel ve kırsal alanlar için ayrı ayrı envanter uygulaması yapılmış ve sonuç kısmında İstanbul'un doğal ve yerleşim alanları ortaya konulmuştur.

Polat ve arkadaşları (2017), Türkiye'deki arazi yönetimi ve kadastro sistemini tespit etmeyi ve mevcut yapının Kadastro 2034 vizyonu ilkeleriyle bütünleştirilmesi için en uygun stratejiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Bu çalışma kapsamında Türkiye'deki arazi yönetim ve kadastro sisteminin yasal, kurumsal ve teknik durumunu, güçlü ve zayıf yönlerini, Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) temelli bir yöntem kullanılarak belirlemiştir. Türkiye'deki mevcut arazi yönetimi ve kadastro sistemi için hukuki açıdan %30 ağırlıklı en iyi strateji, arazi idaresi mevzuatının günün şartlarına göre güncellenmesi, kurumsallaşma açısından en iyi strateji nitelikli personelin yetiştirilmesi için mesleki eğitimin yaygınlaştırılması (%28 ağırlıklandırma) ve teknik açıdan en iyi strateji ise teknik ve teknolojik açıdan gelişmiş ölçüm tekniklerinin okullarda kullanılması olarak belirlenmiştir.

Aydınoğlu ve Bovkır (2017), arazi bilgilerini etkin bir şekilde yönetmek, başarılı arazi yönetimi ve sürdürülebilir arazi gelişimi elde etmede kilit bir faktör olduğu, araziyi yönetmek için her hükümetin bir arazi politikası ve yönetim sisteminin olması gerektiğinden bahisle arazi bilgi sistemlerinin, arazi ile ilgili gereklilikleri yerine getirmek, kullanım güvencesi sağlamak ve doğal kaynakları sürdürülebilir bir şekilde yönetmek için tasarlanması gerektiğini öne sürmüştür. Türkiye'de bilgi teknolojilerinin ve coğrafi bilgi sistemlerinin (CBS) gerekliliği 1990'ların başında kamu kurumları tarafından fark edildiği, Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi Projesi'nin (TAKBİS) Türkiye genelinde tapu ve kadastro veri ve süreçlerini yönetmeye başladığından bahsetmiştir. Ancak projenin veri altyapısının standart hale getirilmemesi, ulusal ve uluslararası düzeyde diğer paydaşların veri gereksinimlerini karşılamaması nedeniyle beklenen

başarı düzeyine ulaşamadığı ve coğrafi verilerin etkin yönetimine olanak sağlayan ve ulusal düzeydeki kullanıcı gereksinimlerine uygun ulusal coğrafi veri altyapısının oluşturulmasına yönelik Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi (TUCBS) adlı yeni bir e-devlet projesinin çalışmaları başlatılmıştır.

Malashevskiy ve arkadaşları (2018), arazi değişiminin mevcut arazi mülkiyetini ve arazi kullanımını düzene sokmanın yaygın bir yolu olduğundan bahisle, Ukrayna'nın modern koşullarında, emsal arazi değişimi uygulaması perspektiflerine uygun olarak, ekonomiler arası arazi etüdünün ön koşullarını ve genel yönlerini analiz etmiş, kilit mekanizma olarak emsal arazi değişimine dayalı olarak uygulanması tavsiye edilen önlemler seçilmiş ve Ukrayna'nın mevcut mevzuatına göre, emsal arazi değişimini sağlayabilecek arazi yönetimi için ana belge türlerini tanımlamıştır.

Bozdağ ve arkadaşları (2018), Türkiye'de kentsel dönüşüm projeleri sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için önemli bir arazi politikası aracı olarak kullanıldığı, ancak sakinlerin beklentilerinin karşılanamaması, sağlam bir yasal çerçevenin ve paydaşlarla etkili bir diyalogun oluşturulamaması ve bu politikaların sürdürülebilirliği ve nihai başarısı üzerinde etkileri olduğundan bahisle Türkiye'deki kentsel imar politikalarının kentleşme ve arazi yönetimi sorunlarına odaklanarak Konya ilinde kentsel dönüşüm projeleri kentsel imar perspektifinden incelenmiş ve kentsel dönüşüm için planlanan bir alanda mekânsal amaçlara yönelik önerilerde bulunulmuştur. Çalışma ile Konya ili eski şehir merkezinde yaşanan fiziksel ve sosyal yapısal sorunlara sürdürülebilir emlak politikalarının uygulama yöntemleri olan kentsel dönüşüm uygulamaları ile mekânsal çözümler sunulmuştur.

Solly ve arkadaşları (2020), sürdürülebilir arazi kullanımının hem mekânsal gelişmeyi tetikleyen sosyo-ekonomik süreçlere hem de bu süreçleri düzenlemeyi amaçlayan mekânsal yönetim araçlarının etkinliğine bağlı olduğunu öne sürerek Sürdürülebilir Kentleşme ve Avrupa Bölgelerinde Arazi Kullanımı Uygulamaları (SUPER) araştırma projesinin Avrupa'daki ana arazi kullanım dinamiklerini analiz etmeyi ve bu dinamikleri incelemeyi ve karşılaştırmayı amaçladığından bahsetmiştir. Ayrıca sürdürülebilirliği teşvik etmek için 39 Avrupa ülkesinde 227 müdahaleden oluşan bir örneklem seçilmiş, arazinin daha sürdürülebilir kullanımını teşvik etmek için Avrupa'da uygulanan müdahalelerin etkinliğine ilişkin bir dizi değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Khademi ve arkadaşları (2019), arazi kullanım biçimini, şehirlerin mekânsal yapısını ve arazi parçasının ekonomik değerini belirleyen arazi kullanım planlamasının

her zaman şehir planlamasının ana parçası olarak kabul edildiğini öne sürerek arazinin verimli kullanımına vurgu yapan sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı ile kent ve arazi kullanım planlamasına yeni bir bakış açısı sunmuştur. Kentsel arazi kullanımını değerlendirmek için bu çalışmada İran'ın tarihi kentlerinden biri olan Susa kentinin antik anıtların korunması ve tarihi riayetini vurgulayan sürdürülebilirlik göstergeleri seçilmiş ayrıca bu kriterler diğer arazi kullanımı sürdürülebilirlik göstergeleriyle bütünleştirilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonuçları, Susa'nın farklı mahallelerinin arazi kullanımında aynı sürdürülebilirliğe sahip olmadığını, şehrin doğu yarısında yer alan mahallelerin batı yarısına göre daha yüksek bir sürdürülebilirliğe sahip olduğunu göstermiştir.

Köken (2019), yaptığı çalışma ile yapılaşmasını yeni tamamlamış ve yakın zamanda dönüşüme girme ihtimali olmayan mevcut mahallelerin ne derece sürdürülebilir olduğunu, sürdürülebilir mahalle kriterleri çerçevesinde incelemiştir. Bunun için Türkiye dışından sürdürülebilirliği sertifikalandırılmış bir mahalle ile karşılaştırma yapmış, öncelikle sürdürülebilir mahalle kriterlerinin belirlenmesi için sürdürülebilirlik değerlendirme araçlarını analiz etmiştir. Bu araçların ortaya koymuş oldukları ilke ve kriterler temel alınarak yerelin özgün şartlarını içerecek şekilde yeni bir sürdürülebilirlik değerlendirme kriterleri listesi oluşturmuş ve sonuç olarak imar planları 1990'lı yıllarda hazırlanan ve yapılaşması 2000'li yıllarda başlayarak günümüzde son şeklini alan Çukurambar mahallesini örnek çalışma alanı olarak ele almıştır.

Başer (2019), Türkiye'nin Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan yaylaların turizm merkezine dönüşmesi ile ortaya çıkan arazi kullanımı, çevresel görünüm ve ekosistem değişimini ortaya koymuş, kaçak yapılaşma ve imar affının arazi yönetimini zorlaştırdığını ileri sürmüştür. Sonuç kısmında, yaylaların merkezi kullanım alanlarında büyük artışların olduğu, yayla evlerinin betonarme ve çok katlı hale dönüştüğü, buna bağlı olarak yayla yollarında büyük artışlar yaşandığı ve dağ ekosisteminde bozulmalar meydana geldiğinden bahsetmiştir.

Omollo ve Opiyo (2020), bu çalışma ile Kisii Kasabası'nın bir vaka çalışması olan Kenya'daki konut geliştiricilerinin arazi alt bölümü planlama düzenlemelerine ne ölçüde uyduğunu araştırmıştır. Kisii Kasabasının Jogoo, Nyamataro ve Nyanchwa mahallelerinde önerilen minimum arsa boyutunun 0.1 ha olmasına rağmen, geliştiricilerin sırasıyla %84, %100 ve %88 'inin uymadığı, Egesa, Daraja Mbili, Mwembe ve Nyamage mahalleleri için önerilen minimum arsa büyüklüğü 0,05 ha

olmasına rağmen, geliştiricilerin %83, %46, %58 ve %63 'ü bu sıraya uymadığını tespit etmiştir.

Papaskiri ve arkadaşları (2020), makale çalışmasında geleneksel bilgi edinme yöntemlerini insansız hava araçları, lazer tarama, yüksek çözünürlüklü uydu görüntüleri dâhil olmak üzere yeni teknolojilerle değiştirerek elde edilen veriler ile dijital arazi yönetiminin oluşturulmasını ele almıştır. Yeni teknolojilerin bilgi içeriğinde önemli artış meydana getirdiği bu durumun arazi yönetimi kararlarını etkilediği ve bu bağlamda arazi yönetimi dokümantasyonu temelinde oluşturulan devlet veri fonunun teknolojik modernizasyonunun sağlanması gerektiğini ifade etmiştir.

Şahin (2020), yüksek lisans tezi kapsamında İstanbul ili Kadıköy ilçesinde hayata geçirilen Fikirtepe Kentsel Dönüşüm Projesini örnek çalışma olarak ele almış ve bu çalışmayı sürdürülebilirlik bakış açısıyla irdelemiştir. Kentsel dönüşüm projeleriyle ilgili genel yaklaşım olarak kabul edilen bina üretimi odaklı yaklaşımdan uzaklaşması ve daha yaşanabilir kent kimliği oluşturmaya uygun projelerin geliştirilmesinin sürdürülebilir kentsel dönüşüm projeleri için öncelik olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Masri ve Paudyal (2021), yaptığı çalışma ile Dünya çapında kentsel çevrelerin hızlı büyümesiyle, daha yenilikçi ve verimli arazi yönetim sistemleri geliştirmeye artan bir ihtiyaç olduğunu ileri sürerek, Avustralya Hükümetler Arası Etüt ve Haritalama Komitesi tarafından 2014 yılında yayınlanan Kadastro 2034 Stratejisine göre Avustralya'da daha geniş topluluğa daha iyi arazi yönetimi hizmetlerini desteklemek için 3B kadastro uygulama sürecini başlatıldığını ifade etmiştir.

Çelik ve Çoruhlu (2021), korunan alanlar üzerinde durmuş ve bu alanların tarihi, kültürel, ekonomik, sosyal ve doğal özellikleri nedeniyle etkin şekilde korunması, yönetilmesi ve gelecek nesillere aktarılması gerektiğinden yola çıkarak korunan alanlar ve bunlar ile ilişkili taşınmazlar için sürdürülebilir arazi yönetimi uygulamalarında neler yapılması gerektiği konusunda genel bir çerçeve çizmiş ve nesne tabanlı coğrafi veri tabanı oluşturmuştur.

Boansi (2021), Gana'nın kentsel arazi kullanım planlaması karmaşıklığının kentsel büyümeyi ve şehir yönetişimi yönetmek için önemli bir zorluk olduğundan bahsetmiş, Ejisu Belediyesi'ni bir vaka çalışması olarak kullanarak Gana'da sürdürülebilir şehir gelişimine yönelik çıkarımlarda bulunmuştur.

4. SÜRDÜRÜLEBİLİR ARAZİ YÖNETİMİ, NÜFUS VE KADASTRO ARASINDAKİ İLİŞKİ

4.1. Nüfusun Arazi Yönetimi Üzerindeki Baskısı

Dünya nüfusu geçmişten günümüze katlanarak hızla artış göstermektedir. Dünya nüfusu; 1500'lü yıllarda 461 milyon, 1800'lü yıllarda 954 milyon, 1900'lü yıllarda 1,6 milyar, 1950'de 2,5 milyar ve 2000 yılında 6,1 milyar olarak hesaplanmıştır. Nüfus artış hızı ise sırasıyla %0,05, %0,3, %1 ve %1,7 olarak hesaplanmıştır (Kışlalıoğlu ve Berkes, 1991). Birleşmiş Milletler Nüfus Projeksiyonuna göre dünya nüfusunun 2030 yılında 9,6 milyar, 2040 yılında 10,3 milyar ve 2050 yılında ise 12 milyara ulaşacağı hesaplanmaktadır. İlgili raporda Türkiye nüfusu için 2017 yılında 80,7 milyon, 2030 yılında 88,4 milyon ve 2050 yılında 95,6 milyon olarak öngörüleceği belirtilmiştir (UNFPA, 2017).

Nüfus artışı aynı zamanda daha fazla tüketim anlamına gelmekle birlikte bu durum doğal kaynaklar ve araziler üzerinde bir baskı unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Artan nüfusun getirdiği arzın (gıda, su, elektrik, yaşam alanı, hizmet vb.) karşılanabilmesi için devletler, resmi kuruluşlar, özel sektör ve sanayi kuruluşları yeni adımlar atmakta ve projeler geliştirmektedir. Özellikle nüfus artışı sonucu oluşan yeni yaşam alanı baskısı yerelde Belediyeleri imar planı revizyonu çalışmasına sürüklemekte ve bu durum tarım arazilerinin tarım dışı amaçlarla kullanıma tahsis edilmesine sebep olmaktadır. Onuncu Kalkınma Planı'nda yer alan Tarım Arazilerinin Sürdürülebilir Kullanımı Çalışma Grubu Raporuna göre ülkemizdeki tarım arazisi alanı 1990'lı yılların başından itibaren daralmaya başlamıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2014). Salvati ve arkadaşları (2012), Akdeniz bölgesindeki kentsel yayılma sorununa dikkat çekmek için kentsel yayılmanın arazi örtüsü değişikliklerini tetiklediğini ve ekili araziler ile ormanlık alanlarını parçalayarak doğrudan etkilediğini öne sürmüştür.

Ekologlar geyik popülasyonunun bulunmadığı bir adaya erkek ve dişi olmak üzere bir grup geyik bırakmıştır ve amaç geyiklerin nüfus artış hızını izlemektir. Geyik nüfusu başlangıçta çok yavaş artmış ancak sonrasında hızlanarak devam etmiştir. Bir zaman sonra geyiklerin nüfus artış hızı geometrik diziden ayrılarak yavaşlamış ve sonunda durmuştur. Ekologlar bu çalışma neticesini şu şekilde açıklamıştır: "Başlangıçta adada bol yiyecek bulunmaktaydı ve geyikler kapasitelerine uygun şekilde çoğaldı. Nüfus arttıkça gıda bolluğunda azalma meydana geldi, zaman içerisinde beslenmek ve hayatını devam ettirmek zorlaştı. Su kaynakları ve gıdalar güçlülerin kontrolüne ve inisiyatifine girdi. Kaynakların azaldıkça saldırganlık başladı ve kıtlık

başladı. Kıtıktan nasibini önce yavrular, sakatlar, güçsüz yetişkinler ve dişiler aldı. Anne geyiklerin kıtıktan dolayı sütü azaldı, kısırlık ve ölü doğum oranı arttı. Geyiklerin vücut dirençleri düştü ve hastalanmaların sonucunda ölümler çoğaldı. Sonuçta adada yalnızca kaynakların yeteceği kadar geyik kaldı.” (Çamurcu, 2005).

Yukarıdaki araştırmadan da anlaşılacağı üzere nüfus artışı öncelikle doğal kaynakları hedef almaktadır ve kaynakların doğru kullanılması ya da yönetilmesi aşamasında problemleri de beraberinde getirmektedir. Bu durum insanlığı kaynakların doğru yönetilmesi konusunda çalışmalar yapmaya yönlendirmiş ve öncelikle arazilerin kayıt altına alınması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Arazilerin hem bir kaynak hem de bir yaşam alanı (özel mülkiyet) olarak kayıt altına alınması düşüncesi arazi yönetiminin temeli olan kadastro çalışmalarının başlamasını sağlamıştır.

4.2. Kadastro Çalışmalarının Tarihçesi

Osmanlı Devleti'nde toprak düzeninin temelini, mülkiyeti Devlete, istifadesi de fertlere ait olan "Miri Arazi Rejimi" oluşturmakta idi. Toplumun idari giderlere katılımını sağlamak üzere Osmanlı Devleti'nin hudutları içerisinde kalan tüm bölgelerde arazi, nüfus, yetiştirilen hayvan ve ürünlerin miktar ve çeşitleri ile gelirleri kayıt altına alınmıştır. Tesis edilen ilk kayıtlar tamamen mülkiyete ve tapu işlemlerine yönelik olmuş ve bu dönemlerde hiçbir harita çalışması, kadastro tesisi ve güncelleştirilmesi konusunda da bir çalışma yapılmamıştır. Bu bilgileri içeren tahsis belgeleri tahsis edilen kişiler için bir güvence oluşturmuştur. "Tapu Tahrir Defteri" adı verilen askeri, mali ve idari konuları kapsayan bu defterlerin en eskileri 15. yüzyıla aittir. 1839 tarihli Tanzimat Fermanının da etkisi ile 21 Mayıs 1847 tarihli Tüzük çıkarılmış ve taşınmazlar günümüz mantığı ile kayıt altına alınmaya başlanmıştır. Ayrıca bu tarih Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün (TKGM) kuruluş tarihi olarak kabul edilmiş ve bu işlemlerin yürütülmesi için de "Defterhane-i Amire Kalemî" yetkili kılınmıştır. 1858 tarihli 132 maddeden oluşan "Arazi Kanunnamesi" çıkarılarak mülkiyet düzeni daha sağlam temellere oturtulmuştur. 1909 yılı Ağustos ayından itibaren mal sahiplerine verilen tuğralı tapu senetlerinin Defterhanece doldurularak mahalline gönderilme işlemine son verilmiş ve bu yetki Mahalli Tapu İdarelerine bırakılmıştır (TKGM, 2022).

1912 yılında yürürlüğe giren “Emvali Gayrimenkulenin Tahdit ve Tahriri Hakkında Kanunu Muvakkat” adındaki yasa ile Konya’da kadastro çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar kapsamında elde edilen arazi verileri plana bağlanmıştır.

Cumhuriyet’in ilanından sonra, Türkiye Cumhuriyeti ilk zamanlarda Osmanlı İmparatorluğu’ndan devrolan mevcut kurumları korumuştur. Ancak zaman içerisinde bu

kurumların modernize edilmesi ve Cumhuriyetle uyumlu olacak şekilde geliştirilmesi zorunluluk haline gelmiştir. İl girişim olarak 1924 yılında Tapu Umum Müdürlüğü kurulmuş, 1925 yılında 657 sayılı “Harita Umum Müdüriyeti Umumiyesi Kanunu” ile 658 sayılı “Kadastro Kanunu” yürürlüğe konmuştur. Yasal düzenlemelerle birlikte Osmanlı Devleti Arazi Yönetimi’nin düzenlenmesi ve Cumhuriyet dönemi toprak ve arazi yönetimi politikasının oluşturulması öncelik olarak belirlenmiştir. Böylece ülkemizde kadastro ve arazi yönetimi kavramlarının temeli atılmıştır. Bayındırlık hizmetleri, doğal kaynakların yönetimi gibi konularda da kadastrodan önemli beklentilerin olduğu Kadastro yasanın gerekçesinden anlaşılmaktadır (Yaşayan vd., 2011). Bu yasalar ile kadastro birimleri de eklenerek, Tapu Umum Müdürlüğü, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne dönüştürülmüştür.

Kadastro Kanunu’nun yürürlüğe girmesi ile birlikte 1925 yılında öncelikle Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa ve Konya’da kadastro çalışmalarına başlanmıştır. Harita Genel Müdürlüğü 1925-1936 yılları arasında Ankara, İstanbul, Kocaeli ve Malatya’da 1/500, 1/1000 ve 1/2000 ölçekli planlar üreterek kadastro çalışmalarına destek olmuştur.

Zaman içerisinde mevcut mevzuatların geliştirilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu kapsamda; 1929 yılında Tapu Kayıtlarının Kıymetlerini Kaybetmiş Olanların Tasfiyesine Dair Kanun, 1932 yılında Tapu Sicil Müdürlüğü ve Tapu Sicil Muhafızlığı Teşkilatına Dair Kanun, 1934 yılında Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu, 1934 yılında Tapu Kanunu, 1936 yılında Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun, 1937 yılında Orman Tahdit ve Kadastro Kanunu yürürlüğe konulmuştur.

4.3. Arazi Kadastro ve Arazi Yönetimi Bilgi Sistemi

1934 yılında yürürlüğe giren 2613 sayılı Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu 1934 il ve ilçe belediye sınırları içerisinde kalan kentsel alanlarda kadastro çalışması yapılmış, kırsal alanlar bu çalışma kapsamına alınmamıştır. Ancak ülkemizin geniş bir kırsal alana sahip olduğu düşünüldüğünde, kırsal alanların kayıt altına alınmasına 15 Mart 1950 tarihinde yürürlüğe giren 5602 sayılı Tapulama Yasası ile başlanmıştır. 1950 yılı bu bağlamda arazi kadastro sunun başlangıcı bakımından milat olarak kabul edilmektedir. Başlangıçta ilkel ölçme yöntemleri kullanılmış, daha sonra kutupsal alım yöntemi arazi çalışmalarının temelini oluşturmuştur. Kutupsal alım yöntemi nirengiye dayanmayan, bağımsız, kapalı poligonlar oluşturularak ve yatay uzunluk ve açılar ile poligonları 1/2000 ve 1/5000 ölçeğinde çizerek, kaçınılmaz ölçme hatalarını da grafik olarak ve çizim sırasında dengeleyerek uygulanmış, sonrasında takeometrik ölçmelerle

belirlenen parsel sınırları ve yüzölçümü değerlerinin yeterli güveni sağlayamaması sebebiyle, 1959 yılında, yerel nirengi ağlarının oluşturulması ile ortaya konulan poligon ağları, kadastro çalışmalarının daha güvenilir bir duruma getirilmesini sağlamıştır (Yaşayan vd., 2011).

1955 yılında Arazi Kadastrosu ve Fotogrametri Dairesi kurulmuştur. Böylece arazi kadastrosu çalışmaları, ilk zamanlardan buyana arzulanan fotogrametri yönteminin uygulanmaya başlaması ile önemli bir ivme kazanmıştır. İlk fotogrametrik çalışmalar 1957 ve 1958 yıllarında büyütülmüş hava fotoğrafları üzerine parsel sınırlarının çizilmesi ile oluşturulan identifikasyon fotoğrafları ile gerçekleştirilmiş, ancak bunlar kadastro planlarına dönüştürülemediği için bu yöntemden vazgeçilmiş, standart stereo değerlendirme yöntemi uygulanmıştır. Önce 1/5000 ölçekli fotogrametrik haritalar üretilmiş, daha sonra da arazi çalışmaları ile bu haritalar kadastro haritası biçimine dönüştürülmüştür. 1963 yılından başlayarak kadastro çalışmaları planlı bir anlayış içinde ve Devlet Planlama Teşkilatı'nda bir çalışma grubu olarak kabul edilmiş, beş yıllık ve yıllık kalkınma planları ve programları çerçevesinde Standart Topoğrafik Kadastral Haritalar üretimi sürdürülmüştür (Yaşayan vd., 2011).

1987 yılında kentsel ve kırsal alanlardaki kadastro uygulamaları arasındaki farklar kaldırılmıştır (Yaşayan vd., 2009). Öncelikle kentsel alanda başlayan ve devamında da kırsal alanların da dâhil edildiği arazi kadastrosu çalışmaları günümüzde küresel konumlama sistemleri, elektronik takeometreler ve sayısal fotogrametri gibi ileri teknolojilerin kullanılması daha hassas arazi verilerinin toplanmasına olanak sağlamış ve kadastro yenilemesi çalışmalarına ivme kazandırmıştır. Coğrafi Bilgi Sistemlerinin (CBS) gelişmesi ile kadastro paftaları yerini kadastro bilgi sistemlerine bırakmıştır. Bu alanda TKGM tarafından geliştirilen Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS) önemli bir atılım ve başlangıçtır. TAKBİS aynı zamanda parsellere yönelik öznitelik bilgilerinin (Mahalle, mevki, pafta, ada, parsel, yüzölçümü, nitelik vb.) sorgulanmasına imkân sağlaması bakımından Arazi Yönetimi Bilgi Sistemi (AYBS) için de önemli bir adım ve gelişmedir. Ancak ülkemizde etkin bir arazi idare sistemi bulunmamakla birlikte Türkiye Arazi İdare Sistemi (TAİS) olarak adlandırılan yeni bir bilgi sistemi yaklaşımının geliştirilebilmesi için tüm paydaşların görüşlerine başvurulmakta ve Avrupa ülkelerinin benzer sistemleri incelenmektedir (Çete ve Yomralıoğlu, 2011).

5. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Kalkınma; “bir ülkenin, toplumsal ve ekonomik yapısını geliştirme, gelişmiş çağdaş ülkelere yetişme durumu” olarak tanımlanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma ise “gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin günümüz kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir kalkınma modeli” olarak tanımlanmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı). Bazı kaynaklara göre “dünyanın kıt kaynaklarını yok etmeden, bu kaynakları en verimli bir şekilde kullanarak, sadece belirli bir kesim için değil bütün dünya insanları için adaleti ve fırsatı sağlayacak olan ekonomik gelişme.” olarak tanımlanırken bazı kaynaklarda ise “çevreye saygılı olurken insanların yaşam kalitesinin yükseltilmesi.” şeklinde karşımıza çıkmaktadır (De Kruijf ve Van Vuuren, 1998). Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere sürdürülebilir kalkınma bugünün refah seviyesini düşünürken aynı zamanda gelecek nesillerin de refah seviyesinden ödün verilmemesine vurgu yapmakla birlikte toplumsal ve ekonomik gelişmenin sağlanması ve sürdürülebilmesi için doğal kaynakların verimli kullanılarak geliştirilmesi gerektiğini savunmaktadır.

5.1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Gelişimi

Sürdürülebilirlik kavramının tarihçesi ortaçağa kadar uzansa da sürdürülebilir kalkınma 20. yüzyıl sonlarında tartışılmaya başlanmış ancak 1992 yılında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde 178 ülkenin katılımıyla gerçekleştirilen 2. Dünya Çevre Zirvesi Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda kabul edilen 5 temel konudan ikisi olan Rio deklarasyonu ve Gündem 21 belgeleriyle küresel bir kalkınma planı haline gelmiştir (UN, 1992). Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma konferansında kabul edilen ilkelerin uygulanmasını sağlamak amacıyla 1993 yılında Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu kurulmuştur (Bozoğlan, 2005).

Ardından 1995 yılında Mısır'ın başkenti Kahire'de Birleşmiş Milletler tarafından Nüfus ve Kalkınma Konferansı, 1996 yılında İstanbul'da Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı–Habitat II, 1997 yılında New York'ta Rio+5 toplantısı yapılmıştır. 2000 yılında ise Birleşmiş Milletler Bin Yıl Zirvesi düzenlemiştir. Bu zirvede kabul edilen “Binyıl Bildirisi” ile sürdürülebilir kalkınma için 2015'e kadar yerine getirilmesi gereken 8 hedef belirlenmiştir. Daha çok insan odaklı olarak kabul edilen ve toplumsal kalkınmanın temelinde bireysel kalkınma ve gelişimin yer aldığı ifade eden hedefler şu şekildedir;

- Aşırı yoksulluk ve açlığın ortadan kaldırılması
- Eğitimin (İlköğretim) evrenselliğinin gerçekleştirilmesi

- Kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadınların konumunu güçlendirmek
- Çocuk ölümlerinin azaltılması
- Anne sağlığının iyileştirilmesi
- HIV/AIDS, sıtma ve öteki hastalıklarla mücadele edilmesi
- Çevresel Sürdürülebilirliğin sağlanması
- Kalkınma için küresel bir ortaklık geliştirilmesi

2001 yılında İstanbul+5 adıyla New York'ta düzenlenen toplantıda daha önce alınan kararlar ve gelinen nokta konusunda değerlendirmeler yapmıştır (Çamur ve Vaizoğlu, 2007). 2002 yılında Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Johannesburg şehrinde Sürdürülebilir Gelişme Konferansı'nda Eylem Planı ve Johannes Bildirgesi kabul edilerek katılımcı ülkelerden sürdürülebilir gelişme stratejilerini oluşturması ve 2005 yılında uygulamaya başlatması istenmiştir (Bozoğlan, 2005).

Sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin çalışmalar 2004 yılında Barcelona II. Dünya Kentsel Forumu, 2005 yılında Birleşmiş Milletler Dünya Zirvesi, 2006 yılında Vancouver'da III. Dünya Kentsel Forumu, 2008 yılında Nanjing'de IV. Dünya Kentsel Forumu, 2010 yılında Rio de Janeiro'da 5. Dünya Kentsel Forumu düzenlenmiştir

2012 yılında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı Rio+20 gerçekleştirilmiştir. Konferansın "İstedığımız Gelecek" adlı sonuç bildirgesinde insanın sürdürülebilir kalkınmanın merkezinde yer aldığı vurgulanarak toplumun tüm kesimlerinin bu sürece dâhil olması istenmiştir.

2015 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 2000 yılında ortaya konulmuş olan "Binyıl Hedefleri" devamı niteliğinde olan ve adaletin ve barışın sağlanması, refahın yükseltilmesi ve iyileştirilmesine yönelik uluslararası harekete geçme çağrısı olan "2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi: Dünyamızı Dönüştürme" zirvesi gerçekleştirilmiştir. Bu zirvede dünyamızın gelecek 15 yılı içerisinde 3 ana hedefi başarmak için 17 küresel amaç üzerine uzlaşa sağlanmıştır (UN, 2015).

5.2. Sürdürülebilir Kalkınmanın 2030 Amaçları (SKA)

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA), Birleşmiş Milletler tarafından yoksulluğu ortadan kaldırmak, gezegenimizi korumak ve tüm insanların barış ve refah içerisinde yaşamasını sağlamak için 3 ana hedefin altında oluşturulan 17 evrensel eylem çağrısıdır. Bu amaçlar 2016 yılının Ocak ayında yürürlüğe girmiş ve 15 yıl boyunca

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) politikası olarak yürütülecek ve finanse edilecektir.

Şekil 5.2.1. 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (UNDP)

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından ilan edilen 2030 sürdürülebilir kalkınma amaçlarının (SKA) 17 adet konu başlığı altında toplanan evrensel eylem çağrıları şu şekildedir (UNDP, 2022);

- Yoksulluğa son:
Yoksulluğun her biçiminin ortadan kaldırılması günümüzde insanlığın karşı karşıya olduğu en büyük sorunlardan birisidir. Aşırı yoksulluk içinde yaşayan insanların sayısı 1990 ile 2015 arasında 1,9 milyardan 836 milyona düşmek suretiyle, yarıdan fazla azalmış olsa da hala çok sayıda insan en temel insani gereksinimlerini karşılama savaşı vermektedir. Günümüzde dünya genelinde 800 milyondan fazla insan günde 1,25 ABD dolarından daha az gelire geçinmeye çalışmaktadır. Birçoğunun yeterli gıda, temiz içme suyu ve sıhhi koşullara erişimi bulunmamaktadır. Çin ve Hindistan gibi ülkelerdeki hızlı ekonomik büyüme, milyonlarca insanı yoksulluktan kurtarmıştır, ancak bu ilerleme dengesiz gelişmiştir. Kadınların yoksulluk içinde olması; ücretli işler, eğitim ve mülkiyete erişim eşitsizliği nedeniyle, erkeklere göre daha olasıdır. Öte yandan, aşırı yoksulluk içinde olanların %80'inin yaşadığı Güney Asya ve Sahra altı Afrika gibi diğer bölgelerde de ilerleme sınırlı gerçekleşmiştir. İklim değişikliği, çatışmalar ve gıda güvensizliğinin getirdiği yeni tehditler, insanlığın yoksulluktan kurtarılması için çok daha fazla çalışılması gerektiğine işaret etmektedir. Sürdürülebilir Kalkınma

Amaçları, yoksulluğun her biçimi ve boyutunu ortadan kaldırma yönünde oldukça cesur bir taahhüt olması bakımından önemlidir.

- Açlığa son:

Son 20 yılda hızlı ekonomik büyüme ve tarımsal verimlilikteki artış, yetersiz beslenen insanların sayısında yarıdan fazla azalma sağlamıştır. Eskiden kıtlık ve açlık çeken gelişmekte olan ülkelerin çoğu, en korunmasız kitlelerin beslenme ihtiyaçlarını artık karşılayabilmektedir. Orta ve Doğu Asya, Latin Amerika ve Karayipler’de aşırı açlığın ortadan kaldırılmasında büyük ilerleme kaydedilmiştir. Bunların tümü, ilk Binyıl Kalkınma Hedefleri tarafından konulan hedeflerin gerçekleştirilmesinin başarılı sonuçlarıdır. Ancak, aşırı açlık ve yetersiz beslenme birçok ülkede kalkınmanın önünde büyük bir engel olarak durmaktadır. 2014 yılı itibarıyla, genellikle çevrenin bozulması, kuraklık ve biyo-çeşitliliğin kaybının doğrudan sonucu olarak, 795 milyon insanın sürekli biçimde yetersiz beslendiği tahmin edilmektedir. Beş yaşın altında 90 milyonu aşkın çocuk ise gerekli vücut ağırlığının tehlikeli düzeyde altındadır. Öte yandan, Afrika’da her dört insandan biri açtır. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, 2030 yılına kadar açlık ve yetersiz beslenmenin her biçimini sona erdirmeyi, başta çocuklar olmak üzere tüm insanların yıl boyunca yeterli besine sahip olmasını hedeflemektedir. Amaçlar, küçük çiftçilerin desteklenmesi ve arazi, teknoloji ve piyasalara eşit erişimlerini destekleyen sürdürülebilir tarım uygulamalarının teşvik edilmesini kapsamaktadır. Aynı zamanda, tarımda verimliliği artırmak için altyapı ve teknolojiye yatırım yapılması konusunda uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi gerekmektedir. Ancak bu amaçlar doğrultusunda ilerleme kaydedilebildiğinde 2030 yılına kadar açlığı ortadan kaldırmak mümkün olabilecektir.

- Sağlıklı bireyler:

Birkaç önde gelen ölüm ve hastalık nedenine karşı büyük ilerleme kaydedilmiştir. Yaşam beklentisi önemli ölçüde artmış, bebek ve anne ölüm oranları düşmüş, HIV 'in gidişatını değiştirmiş ve sıtma ölümleri yarı yarıya azalmıştır. İyi sağlık, sürdürülebilir kalkınma için esastır ve 2030 Gündemi, bu ikisinin karmaşıklığını ve birbirine bağlılığını yansıtmaktadır. Bu amaç; genişleyen ekonomik ve sosyal eşitsizlikleri,

hızlı kentleşmeyi, iklim ve çevreye yönelik tehditleri, HIV ve diğer bulaşıcı hastalıkların devam eden yükünü ve bulaşıcı olmayan hastalıklar gibi ortaya çıkan zorlukları hesaba katmaktadır. Aynı zamanda evrensel sağlık sigortasının, sağlıklı bireylere ulaşmanın, yoksulluğu sona erdirmenin ve eşitsizlikleri azaltmanın ayrılmaz bir parçası olacaktır. Dünya, sağlıkla ilgili sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmak için yoldan çıkmış durumdadır. İlerleme hem ülkeler arasında hem de ülkeler içinde eşitsiz gerçekleşmektedir. En kısa ve en uzun yaşam beklentisine sahip ülkeler arasında 31 yıllık bir boşluk vardır. Eşitsizlikleri ele almak ve herkes için iyi bir sağlık inşa etmek için çok sektörlü, hak temelli ve cinsiyete duyarlı yaklaşımların geliştirilmesi gerekmektedir.

- Nitelikli eğitim:

2000 yılından bu yana, evrensel ilköğretim hedefine ulaşmada büyük ilerleme kaydedilmiştir. Gelişmekte olan bölgelerdeki toplam okullaşma oranı 2015 yılında yüzde 91'e ulaşmış ve dünya çapında okula gitmeyen çocuk sayısı neredeyse yarı yarıya azalmıştır. Ayrıca okuryazarlık oranlarında çarpıcı bir artış olmuş ve daha önce hiç olmadığı kadar çok sayıda kız okula gitmeye başlamıştır. Yüksek düzeyde yoksulluk, silahlı çatışmalar ve diğer acil durumlar nedeniyle bazı gelişmekte olan bölgelerde ilerleme kaydetmek zor olmuş, Batı Asya ve Kuzey Afrika'da devam eden silahlı çatışmalar nedeniyle okula gitmeyen çocukların sayısında artış görülmüştür. Bu gibi durumlar nitelikli eğitim sürecinin geliştirilmesi için endişe verici bir eğilimdir. Sahra Altı Afrika, tüm gelişmekte olan bölgeler arasında ilkokula kayıta en büyük ilerlemeyi kaydetmiş olsa da (1990'da yüzde 52'den 2012'de yüzde 78'e kadar) eşitsizlikler hala devam etmektedir. En yoksul hanelerden gelen çocukların, en zengin hanelerin çocuklarına göre okula gitmeme olasılığı dört kat daha fazladır. Kırsal ve kentsel alanlar arasındaki eşitsizlikler de yüksek olmaya devam etmektedir. Herkes için kapsayıcı ve kaliteli eğitime ulaşmak, eğitimin sürdürülebilir kalkınma için en güçlü ve kanıtlanmış araçlardan biri olduğu inancını yeniden teyit etmektedir. Bu hedef, 2030 yılına kadar tüm kız ve erkeklerin ücretsiz ilk ve orta öğretimi tamamlamasını sağlamayı amaçlamaktadır.

- **Toplumsal cinsiyet eşitliği:**

Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik tüm ayrımcılığın sona erdirilmesi sadece temel bir insan hakkı değil, sürdürülebilir bir gelecek için çok önemlidir; kadınları ve kızları güçlendirmenin ekonomik büyümeye ve gelişmeye yardımcı olduğu kanıtlanmıştır. UNDP, toplumsal cinsiyet eşitliğini çalışmalarının merkezine yerleştirmiş ve son 20 yılda kayda değer ilerleme kaydetmiştir. 15 yıl öncesine kıyasla şu anda okulda daha fazla kız çocuğu vardır ve çoğu bölge ilköğretimde cinsiyet eşitliğine ulaşılmıştır. Ancak işgücü piyasasında her zamankinden daha fazla kadın olmasına rağmen, bazı bölgelerde kadınların erkeklerle aynı çalışma haklarını sistematik olarak reddetmesiyle hala büyük eşitsizlikler vardır. Cinsel şiddet ve sömürü, ücretsiz bakım ve ev işinin eşit olmayan şekilde bölünmesi ve kamu görevlerinde ayrımcılığın tümü eşitliğin önünde engel olarak durmaya devam ediyor. İklim değişikliği ve afetler, çatışmalar ve göç gibi bölgesel ve küresel olaylar kadınlar ve çocuklar üzerinde orantısız bir etki yaratmaya devam ediyor. Bu bakımdan kadınlara eşit toprak ve mülkiyet, cinsel sağlık ve üreme sağlığı, teknoloji ve internet hakları verilmesi hayati önem taşımaktadır. Bugün kamu görevinde her zamankinden daha fazla kadın vardır, ancak daha fazla kadın liderin teşvik edilmesi daha fazla cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yardımcı olacaktır.
- **Temiz su ve sıhhi koşullar:**

Su kıtlığı, dünya genelinde insanların %40'tan fazlasını etkilemektedir; iklim değişikliği sonucunda küresel ısınma nedeniyle, zaten kaygı verici düzeyde olan bu oranın daha da yükseleceği tahmin edilmektedir. 1990 yılından bu yana 2,1 milyar insanın daha iyi su ve sıhhi koşullara erişmesi sağlanmış olmakla birlikte, güvenli içme suyu kaynaklarının azalması, tüm kıtaları etkileyen büyük bir sorun haline gelmiştir. 2011 yılında 41 ülke su sıkıntısı yaşamıştır; bunların 10'unda yenilenebilir temiz su kaynakları tükenmek üzeredir ve artık alternatif kaynakları yönelmek zorunda kalınmıştır. Artan kuraklık ve çölleşme nedeniyle bu trendler daha da kötüye gitmektedir. 2050 yılına kadar, her dört insandan en az birinin, sık sık yaşanan su sıkıntısından etkileneceği tahmin edilmektedir. 2030 yılına kadar herkesin güvenli ve erişilebilir içme

suyuna kavuşmasını sağlamak için, altyapıya yatırım yapmak, sıhhi tesisleri inşa etmek ve her düzeyde hijyeni teşvik etmek zorunluluk arz etmektedir. Su kıtlığını hafifletmek istiyorsak, ormanlar, dağlar, sulak alanlar ve nehirler gibi suyla bağlantılı eko-sistemleri korumak ve eski haline getirmek zorunda olduğumuzu bilememiz gerekiyor. Ayrıca, gelişmekte olan ülkelerde su verimliliğini teşvik etmek ve arıtma teknolojilerini desteklemek için uluslararası işbirliğine de ihtiyaç vardır.

- Erişilebilir ve temiz enerji:
2000-2018 yılları arasında elektriği olan insan sayısı yüzde 78'den yüzde 90'a yükselirken, elektriksiz insan sayısı 789 milyona düşmüştür. Ancak nüfus artmaya devam ettikçe, ucuz enerji talebi de artacak ve fosil yakıtlara dayanan bir ekonomi iklimimizde ciddi değişiklikler yaratacaktır. 2030 yılına kadar temiz enerjiye ulaşmak istiyorsak, güneş, rüzgâr ve termik enerjiye yatırım yapmak, enerji verimliliğini artırmak ve herkes için enerjiyi sağlamak hayati önem taşımaktadır. Tüm ülkelerde temiz ve daha verimli enerji sağlamak için altyapıyı genişletmek ve teknolojiyi yükseltmek, büyümeyi teşvik edecek ve çevreye yardımcı olacaktır.
- İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme:
Son 25 yılda, 2008 ekonomik krizinin ve küresel durgunluğun kalıcı etkisi ile 2020 yılında başında dünyamızı etkisi altına alan pandemi sürecine rağmen, aşırı yoksulluk içinde yaşayan işçilerin sayısı önemli ölçüde azaldı. Gelişmekte olan ülkelerde orta sınıf şimdi toplam istihdamın yüzde 34'ünden fazlasını oluşturmakla birlikte bu rakam 1991 ile 2015 arasında neredeyse üç katına çıkmıştır. Bununla birlikte, küresel ekonomi toparlanmaya devam ederken, daha yavaş büyüme, artan eşitsizlikler ve büyüyen işgücüne ayak uyduracak kadar iş potansiyeli bulunmamaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü'ne göre 2015 yılında 204 milyondan fazla kişi işsizdi. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, daha yüksek üretkenlik seviyelerini ve teknolojik yeniliği teşvik etmektedir. Zorla çalıştırma, kölelik ve insan kaçakçılığını ortadan kaldırmak için etkili önlemler olduğu gibi, girişimciliği ve iş yaratmayı teşvik etmek de bunun anahtarıdır. Bu hedefler göz önünde bulundurularak, 2030 yılına kadar tüm kadın ve

erkekler için tam ve üretken istihdam ve insana yakışır iş elde edilmesi hedeflenmektedir.

- Sanayi, yenilikçilik ve altyapı:

Altyapı ve inovasyona yatırım, ekonomik büyüme ve kalkınmanın önemli itici güçleridir. Dünya nüfusunun yarısından fazlasının şehirlerde yaşamasıyla birlikte, yeni endüstrilerin, bilgi ve iletişim teknolojilerinin büyümesi kadar toplu taşıma ve yenilenebilir enerji de her zamankinden daha önemli hale gelmektedir. Teknolojik ilerleme, yeni işler sağlamak ve enerji verimliliğini teşvik etmek gibi hem ekonomik hem de çevresel zorluklara kalıcı çözümler bulmanın anahtarıdır. Sürdürülebilir endüstrileri teşvik etmek ve bilimsel araştırma ve inovasyona yatırım yapmak, sürdürülebilir kalkınmayı kolaylaştırmanın önemli yollarıdır. 4 milyardan fazla insanın hala internete erişimi bulunmamaktadır ve bu nüfusun % 90'ı gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadır. Bu dijital uçurumu kapatmak için bilgi ve bilgiye eşit erişimi sağlamak, yenilikçiliği ve girişimciliği teşvik etmek çok önemlidir.

- Eşitsizliklerin azaltılması:

Gelir eşitsizliği her geçen gün artmaktadır. Dünya üzerindeki en zenginlerin % 10'u, küresel gelirin % 40'ına sahipken, en yoksulların % 10'u, yalnızca % 2 ile 7 arasında kazanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerdeki nüfus artış eşitsizliğini hesaba katarsak bu eşitsizlik % 11 artmıştır. Gelir eşitsizliği son yıllarda neredeyse her yerde artmıştır. Bu eşitsizlik Avrupa kıtasında en düşük ve Orta Doğu'da ise en yüksektir. Bu genişleyen eşitsizlikler, daha düşük gelirlileri güçlendirmek ve cinsiyet, ırk veya etnik kökene bakılmaksızın herkesin ekonomik olarak kalkınmasını teşvik etmek için sağlam politikalar gerektirmektedir. Bu politikalar ise ancak küresel çözümler ile sağlanabilir. Finansal piyasaların ve kurumların düzenlenmesi ve izlenmesinin iyileştirilmesi, ihtiyacın en fazla olduğu bölgelere kalkınma yardımının ve doğrudan yabancı yatırımının teşvik edilmesi küresel çözümlere örnek olarak gösterilebilir. Aynı zamanda insanların güvenli göçünü ve hareketliliğini kolaylaştırmak, genişleyen uçurumu kapatmanın anahtarıdır.

- **Sürdürülebilir şehir ve yaşam alanları:**
Dünya nüfusunun yarısından fazlası artık kentlerde yaşamaktadır. 2050 yılına kadar bu rakamın 6,5 milyarı bulacağı, yani bu oranın dünya nüfusunun üçte ikisine tekâmül edeceği hesaplanmaktadır. Kentsel alanlarımızı inşa etme ve yönetme biçimimizi önemli ölçüde değiştirmesek, sürdürülebilir kalkınmayı başarmamız mümkün değildir. Gelişmekte olan ülkelerde kentlerin hızlı büyümesi ve kırsaldan kente göçün artışı, mega kentlerin sayısında büyük bir artışa yol açmıştır. 1990 yılında nüfusu 10 milyon veya fazla olan mega kent sayısı sadece 10 adet iken 2014 yılında ise artık toplamda 453 milyon insanı barındıran 28 mega kent bulunmaktadır. Aşırı yoksulluk genellikle kentsel alanlarda yoğunlaşmakta, ulusal ve yerel yönetimler bu alanlarda artan nüfusu barındırmak için büyük çaba harcamaktadır. Bu durum aynı zamanda kentsel alanların her geçen gün büyümesi ve genişlemesi anlamına da gelmektedir. Kentleri güvenli ve sürdürülebilir kılmak için güvenli ve erişilebilir konut sağlamak ve gecekondu bölgelerini uygun yöntemlerle dönüştürmek gerekmektedir. Ayrıca, toplu taşımacılığa yatırım yapmak, kamusal yeşil alanlar yaratmak ve genişletmek, kentsel planlama ve yönetimi hem katılımcı hem de kapsayıcı olacak şekilde iyileştirmek anlamına da gelmektedir.
- **Sorumlu üretim ve tüketim:**
Ekonomik büyüme ve sürdürülebilir kalkınmayı başarmak için, malları ve kaynakları üretme ve tüketme biçimlerimizi değiştirmek suretiyle ekolojik ayak izimizi derhal azaltmamız gerekmektedir. Dünya genelinde en büyük su tüketicisi tarımdır ve tarımsal sulama, insanların kullandığı tüm taze suyun yaklaşık %70'ine tekâmül etmektedir. Ortak doğal kaynaklarımızın verimli yönetimi ve zehirli atık ve kirleticileri bertaraf etme biçimimiz de bu amaca ulaşmada önemli hedeflerdir. Endüstriler, işletmeler ve tüketicileri geri dönüştürme ve atıkları azaltmaya teşvik etmek de, gelişmekte olan ülkelerin 2030 yılına kadar daha sürdürülebilir tüketim örüntülerini benimsemeye teşvik etmekle eşit derecede önemlidir. Dünya nüfusunun büyük bir kısmı hala, kendi temel ihtiyaçlarını karşılamaya yetmeyecek düzeyde düşük tüketime sahiptir. Daha verimli üretim ve tedarik zincirlerinin yaratılmasında, satıcı ve

tüketici düzeyinde küresel kişi başına gıda atığının yarı yarıya azaltılması da çok önemlidir. Bunun yapılması, gıda güvenliğini artırabilir ve kaynakları daha verimli kullanan ekonomiye doğru geçişi sağlayabilir.

- İklim eylemi:

Dünya üzerinde iklim değişikliğinin ağır etkilerini bizzat yaşamayan tek ülke yoktur. Sera gazı emisyonları artmaya devam etmekte ve şu anda, 1990 yılındaki düzeye göre % 50 artmış durumdadır. Doğu Avrupa ve Orta Asya, büyük sera gazı emisyonu üreticileri olmamalarına rağmen iklim değişikliğinin sonuçlarından orantısız biçimde zarar gören bölgeler olarak tespit edilmiştir. Batı Balkanlardaki sel felaketi binlerce evi yıkmış ve insanları yerinden etmiştir. Küçülen buzullar ve Orta Asya'da azalan su kaynakları, sulama ve hidroelektrik üretiminin ciddi biçimde etkilenebileceğini göstermektedir. Moldova ve Güney Ukrayna'da ağır kuraklık yaşanmakta ve bu durum büyük zirai kayba neden olmaktadır. Bölge genelinde insanlar sera gazı emisyonlarını düşürmek, can kurtarmak ve toplumların düze çıkmasına yardımcı olmak için seferber olmuş durumdadır. Hırvatistan'ın başkenti, 2050 yılına kadar sıfır karbonlu şehir olacağını vaat etmiştir. Belarus'un turbalık alanlarında karbonun yeraltında güvenle saklanması için emsalsiz adımlar atılmaktadır. Gürcistan şimdiden, sel felaketine karşı ileri uyarı sistemleri geliştirmiştir.

- Sudaki yaşam:

Dünya'yı insanlık için yaşanabilir kılan küresel sistemleri okyanuslar, denizler, akarsu ve göl gibi su kütleleri yönlendirmektedir. Bu hayati kaynağı nasıl yönettiğimiz, bir bütün olarak insanlık için ve iklim değişikliğinin etkilerini dengelemek için çok önemlidir. Üç milyardan fazla insan geçim kaynakları için deniz ve kıyı biyoçeşitliliğine bağımlıdır. Ancak bugün, dünyadaki balık stoklarının % 30'unun aşırı kullanıldığı ve sürdürülebilir verim üretebilecekleri seviyenin altına düştüğü görülmektedir. Okyanuslar ayrıca insanlar tarafından üretilen karbondioksitin yaklaşık % 30'unu emmekte ve sanayi devriminin başlangıcından bu yana okyanus asitlenmesinde % 26'lık bir artış görülmektedir. Ezici bir çoğunluğu kara kaynaklı kaynaklardan gelen deniz kirliliği, okyanusun her kilometrekaresinde ortalama 13 bin parça

plastik çöpün bulunması anlamına gelmekle birlikte bu durum endişe verici seviyelere ulaşmıştır. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, deniz ve kıyı ekosistemlerini sürdürülebilir bir şekilde yönetmeyi ve kirlilikten korumayı ve ayrıca okyanus asitlenmesinin etkilerini ele almayı amaçlamaktadır. Uluslararası hukuk yoluyla okyanus temelli kaynakların korunmasını ve sürdürülebilir kullanmasını geliştirmek, okyanuslarımızın karşı karşıya olduğu bazı zorlukların hafifletilmesine de yardımcı olacaktır.

- Karasal yaşam:

İnsan yaşamı gıda ve geçim kaynakları bakımından okyanuslara olduğu kadar karaya da bağımlıdır. Bitkiler, insanların besin kaynaklarının % 80'ini sağlamakta ve tarım, önemli bir ekonomik kaynak ve kalkınma vasıtası olarak görülmektedir. Ormanlar, yerkürenin yüzeyinin % 30'unu kaplamakta, milyonlarca tür için hayati önem taşıyan yaşam alanları ve önemli temiz hava ve su kaynakları sağlamakta ve aynı zamanda iklim değişikliği ile mücadele açısından kritik önem taşımaktadır. Günümüzde, bugüne kadar eşine benzerine rastlanmamış ölçekte toprak bozulmasına tanık olunmuş ve ekilebilir arazilerin kaybı, tarihsel oranların 30 ila 35 misline ulaşmıştır. Kuraklık ve çölleşme de her yıl artış göstermekte, bu durum dünya genelinde 12 milyon hektarın kaybına yol açmakta ve yoksul toplumları etkilemektedir. Bilinen 8.300 hayvan ırkının % 8'inin soyu tükenmiş, %22'si ise soyunun tükenmesi tehlikesiyle karşı karşıyadır. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, 2020 yılına kadar ormanlar, sulak alanlar, kurak alanlar ve dağlar gibi karasal ekosistemleri korumayı ve eski haline getirmeyi hedeflemektedir. Ormansızlaşmanın durdurulması ve yeşil alanların daraltılması, iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılması açısından hayati önem taşımaktadır. Ortak mirasımızın bir parçası olan doğal yaşam alanları ve biyoçeşitliliğin kaybını azaltmak için hemen eyleme geçilmelidir.

- Barış, adalet ve güçlü kurumlar:

Barış, istikrar, insan hakları ve hukukun üstünlüğüne dayalı etkin yönetim olmadan, sürdürülebilir kalkınma olması beklenemez. Gittikçe artan ölçüde bölünmüş bir dünyada yaşıyoruz. Bazı bölgelerde barış, güvenlik ve refah sürekli iken, diğer bazı bölgelerde ise bitmek bilmeyen

çatışma ve şiddet sarmalı vardır. Ancak bu, hiçbir şekilde kaçınılmaz sonuç değildir ve mutlaka çözümlenmelidir. Yüksek şiddette silahlı çatışma ve güvensizlik, ülkenin kalkınması üzerinde yıkıcı etkiye sahiptir; ekonomik büyümeyi etkiler ve çoğunlukla nesiller boyu sürebilen haksızlıklar yaratır. Çatışmanın olduğu veya hukukun üstünlüğünün olmadığı yerlerde cinsel şiddet, suç, istismar ve işkence de yaygındır ve ülkeler, en çok risk altında olanları korumak için önlem almak zorundadır. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, şiddetin her biçimini önemli ölçüde azaltmayı, çatışma ve güvensizliğe kalıcı çözümler bulmak için hükümetler ve toplumlar ile birlikte çalışmayı hedeflemektedir. Hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesi, bu sürecin anahtarıdır; keza, yasadışı silah ticaretinin önlenmesi ve gelişmekte olan ülkelerin küresel yönetim kurumlarına katılımının güçlendirilmesi de çok önemlidir.

- Amaçlar için ortaklıklar:
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ancak güçlü küresel ortaklıklar ve işbirlikleri ile gerçekleştirilebilir. Çatışma veya doğal afetlerin neden olduğu insani krizler daha fazla finansal kaynak ve yardım talep etmeye devam ederken, resmi kalkınma yardımı sabit kalmış ve 2017'de 147 milyar ABD Doları ile beklenen hedefin altında kalmıştır. Birçok ülke ayrıca büyümek ve ticareti teşvik etmek için resmi kalkınma yardımına ihtiyaç duymaktadır. Dünya her zamankinden daha fazla birbirine bağlıdır. Teknolojiye ve bilgiye erişimi iyileştirmek, fikirleri paylaşmanın ve yeniliği teşvik etmenin önemli bir yoludur. Gelişmekte olan ülkelerin borçlarını yönetmelerine yardımcı olacak politikaları koordine etmek ve en az gelişmişlere yönelik yatırımları teşvik etmek, sürdürülebilir büyüme ve kalkınma için hayati önem taşımaktadır. Hedefler, tüm hedeflere ulaşmak için ulusal planları destekleyerek Kuzey-Güney ve Güney-Güney işbirliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Uluslararası ticareti teşvik etmek ve gelişmekte olan ülkelerin ihracatlarını artırmalarına yardımcı olmak, adil, açık ve herkese fayda sağlayan evrensel kurallara dayalı ve hakkaniyetli bir ticaret sistemine ulaşmanın bir parçasıdır.

5.3. Türkiye'nin Sürdürülebilir Kalkınma Süreci

Türkiye 1992 Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Rio zirvesinden bu yana sürdürülebilir kalkınma sürecinin içerisinde aktif olarak yer almıştır. Ayrıca 2015 yılında kabul edilen ve 2016 yılında Yüksek Düzeyli Siyasi Forum'da hayata geçirilen 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları için Gönüllü Ulusal Gözden Geçirme raporunu sunan 22 ülke arasında yer almıştır. 2030 hedeflerinin kabul edilmesinin ardından Türkiye için belirlenen 218 gösterge için devlet kurumları çalışmalarına başlamış ve ayrıca Sivil Toplum Kuruluşlarının sürece dâhil olması sağlanmıştır. Çalışmalar neticesinde 17 adet Sürdürülebilir Kalkınma Amacı için yol haritası niteliğinde politikalar belirlenmiştir. Türkiye'nin 2016 yılından bu zamana kadar yürüttüğü sürdürülebilir kalkınma amaçları kapsamındaki politikaları Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından izlenmektedir ve bugüne kadar 2018-2019, 2019-2020 ve 2020-2021 olmak üzere üç adet Türkiye Faaliyet Raporu yayınlanmıştır.

UNDP 2018-2019 Türkiye faaliyet raporunda, son yıllarda dünyadaki en büyük mülteci ev sahibi ülkesi niteliğinde olan ülkemizin, Suriye krizinden çok büyük oranda etkilenmesinin getirdiği zorlukların üstesinden gelme konusundaki çabalarının desteklemesi için girişimlerde bulunulacağından bahsedilmiştir. UNDP 'nin Bölgesel Mülteci ve Dayanıklılık Planı kapsamında ülkelerin dayanıklılık boyutunu koordine etmekten sorumlu olduğuna vurgu yapılarak, hem ev sahibi hem de Suriyeli topluluklara yeterince hizmet verebilmesini sağlamak için müdahale stratejisini 3 ana başlığı olan geçim kaynakları, belediye hizmetleri ve sosyal uyum alanlarında girişimlerde bulunulacağı ifade edilmiştir (UNDP, 2018).

UNDP 2019-2020 Türkiye faaliyet ve inceleme raporu sürdürülebilir kalkınma amaçları kapsamında 5 alt başlıkta incelenmiş ve yayınlanmıştır. Bunlar; dayanıklı ve kapsayıcı bir toplum, iklim değişikliği ve çevre, insan hakları ve iyi yönetimi güçlendirilmiş kadınlar ve kız çocukları ve yeniliktir. Suriye krizinin yaratmış olduğu göç dalgasından etkilenen Türkiye'nin, göçmenlere ev sahipliği yaptığına dikkat çekilerek, 2018 yılında odak noktası olan bu Mülteci ve Dayanıklılık Planı'nın sürdürüleceği ifade edilmiştir. Ayrıca 2020 yılının başında ortaya çıkan Covid-9 salgınının küresel bir sağlık krizi olduğuna dikkat çekilerek, bunun aynı zamanda sosyo-ekonomik bir krizi beraberinde getireceğine ve bunun için acilen planda olmayan yeni önlemler alınması gerektiği üzerinde durulmuştur (UNDP, 2020).

UNDP 2020-2021 Türkiye faaliyet raporunda, 2021-2025 Türkiye Ülke Programının başlatıldığından bahsedilerek, Türkiye'nin On Birinci Ulusal Kalkınma Planı'nın UNDP Sürdürülebilir Kalkınma Politikalarına entegre edildiğine değinilmiştir. Ayrıca fiziki ve beşerî altyapının güçlendirilmesi, kurumsal üst yapının geliştirilmesi, temiz enerji, sürdürülebilir bir ekonomi ve çevre, modern yönetim sistemleri, yeşil büyüme ve hassas gruplara (yoksullar, göçmenler, kadınlar, gençler, işsizler, engelliler ve iklim değişikliği ve afetlerden en çok etkilenenler) öncelik verilmesi konularına vurgu yapılmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma İşbirliği Çerçevesi'nde (UNSDCF) 2025 için 4 ana başlık için destek sözü verildiği ifade edilmiştir:

- (i) Kapsayıcı ve eşitlikçi sosyal kalkınma,
- (ii) Herkes için rekabetçi üretim, üretkenlik ve insana yakışır iş,
- (iii) İklim değişikliği, sürdürülebilir çevre, yaşanabilir şehirler,
- (iv) Ulusal kalkınma önceliklerini tamamlamak için iyi yönetim ve yargı hizmetlerinin kalitesi (UNDP, 2021).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı UNDP 'nin 2018-2019 ve 2019-2020 yılları için yayınladığı raporlarında ağırlıklı olarak üzerinde durduğu en önemli konu başlığı Suriye krizinin meydana getirdiği göç ve mülteci akımıdır. Türkiye sınır komşusu olan Suriye'de yaşanan iç karışıklık sebebiyle, sınırlarına dayanan sığınmacıları/mültecileri insani anlamda korumak amacıyla sınırlarına kabul etmiştir. Göç İdaresi'nin 29 Eylül 2022 tarihinde yayınladığı rakamlara göre ülkemiz sınırları içerisinde 3 664 278 Suriyeli sığınmacı/mülteci yaşamaktadır. Büyükşehir statüsünde olan İllerde mültecilerin/sığınmacıların en fazla yaşadığı şehir olarak 551 829 rakamıyla İstanbul ilk sırada olurken, Ankara ise 100141 kişidir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022).

Çizelge 5.3.1. Büyükşehirlerdeki Sığınmacı Sayısı

S. NO	BÜYÜKŞEHİRLER	NÜFUS	SIĞINMACI SAYISI	NÜFUS/SIĞINMACI ORANI (%)
1	İstanbul	15.840.900	551.829	3.48
2	Gaziantep	2.130.432	465 704	21.86
3	Şanlıurfa	2.143.020	379 724	17.72
4	Hatay	1.670.712	365 759	21.89
5	Adana	2.263.373	257 366	11.37
6	Mersin	1.891.145	243 656	12.88
7	Bursa	3.147.818	185 784	5.90
8	İzmir	4.425.789	149 755	3.38
9	Konya	2.277.017	124 044	5.45
10	Ankara	5.747.325	100 141	1.74

Bu sayısal veriler; ülkemizdeki büyük şehirlerde yaşayan insan sayılarının, nüfus sayımlarına göre çok daha fazla olduğu, şehirlerimizde küresel çaplı krizlerin etkileri neticesinde planlı olmayan bir nüfusun yaşadığı ve bu durumun sürdürülebilir kalkınma için olumsuz sonuçlar yaratacağını bizlere göstermektedir. Özellikle Hatay ve Gaziantep illeri bünyesinde kendi nüfusunun % 20 'sini aşan bir oranda sığınmacı/mülteci barındırmaktadır. Ayrıca 2022 yılının başında başlayan ve günümüzde de devam etmekte olan Ukrayna-Rusya Savaşı beraberinde yeni göç dalgalarını getirmekte ve Afganistan, Pakistan gibi ülkeler ile Afrika ve Ortadoğu'da küresel krizin büyümesiyle Türkiye yeni göç dalgalarından etkilenmektedir. Bunun sonucu olarak büyük kentlerde nüfus kapasitesinin üstünde insan yaşamaya başlamakta ve kentler sosyo-ekonomik anlamda yeni problemlerle karşı karşıya kalmaktadır.

6. SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME

Sürdürülebilir kalkınmanın kentlerde desteklediği en önemli unsur sürdürülebilir kentleşmedir. Sürdürülebilir kentleşmenin temelinde şehirde yaşayan tüm canlılar için sağlıklı ve yaşanabilir bir çevrenin sağlanması yer almaktadır. Yaşanabilir çevresel şartların sürdürülebilir olabilmesi, bu sağlıklı koşulların gelecek nesillere aktarılması ve onların haklarından ödün verilmemesi anlamına da gelmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir kentleşme yaşanabilir bir çevre olgusunu barındırdığı kadar bu koşulların devamlılığının sağlanması gerektiğini de ifade etmektedir.

Kentsel çevre içerisinde birçok bölgeyi barındırmaktadır. Bu bölgeler şehirlerin 1/100000 ölçekli Çevre Düzeni Planı, 1/25000 ölçekli Nazım ya da Çevre Düzeni İmar Planı, 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı ile belirlenmiştir. Bu alanlar ana başlıklarıyla konut, ticaret, sanayi, konut dışı kentsel çalışma alanları, resmi kurum ve kuruluşların yer aldığı kamusal alanlar ve sosyal altyapı alanları (Yeşil alanlar, rekreasyon alanları, çocuk parkları vb.) olarak sınıflandırılabilir. Bu alanların büyük bir kısmı (konut, ticaret, sanayi, kentsel çalışma) içerisinde yapısal unsurları barındırmakla birlikte aynı zamanda kentsel çevrenin oluşumuna en fazla katkı sağlayan öğeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentsel çevrenin bugünün ve geleceğin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için planlı ve ihtiyatlı kullanılması büyük önem arz etmektedir. Çünkü aşağıda incelemesi yapılan şehirlerde 2001 ile 2021 yılları arasında kentsel alanların yapısal unsurlarla birlikte, İstanbul için %39,31, İzmir için %36,39 ve Ankara için %51,18 oranlarında genişlediği ve 2022 yılında da bu genişlemenin devam ettiği düşünülmektedir. Şehirlerin 20 yıl içerisinde bu oranlarda genişlemiş olması sürdürülebilir arazi yönetimi bakımından endişe vericidir. Kentsel alan genişlemesi neticesinde tarımsal alanların daraltılması ayrı bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sürdürülebilir kentleşme, yapısal unsurların yer aldığı bölgelerin planlı ve ihtiyatlı kullanılması gerektiğini savunurken aynı zamanda yapısal unsurların en aza indirildiği sosyal donatı alanlarının da daraltılmaması ve bu alanların genişletilerek yaşanabilir kentsel çevrenin desteklenmesine vurgu yapmaktadır. Park, yeşil alan ve rekreasyon alanı gibi sosyal donatı alanları, şehirde yaşayan tüm canlılar için yaşamsal bir değere sahip olmakla birlikte yapısal unsurların en aza indirildiği bu alanlarda yeşil bitki örtüsü, peyzaj elemanları ve su kütleleri sürdürülebilirlik prensibinin en önemli elemanları olarak görülmektedir. Bu alanların geliştirilerek gelecek nesillere aktarılması ve özellikle imar planı ile belirlenen sosyal donatı alanlarının farklı sebepler

ileri sürülerek daraltılmaması sürdürülebilir kentleşme için oldukça önemlidir. Bu bakımdan kent arazilerinin sürdürülebilir yöntemlerle yönetilmesi ülkemiz ve dünyamız için yüksek öneme sahiptir.

6.1. Geçmişten Günümüze Megakentler

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının 11. maddesinde yer alan “Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları” konu başlığı dünyamızın geleceği için kritik düzeyde önem taşımaktadır. Dünya nüfusunun hızlı bir şekilde kırsal alanlardan kentlere göç etmesi, kentlerin her geçen gün nüfus ve kentsel alan olarak büyüdüğüünün temel göstergelerinden birisidir. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu verilerine göre 1990 yılında nüfusu 10 milyonun üzerindeki megakent sayısı 10 iken bu sayı 2014 yılında 28’e yükselmiştir. 2021 yılı nüfus verilerine göre megakent sayısı artış göstererek 36’ya yükselmiştir (Demographia, 2021). Ayrıca Birleşmiş Milletler Dünya Kentleşme Beklentilerine göre 2030 yılındaki megakent sayısının 41’e yükseleceği öngörülmüştür (UN, 2014). Ülkemizden sadece İstanbul 15 milyon 311 bin nüfusuyla megakent kategorisinde yer almakta olup aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere 36 megakent arasında 22. sıradadır.

Çizelge 6.1.1. 2021 Yılı Megakent Tablosu (Demographia, 2021).

SIRA	ŞEHİR	NÜFUS (2021) MİLYON	ÜLKE	KITA
1	TOKYO	39.105.000	Japonya	Asya
2	CAKARTA	35.362.000	Endonezya	Asya
3	DELHİ	31.870.000	Hindistan	Asya
4	MANİLA	23.971.000	Filipinler	Asya
5	SAO PAULO	22.495.000	Brezilya	Güney Amerika
6	SEUL	22.394.000	GüneyKore	Asya
7	MUMBAİ	22.186.000	Hindistan	Asya
8	ŞANGHAY	22.118.000	Çin	Asya
9	MEKSİKO	21.505.000	Meksika	Kuzey Amerika
10	GUANGZHOU	21.489.000	Çin	Asya
11	NEW YORK	20.902.000	ABD	Kuzey Amerika
12	KAHİRE	19.787.000	Mısır	Afrika
13	PEKİN	19.437.000	Çin	Asya
14	KALKÜTA	18.698.000	Hindistan	Asya
15	MOSKOVA	17.693.000	Rusya	Avrupa
16	BANGKOK	17.573.000	Tayland	Asya
17	DAKKA	16.839.000	Bangladeş	Asya
18	BUENOS AIRES	16.216.000	Arjantin	Güney Amerika
19	KEİHANSHİN	15.490.000	Japonya	Asya
20	LAGOS	15.487.000	Nijerya	Afrika
21	LOS ANGELES	15.477.000	ABD	Kuzey Amerika
22	İSTANBUL	15.311.000	Türkiye	Asya ve Avrupa
23	KARAÇİ	15.292.000	Pakistan	Asya

24	KİNŞASA	15.056.000	KongoDC	Afrika
25	SHENZEN	14.678.000	Çin	Asya
26	JOHANNESBURG	14.167.000	GüneyAfrika	Afrika
27	BANGALORE	13.999.000	Hindistan	Asya
28	HO CHÍ MINH	13.954.000	Vietnam	Asya
29	TAHRAN	13.819.000	İran	Asya
30	RÍO DE JANEİRO	12.486.000	Brezilya	Güney Amerika
31	ÇENGDU	11.920.000	Çin	Asya
32	CHEENNAİ	11.564.000	Hindistan	Asya
33	LAHOR	11.148.000	Pakistan	Asya
34	LONDRA	11.120.000	BirleşikKrallık	Avrupa
35	PARİS	11.027.000	Fransa	Avrupa
36	TİENTSİN	10.932.000	Çin	Asya

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere dünya nüfusunun hızlı artışı ve beraberinde gerçekleşen göç hareketleri kentsel nüfusun hızla artmasına sebep olmaktadır. Bu durum aynı zamanda kentsel arazilerin her geçen gün yüzölçümü olarak büyümesi anlamına gelmekle birlikte kent dışı (tarım, mera, orman, tatlı su kütleleri vb.) arazilerin daralmasına ve baskı altına alınması anlamına gelmektedir. 2030 yılı Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının maddeleri dikkatlice incelendiğinde büyük bir kesimi kentlerde yaşayan bireylerin refah seviyesinin yükseltilebilmesi için yoksulluk, açlık, eğitim hakkı, eşitlik, temiz su ve sıhhi koşullar gibi öncelikli geliştirilmesi gereken alanlara vurgu yapılmıştır. Bu amaçlarla bireylerin refah seviyesinin yükseltilebilmesi için öncelikle içerisinde yaşamış olduğumuz kentlerin sürdürülebilirliğini sağlamak ve kentsel alanların tarım arazisi ve su havzaları gibi doğal kaynakları yok etmesinin önüne geçilmesi gerekmektedir. Öyle ki kentsel alanlar nüfus artışı ile doğru orantılı olarak genişlemiş ve bu genişleme günümüzde tarım arazileri üzerindeki baskıyı geçmişe göre kat ve kat arttırmıştır. Bu artış sürdürülebilir kentleşmeyi günümüzün ve geleceğin en önemli çalışma alanlarından birisi haline getirmiştir.

6.2. Kent Arazilerinin Genişlemesine İlişkin İnceleme

Kent arazilerinin nüfus artışı ile genişlemesi sürdürülebilir bir dünya için en büyük tehditlerden birisidir. Bu bakış açısıyla kent arazilerinin büyümesine ilişkin ülkemizin şehirlerinden örneklemeler ortaya konulmuştur. Bu kapsamda İstanbul, İzmir ve Ankara şehirlerinin 2001 ile 2021 yılları arasındaki nüfus artışı ve kentsel alan genişlemesi incelenmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun nüfus verileri ile Google Earth uydu görüntülerinden yararlanılmış ve alan hesaplamaları için NetCAD GIS programı kullanılmıştır. Kentsel alan genişlemesi hesaplamalarında sadece yapılaşmış

kent arazileri baz alınmış, kent merkezlerinden kopuk durumdaki kentsel alanlar dikkate alınmamıştır. Ayrıca şehirlerin içerisinde kalan ancak yapılaşmamış durumdaki mera, orman vb. alanlar kentsel alanlara dâhil edilmemiştir.

6.2.1. İstanbul şehrinin 2001-2021 yılları arasındaki kentsel alan genişlemesi

İstanbul Türkiye'nin en büyük şehri olmakla birlikte Dünya'da da nüfus ölçütüne göre megakentler arasında yer almaktadır. İstanbul'un gerek coğrafi konumu gerek ticaret potansiyeli ve sanayisi gerekse turizm değeri gibi kıstaslar nüfus artışı ve göç hareketliliği için başlıca sebepler arasında gösterilebilir. İstanbul şehri 2001 yılında 11 milyon 292 bin nüfusa sahip iken bu rakam 2011 yılında 13 milyon 624 bin, 2021 yılında 15 milyon 840 bin olarak sayılmıştır (TÜİK, 2022). 2001 yılı ile 2021 yılı arasındaki nüfus artışı 4 milyon 548 bin kişidir ve bu artış 20 yılda % 40,28 'lik bir artış demektir.

İstanbul'un nüfus olarak artış göstermesinin doğrudan etkilediği en önemli unsurlardan biri ise kentsel alanlardır. Bu süreçte kentsel alanların ne ölçüde büyüdüğünü ortaya koyabilmek için İstanbul şehrinin Avrupa ve Anadolu yakasının 2001 ve 2021 Landsat uydu görüntüleri üzerinden hektar ölçü biriminde kentsel alan genişlemesi incelemesi yapılmıştır.

Şekil 6.2.1.1. İstanbul Anadolu Yakası Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Çalışması (2001).

Şekil 6.2.1.2. İstanbul Anadolu Yakası Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Çalışması (2021)

İstanbul şehrinin Anadolu yakasının uydu görüntüleri üzerinden yapılan incelemelerde;

- Şekil 6.2.1.1 'e göre kentsel alan büyüklüğü 2001 yılında 34 bin 143 hektar,
- Şekil 6.2.1.2 'ye göre kentsel alan büyüklüğü aradan geçen 20 yılın ardından 6 bin 120 hektar artışla 2021 yılında 40 bin 263 hektar olarak tespit edilmiştir.

Şekil 6.2.1.3. İstanbul Avrupa Yakası Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Çalışması (2001).

Şekil 6.2.1.4. İstanbul Avrupa Yakası Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Çalışması (2021).

İstanbul şehrinin Avrupa yakasının uydu görüntüleri üzerinden yapılan incelemelerde;

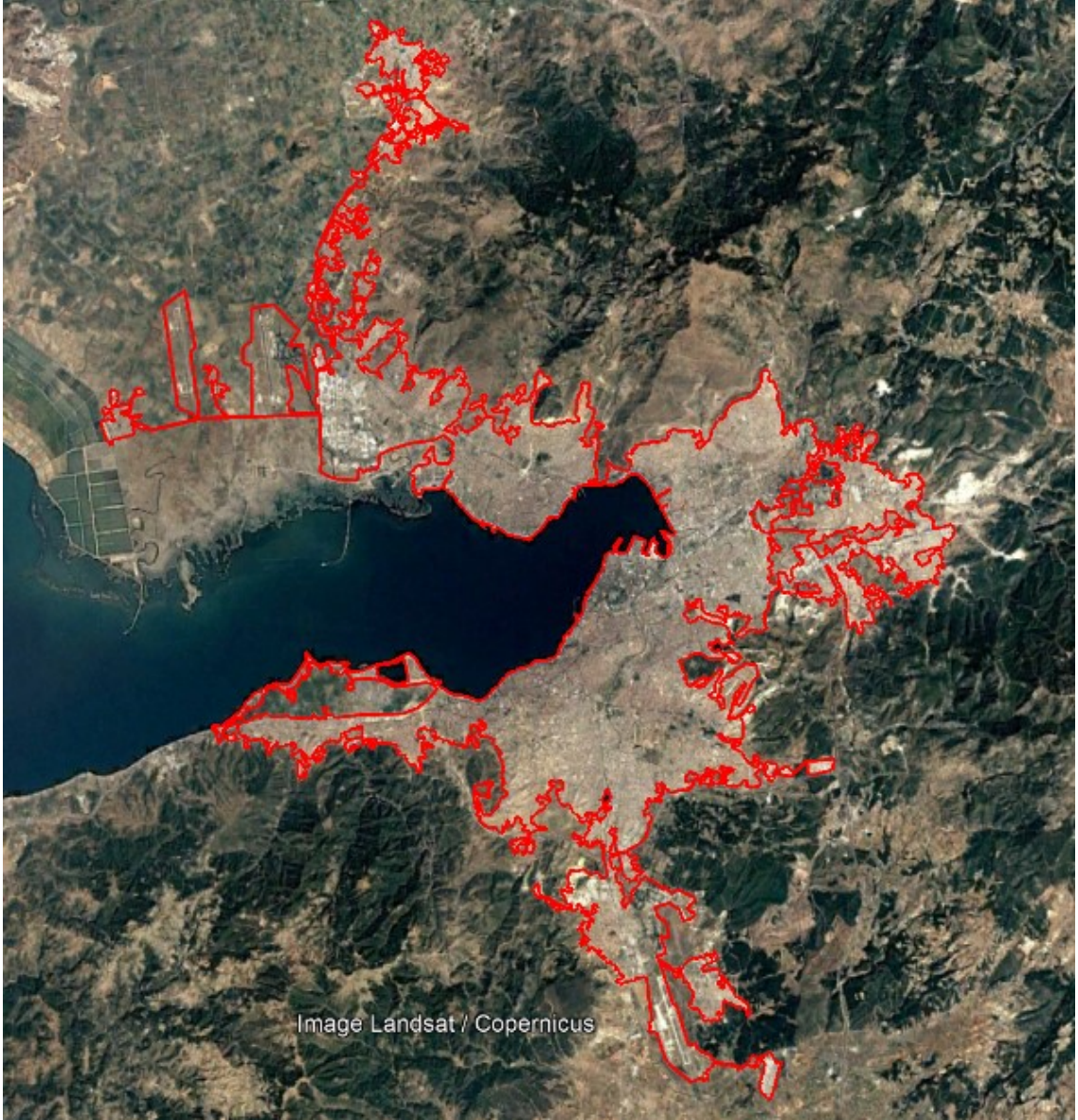
- Şekil 6.2.1.3 'e göre kentsel alan büyüklüğü 2001 yılında 42 bin 677 hektar,
- Şekil 6.2.1.4 'e göre kentsel alan büyüklüğü aradan geçen 20 yılın ardından 24 bin 081 hektar artışla 2021 yılında 66 bin 758 hektar olarak tespit edilmiştir.

Bu sonuçlarla İstanbul şehri 2001 yılında toplamda 76 bin 820 hektar kentsel alana sahipken, nüfus artışı ve hızlı kentleşme neticesinde 2021 yılında 30 bin 201 hektar genişleyerek toplamda 107 bin 021 hektara ulaşmıştır. Bu rakamlara göre İstanbul şehri 20 yıl içerisinde % 39,3 oranında genişlemiştir. 20 yıllık nüfus artışının da % 40,28 olduğu düşünüldüğünde, kentsel alan genişlemesinin oran olarak nüfus artışıyla çok yakın olduğu sonucuna varılmaktadır.

6.2.2. İzmir şehrinin 2001-2021 yılları arasındaki kentsel alan genişlemesi

İzmir Türkiye'nin nüfus olarak 3. büyük şehri olmakla birlikte tezin örneklem ili olması bakımından kentsel genişleme incelemesine dâhil edilmiştir. İzmir de İstanbul gibi sahip olduğu coğrafi konumu, ticaret potansiyeli ve turizm değeri gibi kıstasların yanı sıra tarımsal verimliliğin yüksek olması sebebiyle geçmişten günümüze nüfus artışı ve göç hareketliliği gösteren şehirlerden olmuştur. İzmir şehri 2001 yılında 3 milyon 477 bin nüfusa sahip iken bu rakam 2011 yılında 3 milyon 965 bin, 2021 yılında 4 milyon 426 bin olarak sayılmıştır (TÜİK, 2022). 2001 yılı ile 2021 yılı arasındaki nüfus artışı 949 bin kişidir ve bu artış 20 yılda % 27,29 'luk bir artış demektir.

İzmir'in nüfus olarak artış göstermesinin doğrudan etkilediği en önemli unsurlardan biri ise kentsel alanlardır. Bu süreçte kentsel alanların ne ölçüde büyüdüğünü ortaya koyabilmek için İzmir şehrinin 2001 ve 2021 Landsat uydu görüntüleri üzerinden hektar ölçü biriminde kentsel alan genişlemesi incelemesi yapılmıştır.

Şekil 6.2.2.1. İzmir Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (2001).

Şekil 6.2.2.2. İzmir Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (2021).

İzmir şehrinin uydu görüntüleri üzerinden yapılan incelemelerde;

- Şekil 6.2.2.1 'e göre kentsel alan büyüklüğü 2001 yılında 20 bin 291 hektar,
- Şekil 6.2.2.2 'ye göre kentsel alan büyüklüğü aradan geçen 20 yılın ardından 7 bin 384 hektar artışla 2021 yılında 27 bin 675 hektar olarak tespit edilmiştir.

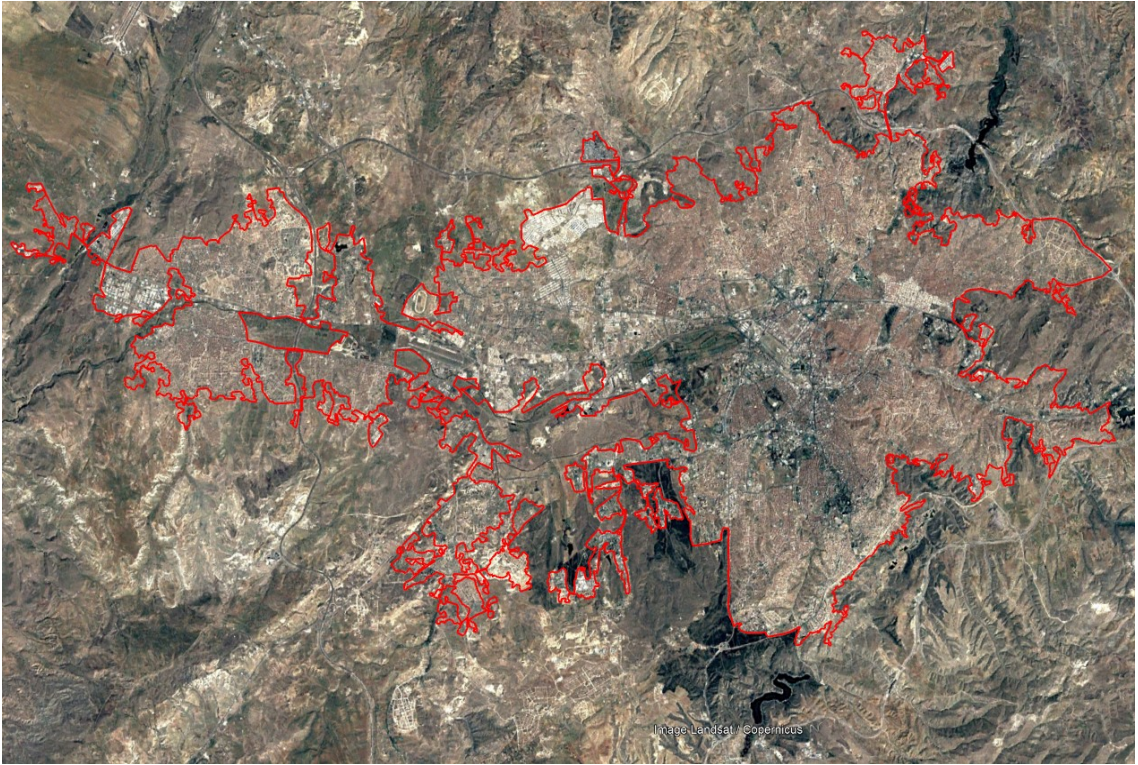
Bu sonuçlarla göre İzmir şehri 20 yıl içerisinde % 36,4 oranında genişlemiştir. 20 yıllık nüfus artış oranının % 27,29 olduğu düşünüldüğünde, kentsel alan genişlemesinin nüfus artışına oranla daha hızlı arttığı sonucuna varılmaktadır.

6.2.3. Ankara şehrinin 2001-2021 yılları arasındaki kentsel alan genişlemesi

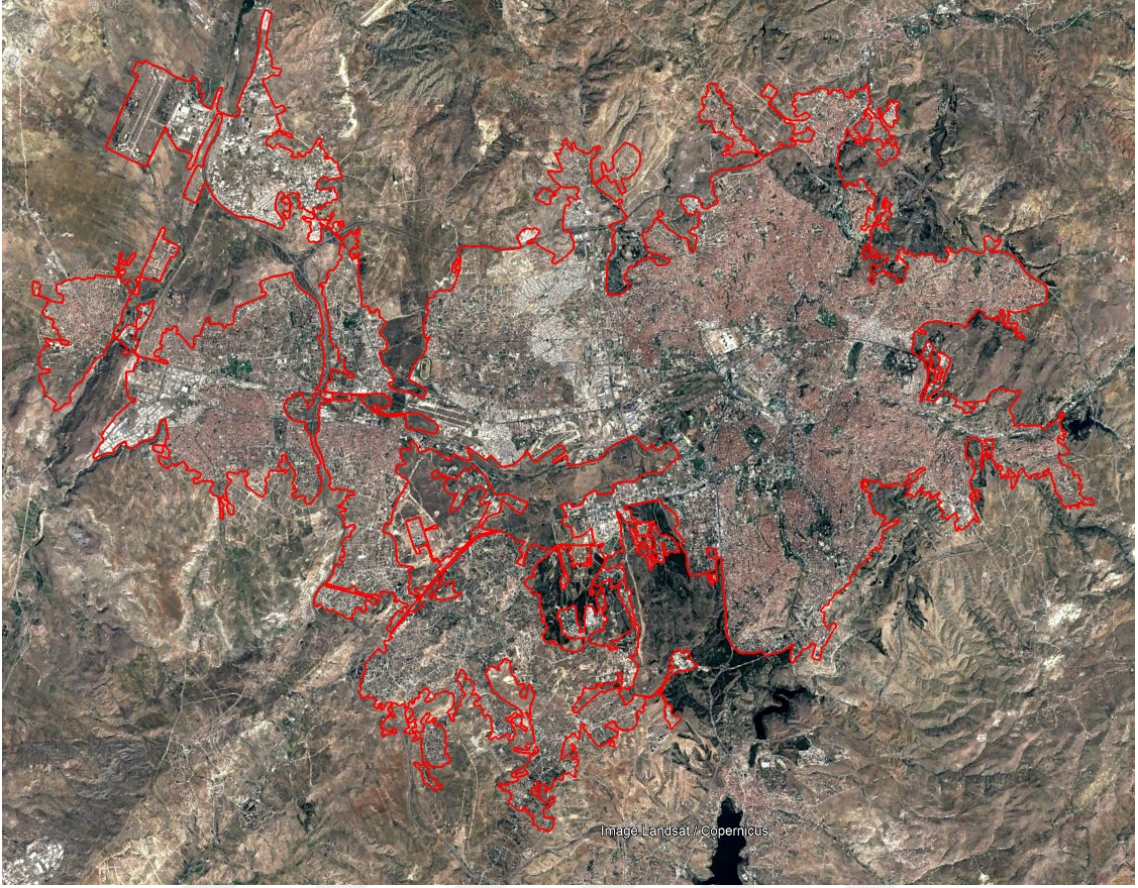
Ankara Türkiye'nin başkenti ve nüfus olarak 2. büyük şehri olması bakımından kentsel genişleme incelemesine dâhil edilmiştir. Ankara da İstanbul ve İzmir gibi sahip

olduğu coğrafi konumu, ticaret potansiyeli ve turizm değeri gibi kıstasların yanı sıra devletin ana yönetim merkezi olması sebebiyle geçmişten günümüze nüfus artışı ve g hareketliliği gösteren şehirlerden olmuştur. Ankara şehri 2001 yılında 3 milyon 971 bin nüfusa sahip iken bu rakam 2011 yılında 4 milyon 890 bin, 2021 yılında 5 milyon 747 bin olarak sayılmıştır (TÜİK, 2022). 2001 yılı ile 2021 yılı arasındaki nüfus artışı 1 milyon 776 bin kişidir ve bu artış 20 yılda % 44,72 ‘lik bir artış demektir.

Ankara’nın nüfus olarak artış göstermesinin doğrudan etkilediği en önemli unsurlardan biri ise kentsel alanlardır. Bu süreçte kentsel alanların ne lde büyüdüğünü ortaya koyabilmek için Ankara şehrinin 2001 ve 2021 Landsat uydu görüntüleri üzerinden hektar l biriminde kentsel alan genişlemesi incelemesi yapılmıştır.

şekil 6.2.3.1. Ankara Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Genişlemesi alışması (2001).

Şekil 6.2.3.2. Ankara Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (2021).

Ankara şehrinin uydu görüntüleri üzerinden yapılan incelemelerde;

- Şekil 6.2.3.1 'e göre kentsel alan büyüklüğü 2001 yılında 34 bin 875 hektar,
- Şekil 6.2.3.2 'ye göre kentsel alan büyüklüğü aradan geçen 20 yılın ardından 17 bin 848 hektar artışla 2021 yılında 52 bin 723 hektar olarak tespit edilmiştir,

Bu sonuçlara göre Ankara şehri 20 yıl içerisinde % 51,18 oranında genişlemiştir. 20 yıllık nüfus artış oranının % 44,72 olduğu düşünüldüğünde, kentsel alan genişlemesinin nüfus artışına oranla daha hızlı arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca Ankara'nın diğer inceleme şehirleri olan İstanbul ve İzmir'e göre hem nüfus artışı hem de kentsel genişleme oranı bakımından 2001 ve 2021 yılları arasında daha yüksek ivme gösterdiği sonucuna varılmaktadır.

6.2.4. İstanbul-İzmir-Ankara şehirlerinin karşılaştırılması

Yukarıda kentsel genişleme araştırması kapsamında Türkiye'nin 3 büyük şehri 2001 ve 2021 yılları baz alınarak uydu görüntüleri ve nüfus verileri üzerinden

karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu inceleme kapsamında ortaya konulan sonuç verileri aşağıdaki tabloda bir araya getirilmiştir.

Çizelge 6.2.4.1. İstanbul-İzmir-Ankara Karşılaştırma tablosu.

ŞEHİR	NÜFUS				KENTSEL ALAN GENİŞLEMESİ			
	2001	2021	NÜFUS ARTIŞI	ARTIŞ ORANI (%)	2001 (Hektar)	2021 (Hektar)	ALAN ARTIŞI (Hektar)	ARTIŞ ORANI (%)
İSTANBUL	11,292,000	15,840,000	4,548,000	40.28	76,820	107,021	30,201	39.31
İZMİR	3,477,000	4,426,000	949,000	27.29	20,291	27,675	7,384	36.39
ANKARA	3,971,000	5,747,000	1,776,000	44.72	34,875	52,723	17,848	51.18

İllerin karşılaştırma tablosuna göre;

- 2001 ile 2021 yılları arasında en fazla nüfus artışı sayısal olarak İstanbul'da, yüzdelik olarak ise Ankara'da gerçekleşmiştir,
- Ankara nüfus artışında en yüksek orana sahip olması ile birlikte kentsel genişleme bakımından da en yüksek orana sahip şehirdir,
- Ankara'dan sonra en fazla nüfus artış oranı İstanbul'da olmasına rağmen kentsel genişleme bakımından İstanbul en düşük yüzdeliğe sahiptir. Ayrıca İstanbul nüfus artışı ile kentsel genişleme oranlarının birbirine en yakın olduğu şehirdir,
- İzmir, hem nüfus artışı hem de kentsel genişleme bakımından en düşük orana sahip şehir olmasına rağmen nüfus artış oranına nazaran kentsel genişleme oranının çok daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki tespitlerimizden de anlaşılacağı üzere Türkiye'nin en büyük 3 şehri olan İstanbul, İzmir ve Ankara şehirleri doğum ve göç gibi sebeplerle her geçen zaman diliminde nüfus bakımından büyümektedir ve bunun direkt olarak etkilediği unsurlardan birisi de yeni konut, ticaret, sanayi ve sosyal donatı alanlarının üretilmesidir. Bu bakımdan Belediyelerin nüfus artışına paralel yeni imar alanları üretme çabaları kentsel alan genişlemelerinin temel sebeplerinden birisi olmakla birlikte bu genişleme İstanbul, İzmir ve Ankara kentlerinde önüne geçilemez bir hal almış durumdadır.

7. METERYAL METOD

Bu çalışmanın amacı kentsel alanların sürdürülebilir arazi yönetimi bakış açısıyla değerlendirmek ve yapılan incelemeler neticesinde elde edilen veriler kapsamında kentsel arazilere yönelik tespitlerde bulunmaktır. Kentsel arazilerin irdelenmesi bakımından İzmir'in Tire ilçesi ele alınmış ve irdelenmiştir.

İnceleme çalışması kapsamında Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulu kararı ile 21 Ocak 2017 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren Küçükmenderes Ovası Büyükova Koruma Alanı Haritası, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü tarafından onaylanan Tire Kadastro Paftaları ve Tire Belediyesi tarafından onaylanan 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planları, 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planları ile parselasyon planları ve sosyal altyapı alanları (eğitim, sağlık, dini tesis, kültürel ve idari tesisler, açık ve kapalı spor tesisi ile park, yeşil alan, çocuk bahçesi, oyun alanı ve rekreasyon alanları) sürdürülebilirlik bakış açısıyla incelenmiştir.

Tire ilçesinin kentsel alan genişlemesinin yıllar içerisindeki gelişimin tespit edilebilmesi için Harita Genel Müdürlüğü'ne tarafından üretilen 1957, 1964, 1977, 1982 ve 1995 yıllarına ait hava fotoğrafları ile 2005, 2013 ve 2022 yıllarına ait açık veri niteliğindeki Google Earth uydu görüntüleri incelenmiştir. Hava fotoğraflarının koordinatlandırılması ve kentsel alan genişlemesi incelemesi için Netcad GIS programı kullanılmış, uydu görüntülerinin incelenmesi aşamasında Google Earth programından yararlanılmıştır. Ayrıca kentsel alan genişlemesi, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) nüfus verileri ile birlikte ele alınmıştır.

Ayrıca, imar uygulaması ve parselasyon planları neticesinde oluşturulan kentsel sosyal altyapı alanları ve bu alanların sürdürülebilirliğinin incelenmesi için eğitim, sağlık, dini, kültürel, idari, açık ve kapalı spor tesisleri ile park, çocuk bahçesi, oyun alanları, meydan ve rekreasyon alanlarının; mülkiyet, 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı ile halihazır sınır verileri Netcad GIS ve Google Earth programları aracılığıyla üst üste çakıştırılarak karşılaştırılmış ve sürdürülebilir arazi yönetimi prensiplerine göre kentsel sosyal altyapı alanlarında mülkiyet daraltılmasının bulunup bulunmadığı araştırılmıştır.

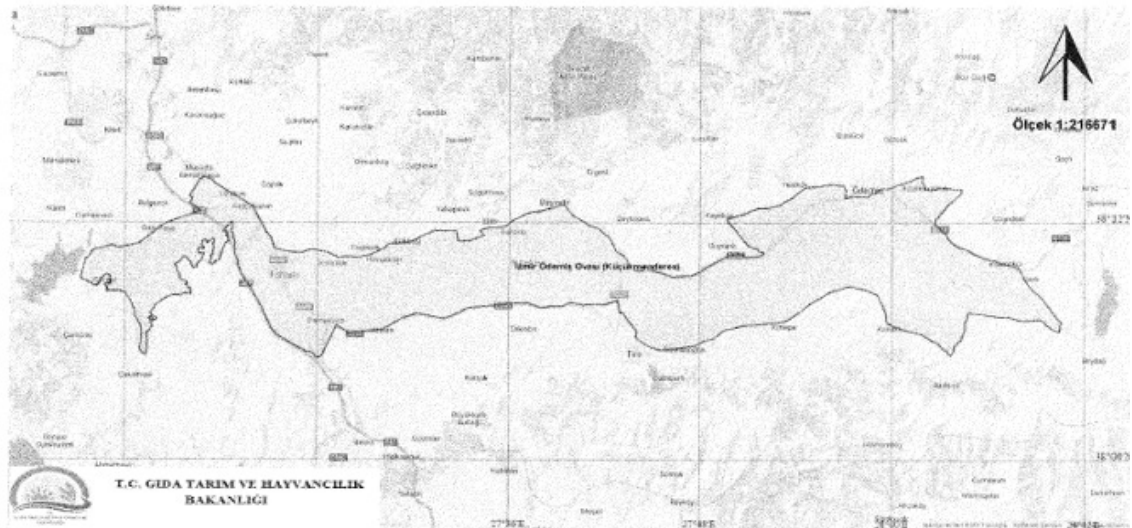
7.1. Coğrafi Konum

Tire, ülkemizin batısında yer alan İzmir ilinin 30 ilçesinden birisidir ve Ödemiş, Bayındır, Torbalı, Selçuk ilçeleri ve Aydın ili ile komşudur. Bulunduğu konum itibarıyla Selçuk, Ödemiş, Kiraz ve Beydağ ilçeleriyle birlikte İzmir'in Aydın ili olan güney sınırını oluşturmaktadır.

Şekil 7.1.1. Tire ilçesinin coğrafi konumu.

Aydın dağlarının kuzey eteklerinde kurulu olan ilçe sınırları içerisinde Küçükmenderes nehri bulunmaktadır. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından Büyükova Koruma Alanı olarak ilan edilen Küçükmenderes Ovası (Şekil 7.1.1.) topraklarının bir kısmı Tire ilçe sınırları içerisinde yer almaktadır (Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2016). Tire ilçe merkezi dışında kalan toprakların büyük bir kısmı verimli tarım olup tarımsal kalkınma için büyük önem arz etmektedir. Tarımsal arazilerinin tarım dışı kullanımının önüne geçmek ve Tire kent merkezinde sürdürülebilir yaşamı desteklemek amacıyla kentsel ve kırsal alanda sürdürülebilir arazi yönetiminin iyi uygulanması Tire ve Küçükmenderes Ovası'nın geleceği için önemlidir.

Ova Adı : Ödemiş Ovası (Küçükmenderes)

Ova İli : İZMİR

 : Ova Sınırı

Haritadaki ova sınırları içinde yer alan yerleşim yerleri, onaylı planlı alanlar ve ilgili mevzuatın bu kararın yayını tarihi itibarıyla iznilerdirilmiş alanlar ova alanı dışındadır.

Şekil 7.1.2. Büyükova Koruma Alanı Haritası (Küçükmenderes Ovası)

7.2. Tire Nüfusu ve Merkez, Köy, Kırsal Mahalle Kavramları

Tire İzmir ilinin 30 ilçesinden birisi olmakla birlikte, 31 Aralık 2021 tarihli son nüfus verisine göre 86 bin 758 kişiyle İzmir'in 16. en yüksek nüfusa sahip ilçesidir (TÜİK, 2021). İlk 3 sırada ise Buca, Karabağlar ve Bornova ilçeleri bulunmaktadır.

Çizelge 7.2.1. İzmir İlçe 2021 Nüfusu.

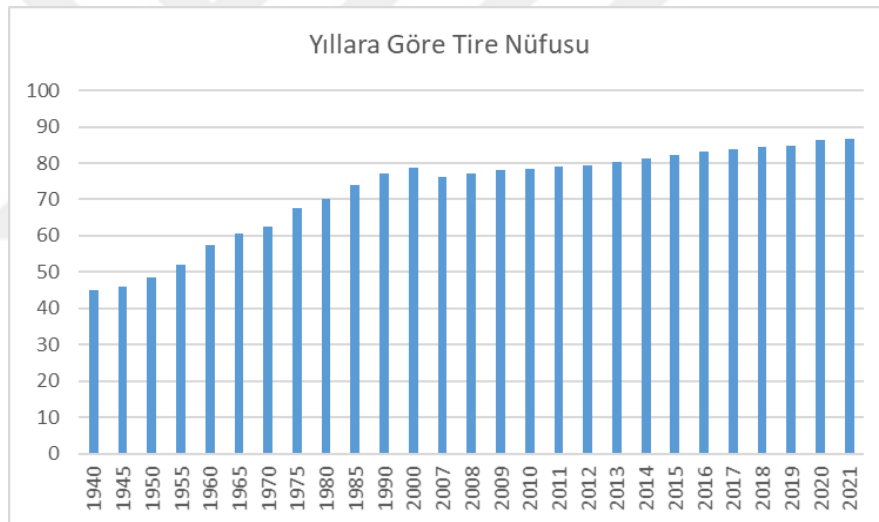
S. NO	İLÇE	NÜFUS
1	Buca	517 963
2	Karabağlar	478 788
3	Bornova	452 867
4	Karşıyaka	347 023
5	Konak	336 545
6	Bayraklı	296 839
7	Çiğli	209 951
8	Torbali	201 476
9	Menemen	193 229
10	Gaziemir	137 856
11	Ödemiş	132 769
12	Kemalpaşa	112 049
13	Bergama	104 980
14	Menderes	104 147
15	Aliağa	103 364
16	Tire	86 758
17	Balçova	80 513

18	Urla	72 741
19	Narlıdere	63 438
20	Seferihisar	52 507
21	Çeşme	48 167
22	Dikili	46 587
23	Kiraz	43 674
24	Bayındır	40 049
25	Selçuk	37 689
26	Güzelbahçe	37 572
27	Foça	33 611
28	Kınık	28 513
29	Beydağ	12 197
30	Karaburun	11 927

Tire sahip olduğu coğrafi konum, ticaret ve tarım potansiyeli ve turizm değeri gibi kıstasların yanı sıra hayvancılık potansiyelinin yüksek olması sebebiyle geçmişten günümüze nüfus artışı ve göç hareketliliği gösteren şehirlerden olmuştur. Tire şehrinin son 80 yıl içerisindeki nüfusu; 1940 yılında 44 bin 902, 1950 yılında 48 bin 472, 1960 yılında 57 bin 428, 1970 yılında 62 bin 601, 1980 yılında 70 bin 270, 1990 yılında 77 bin 314, 2000 yılında 78 bin 658, 2011 yılında 77 bin 952 iken 31 Aralık 2021 yılında 86 bin 758 olarak sayılmıştır (TÜİK, 2022). Düzenli bir nüfus artışının gerçekleştiği şehirde, son 51 yıl içerisinde (1970 ile 2021 yılları) toplam nüfus artışı 24 bin 157 kişidir ve bu verilere göre şehrin nüfusu 51 yıl içerisinde % 38,59 oranında artmıştır. Son 20 yıl içerisinde ise (2000 ile 2021 yılları) toplam nüfus artışı 8 bin 100 kişidir ve bu artış % 10,30 oranında bir artışa tekâmül etmektedir. Son 20 yıl içerisindeki nüfus artış oranı İzmir ili (% 27,29) ile karşılaştırıldığında, Tire'deki nüfus artış hızının İzmir ortalamasının çok altında kaldığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Çizelge 7.2.2. Yıllara Göre Tire Nüfusu.

Yıllara Göre Tire Nüfusu			
Yıllar	Nüfus	Yıllar	Nüfus
1940	44.902	2009	78.176
1945	46.142	2010	78.342
1950	48.472	2011	78.975
1955	51.926	2012	79.519
1960	57.428	2013	80.381
1965	60.640	2014	81.315
1970	62.601	2015	82.102
1975	67.651	2016	83.082
1980	70.270	2017	83.829
1985	73.930	2018	84.457
1990	77.314	2019	84.804
2000	78.658	2020	86.315
2007	76.327	2021	86.758
2008	77.015	2022	-

Grafik 7.2.1. Yıllara Göre Tire Nüfusu

Tire'nin nüfus olarak artış göstermesinin doğrudan etkilediği en önemli unsurlardan biri ise kentsel alanlardır. Nüfus artışı; gelişen teknoloji, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim, altyapı hizmetlerinin gelişmesi, ulaşımın ağlarının genişlemesi vb. nedenlerden dolayı Tire köylerinden merkezdeki kentsel alana göçü artırmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre; Tire'de 1955 yılında nüfusun %45.46 'sı şehirde, %54.54 'ü ise köylerde yaşamaktadır. Bu oranda 1980 yılına kadar kayda değer bir değişiklik görülmemiştir. Ancak 1990 yılına gelindiğinde bu oran %48.96 şehir, %51.04 köy olarak kayda geçmiştir. 2000 yılında ilk kez kırsal nüfusun şehir nüfusunun (%54.65 şehir, %45.35 köy) altında kaldığı tespit edilmiştir. 2007 yılında aradaki fark

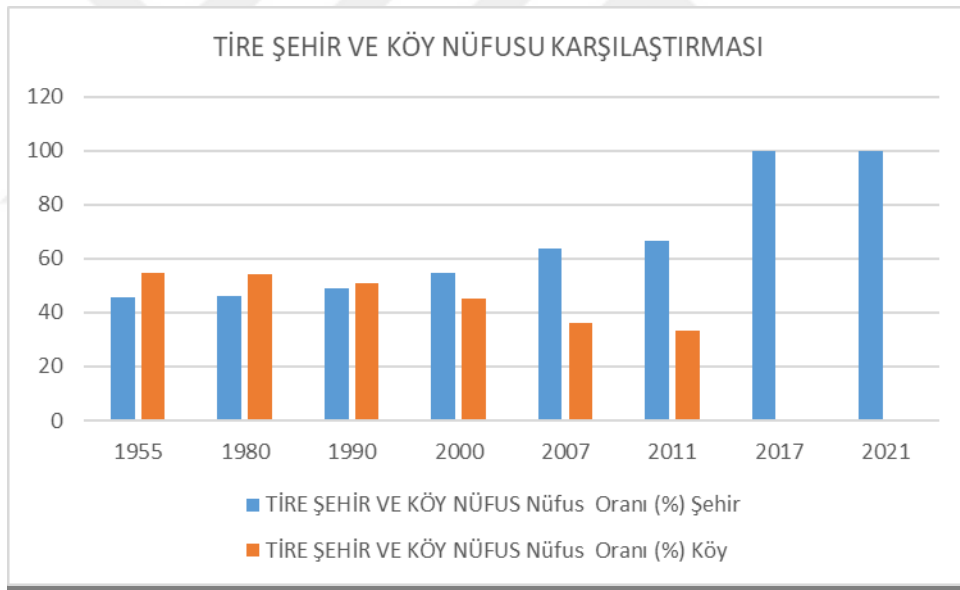
açılmaya devam etmiş şehir nüfusu %63.63 'e yükselirken köy nüfusu %36.37 'ye gerilemiştir. 2011 yılında ise %66.63 şehir, %36.37 köy nüfusu olarak düzenli bir seyir göstermiştir (Gümüş ve Gülersoy, 2018). TÜİK verilerine göre 2014 yılı Yerel Seçimleri ile birlikte büyükşehirlerde tüm köylerin mahalleye dönüştürülmesi sebebiyle köy nüfusu ortadan kalkarak tamamı şehir nüfusu olarak kayıt altına alınmıştır. Bu bakımdan Grafik 7.2.2. 'de şehir nüfusu % 100 olarak gösterilmiştir.

Çizelge 7.2.4. 'te Tire merkez mahalle ve kırsal mahalle olarak ayırma gidilmiştir. Köy ifadesi yerine özellikle kırsal mahallenin kullanılmasının sebebi 12.11.2012 tarihinde yürürlüğe giren On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'dur. Bu kanun ile birlikte 30 Mart 2014 tarihinde gerçekleştirilen yerel seçim milat kabul edilerek Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya, Samsun, Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illerimizdeki İl Özel İdareleri ve Belde Belediyeleri kapatılmış, bu kurumların yetki ve sorumluluğundaki bütün köyler mahalle statüsü altında ilgili ilçe Belediyelerine bağlanmıştır. Çalışma kapsamındaki Tire ilçesi de bu düzenlemeden etkilenerek İzmir ilindeki İl Özel İdaresi'nin ve Gökçen Belde Belediyesi'nin kapanması ile, öncesinde Belediye sınırında 22 adet mahalle bulunmakta iken sonrasında bu sayı 88 olarak kayıtlara geçmiştir. Bu kanun değişikliği ile Tire ilçe idaresinin ve yerel yönetiminin sorumlu olduğu mahalle sayısı 4 kat büyümüştür. 2014 yılında köylerin mahalleye dönüştürülmesinin ardından 16.10.2020 tarihinde yürürlüğe giren Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 10. maddesinde 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na ek madde eklenmiştir. Bu madde ile ülkemizde ilk defa kırsal mahalle kavramı mevzuattaki yerini alarak hayatımıza girmiştir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na ek 3. maddesinin ilk cümlesinde yer alan "Köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşen ve büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunup sosyo-ekonomik durumu, şehir merkezine uzaklığı, belediye hizmetlerine erişebilirliği, mevcut yapılaşma durumu ve benzeri hususlar dikkate alınarak ilgili ilçe belediye meclisinin kararı ve teklifi üzerine büyükşehir belediye meclisinin en geç doksan gün içinde alacağı karar ile kırsal yerleşim özelliği taşıdığı tespit edilen mahalleler, kırsal mahalle kabul edilir." hükmüyle birlikte kırsal mahallenin şeklen tanımı yapılmıştır ve ne şekilde oluşturulacağı hususunda detaylara yer verilmiştir. Çizelge 7.2.4.

hazırlanırken 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na ek 3. maddesi kapsamında kırsal mahalle statüsü verilmiş mahalleler için bu ifade kullanılarak nüfus hesabı yine bu kanun kapsamında yapılmıştır.

Çizelge 7.2.3. Tire Şehir ve Köy Nüfusu

TİRE ŞEHİR VE KÖY NÜFUSU		
YIL	Nüfus	
	Şehir	Köy
1955	23.604	28.322
1980	32.291	37.979
1990	37.855	39.459
2000	42.988	35.670
2007	48.565	27.762
2011	52.620	26.355
2017	83.829	0
2021	86.758	0

Grafik 7.2.2. Tire Şehir ve Köy Nüfusu Oranları

Çizelge 7.2.4. 2021 Yılı Tire Mahalle Nüfusu.

2021 Yılı Tire Mahalle Nüfusu				
1	TİRE	4 EYLÜL	4,088	Merkez
2	TİRE	ADNAN MENDERES	4,453	Merkez
3	TİRE	AKÇAŞEHİR	219	Kırsal Mahalle
4	TİRE	AKKOYUNLU	454	Kırsal Mahalle
5	TİRE	AKMESCİT	473	Kırsal Mahalle
6	TİRE	AKYURT	396	Kırsal Mahalle
7	TİRE	ALACALI	291	Kırsal Mahalle
8	TİRE	ALAYLI	249	Kırsal Mahalle

9	TİRE	ARMUTLU	57	Kırsal Mahalle
10	TİRE	ATATÜRK	5,891	Merkez
11	TİRE	AYAKLIKIRI	305	Kırsal Mahalle
12	TİRE	BAHARİYE	1,138	Merkez
13	TİRE	BAŞKÖY	525	Kırsal Mahalle
14	TİRE	BOYNUYOĞUN	357	Kırsal Mahalle
15	TİRE	BÜYÜKKALE	513	Kırsal Mahalle
16	TİRE	BÜYÜKKEMERDERE	384	Kırsal Mahalle
17	TİRE	BÜYÜKKÖMÜRCÜ	331	Kırsal Mahalle
18	TİRE	CAMBAZLI	246	Kırsal Mahalle
19	TİRE	CUMHURİYET	3,625	Merkez
20	TİRE	ÇAYIRLI	298	Kırsal Mahalle
21	TİRE	ÇERİKÖZÜ	353	Kırsal Mahalle
22	TİRE	ÇİNİYERİ	594	Kırsal Mahalle
23	TİRE	ÇOBANKÖY	255	Kırsal Mahalle
24	TİRE	ÇUKURKÖY	131	Kırsal Mahalle
25	TİRE	DAĞDERE	333	Kırsal Mahalle
26	TİRE	DALLIK	336	Kırsal Mahalle
27	TİRE	DERE	1,495	Merkez
28	TİRE	DEREBAŞI	922	Kırsal Mahalle
29	TİRE	DERELİ	276	Kırsal Mahalle
30	TİRE	DİBEKÇİ	87	Kırsal Mahalle
31	TİRE	DOYRANLI	328	Kırsal Mahalle
32	TİRE	DUATEPE	415	Merkez
33	TİRE	DUMLUPINAR	659	Merkez
34	TİRE	DÜNDARLI	326	Kırsal Mahalle
35	TİRE	EĞRİDERE	663	Kırsal Mahalle
36	TİRE	ERTUĞRUL	717	Merkez
37	TİRE	ESKİOBA	501	Kırsal Mahalle
38	TİRE	FATİH	10,579	Merkez
39	TİRE	GÖKÇEN	915	Kırsal Mahalle
40	TİRE	HALKAPINAR	158	Kırsal Mahalle
41	TİRE	HASANÇAVUŞLAR	94	Kırsal Mahalle
42	TİRE	HİSARLIK	180	Kırsal Mahalle
43	TİRE	HÜRRİYET	8,900	Merkez
44	TİRE	IŞIKLAR	433	Kırsal Mahalle
45	TİRE	IŞIKLI	798	Kırsal Mahalle
46	TİRE	İBNİ MELEK	4,448	Merkez
47	TİRE	İHSANİYE	1,759	Merkez
48	TİRE	İPEKÇİLER	1,608	Merkez
49	TİRE	İSTİKLAL	1,323	Merkez
50	TİRE	KAHRAT	1,180	Kırsal Mahalle
51	TİRE	KAPLAN	116	Kırsal Mahalle
52	TİRE	KARACA ALİ	267	Merkez
53	TİRE	KARATEKE	522	Kırsal Mahalle

54	TİRE	KETENCİ	1,388	Merkez
55	TİRE	KIRTEPE	474	Kırsal Mahalle
56	TİRE	KIZILCAHAVLU	542	Kırsal Mahalle
57	TİRE	KİRELİ	711	Kırsal Mahalle
58	TİRE	KOCAALİLER	103	Kırsal Mahalle
59	TİRE	KURŞAK	149	Kırsal Mahalle
60	TİRE	KURTULUŞ	4,884	Merkez
61	TİRE	KÜÇÜKBURUN	135	Kırsal Mahalle
62	TİRE	KÜÇÜKKALE	223	Kırsal Mahalle
63	TİRE	KÜÇÜKKEMERDERE	618	Kırsal Mahalle
64	TİRE	KÜÇÜKKÖMÜRCÜ	126	Kırsal Mahalle
65	TİRE	KÜRDÜLLÜ	312	Kırsal Mahalle
66	TİRE	MAHMUTLAR	311	Kırsal Mahalle
67	TİRE	MEHMETLER	195	Kırsal Mahalle
68	TİRE	MUSALAR	215	Kırsal Mahalle
69	TİRE	ORTAKÖY	117	Kırsal Mahalle
70	TİRE	OSMANCIK	271	Kırsal Mahalle
71	TİRE	PAŞA	927	Merkez
72	TİRE	PEŞREFLİ	577	Kırsal Mahalle
73	TİRE	SARILAR	524	Kırsal Mahalle
74	TİRE	SARUHANLI	224	Kırsal Mahalle
75	TİRE	SOMAK	209	Kırsal Mahalle
76	TİRE	TOKİ	2,455	Merkez
77	TİRE	TOPALAK	188	Kırsal Mahalle
78	TİRE	TOPARLAR	116	Kırsal Mahalle
79	TİRE	TURAN	1,407	Merkez
80	TİRE	TURGUTLU	141	Kırsal Mahalle
81	TİRE	ÜZÜMLER	155	Kırsal Mahalle
82	TİRE	YAMANDERE	249	Kırsal Mahalle
83	TİRE	YEĞENLİ	465	Kırsal Mahalle
84	TİRE	YEMİŞLER	98	Kırsal Mahalle
85	TİRE	YENİ	1,334	Merkez
86	TİRE	YENİÇİFTLİK	556	Kırsal Mahalle
87	TİRE	YENİOBA	261	Kırsal Mahalle
88	TİRE	YENİŞEHİR	133	Kırsal Mahalle
				Oran (%)
Toplam	Kırsal Mahalle		22,997	26.51
Toplam	Merkez		63,760	73.49
Genel Toplam			86,757	100

Bu durum zaman içerisinde Tire merkezindeki kentsel nüfus yoğunluğunu artırmış ve kentsel alan genişlemesi kaçınılmaz bir noktaya gelmiştir. Bu süreçte kentsel alanların ne ölçüde büyüdüğünü ortaya koyabilmek için İzmir şehrinin 1950 ve 2021

Landsat uydu görüntüleri üzerinden hektar ölçü biriminde kentsel alan genişlemesi incelemesi yapılmıştır.

7.3. Tire Kadastrosuna Bakış

Bir şehri analiz etmek için öncelikle kadastro paftalarını inceleyerek başlamak önem arz etmektedir. Öyle ki geçmişten günümüze kadar ki süreçte şehrin arazi dokusunu anlamak ve zamanla gelişimini görebilmek için kadastro biçilmiş bir kaftandır. Gatta ve arkadaşları, İtalya'nın Bologna kentindeki Gregoryen Kadastrosunun, şehrin karmaşık on dokuzuncu yüzyıl düzenlemesini derinlemesine analiz etmek için güçlü ve etkileyici bir araç olduğundan bahsetmiştir (Gatta vd., 2017).

İlçedeki ilk kadastro çalışmaları İzmir ilinin kadastro çalışması planına dâhil edilmesiyle birlikte 1924 yılında başlamıştır. İlçeye bağlı 82 adet mahallenin kadastro çalışması;

- 16'sı 1962 ile 1970 yılları arasında 2613 sayılı Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu,
- 22'si 1956 ile 1971 yılları arasında 5602 sayılı Tapulama Kanunu,
- 4'ü 1965 ile 1966 yılları arasında 509 sayılı Tapulama Kanunu,
- 8'i 1957 ile 1985 yılları arasında 766 sayılı Tapulama Kanunu,
- 5'i 2005 ile 2006 yılları arasında 3402 sayılı Kadastro Kanunu,
- 27'si 2006 ile 2008 yılları arasında 3402/5304 sayılı Kadastro Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

kapsamında onaylanarak kesinleşmiştir. Kesinleşen kadastro çalışmaları ile 690 bin dönümlük alanda 77.734 adet parsel kayıt altına alınmıştır (Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, 2018). Arazi yönetimi sürecinin en önemli aşaması araziyi tanımak ve sayısal anlamda kayıt altına almaktır. Bu bağlamda Tire'de arazi yönetimi sürecinin temelini 1956 yılında atılmaya başlandığı ve günümüze kadar gerçekleştirilen sayısal kadastro çalışmaları ile gelişimini sürdürdüğü düşünülmektedir. Günümüzde Tire kadastrosunun tamamı TKGM tarafından TAKBİS veri tabanına aktarımı sağlanmıştır ve kullanıcılar tarafından öznitelik bilgileri (Malik bilgisi hariç) sorgulanabilmekte ve parsellerin uydu görüntüsünde konumları görüntülenebilmektedir.

7.4. Tire'deki İlk Planlama Faaliyetleri

İlk planlama faaliyetlerinin temeli 1984 yılı öncesine dayanmaktadır. Bu dönemde onaylı olmayan ancak taslak niteliğinde uygulanmaya çalışılan şehir planları bulunmaktadır ve bu planlara göre imar izni verilmiştir. Ancak şehir planlarının

uygulaması çok uzun sürmemiş, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından yapılan planlama çalışması neticesinde 1984 yılında Bakanlık tarafından 1/1000 ölçekli Uygulama ve 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planları onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

1996 yılında Tire kent merkezinin gelişmesine cevap vermediği anlaşılan 1984 planları revizyon çalışması kapsamına alınarak Tire Belediye Meclisince 28.02.1997 yılında onaylanmış ve askı sürecinin ardından yürürlüğe girmiştir. 1997 yılında onaylanan revizyon imar planı paftalarına yıllar içerisinde yeni konut alanları eklenmiş ve günümüze kadar mevcut plan kararlarında oldukça fazla değişikliğe gidilmiştir.

Planlar ve plan notları incelendiğinde parklar, kamusal alanlar ve bahçe mesafeleri gibi sürdürülebilirliğe yönelik yaklaşımlar tespit edilmiş ancak plan açıklama raporunda sürdürülebilirlik bakımından çok fazla açıklamaya rastlanılmamıştır. Ancak genel çerçeve ile bakıldığında planların sürdürülebilirliği desteklemeye yönelik iyi niyetli olarak çalışıldığı özellikle büyük park alanlarının korunmasının sağlanması ve bazı bölgelerde minimum parsel büyüklüğü şartı getirmesi bakımından başarılı yönlerinin de bulunduğu düşünülmektedir.

7.5. İmar Uygulamalarına Başlanılması, Düzenleme Ortaklık Payı (DOP) ve Kamu Ortaklık Payı (KOP)

İlçede imar planlarının 1984 yılında onaylanmasının ardından nüfus artışıyla birlikte kentsel alanların düzenlenmesi ihtiyacı ortaya çıkmaya başlamıştır. 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planında mevcut kent yerleşim (meskûn mahal) dışında yeni gelişme alanları belirlenmiş ve bu alanların imar planına uygun olarak kullanılabilmesi için imar uygulaması ve parselasyon planı çalışmalarına başlanmıştır.

İlk yapılan imar uygulamaları genellikle yeni konut alanlarının oluşturulması yönündedir ve imar planında yer alan donatı alanlarını (Yol, park, otopark) karşılayacak şekilde düzenleme ortaklık payı (DOP) kesintisi belirlenmiştir. Resmi kurumlar ve okul alanları kamu ortaklık payı (KOP) kesintisi ile oluşturulmuştur. KOP ile oluşturulan resmi kurum alanları ile okul alanları hisseli mülkiyet yapısı nedeniyle günümüzde de varlığını sürdürmekte, bu arazilerin yönetilmesi ve değerlendirilmesi kamulaştırma problemleri sebebiyle sekteye uğramış durumdadır. 27 bin m² büyüklüğündeki bir resmi kurum alanında toplamda 102 adet hissedar bulunmakta, mirasçılık yoluyla tapu kaydındaki hisse oranı sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu taşınmazların da birçoğunda kamulaştırma ve kamulaştırmaz el atma davaları bulunmakta, davaların bir kısmı günümüzde de devam etmektedir.

7.6. Parselasyon Planları ve Kentsel Arazi Üretimini Etkileyen Unsurlar

İlçede imar planına göre yapılan imar uygulamaları kapsamında onaylanan parselasyon planlarının büyük bir kısmı konut ve ticaret amaçlı olmakla birlikte, kent merkezinin doğusunda Küçük Sanayi ve kuzeyinde Organize Sanayi Alanı için parselasyon çalışması yapılarak yeni mülkiyetler tapuya tescil edilmiştir. Parselasyon planı çalışmaları konut/ticaret ya da sanayi bölgelerinin imar durumu, yapı nizamı, kat adedi, bahçe mesafesi ve TAKS/KAKS değerlerine göre farklılık göstermektedir. Kentsel arazi üretimini etkileyen unsurların tümü aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir.

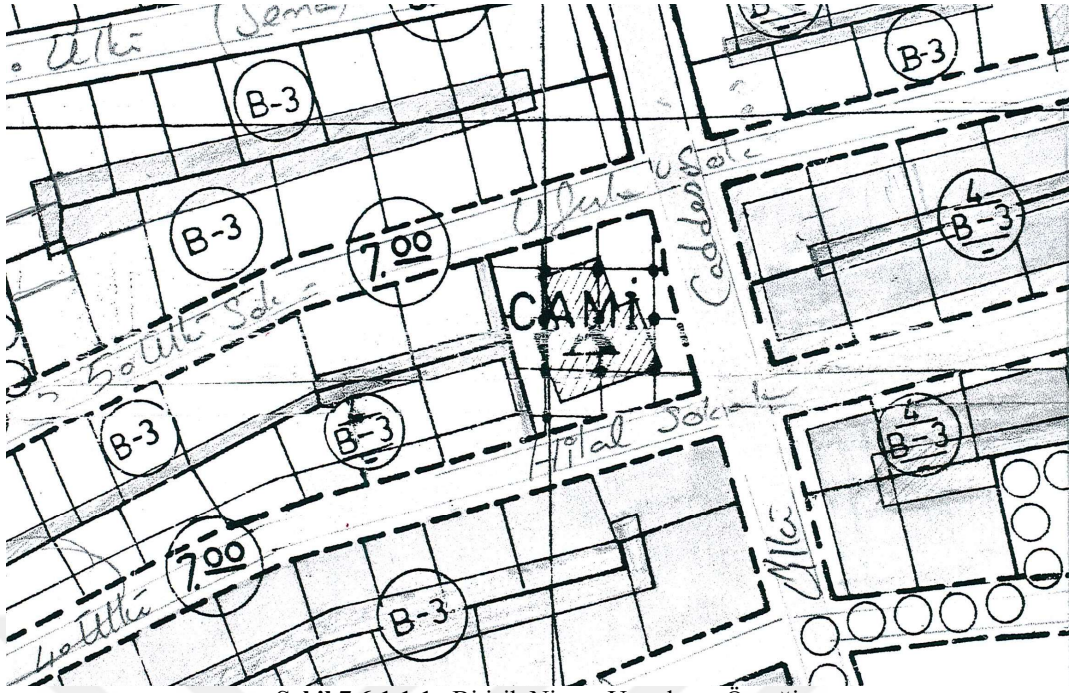
7.6.1. Konut ve ticaret parselleri

Konut ve ticaret parsellerinin büyük bir kısmı güney-kuzey uzantılı olmakla birlikte ortalama yol genişlikleri minimum 7 metreden başlayarak maksimum 30 metreye kadar yükselmiştir. Kat adetleri de genellikle yol genişlikleriyle doğru orantılı olarak değişim göstermiş; 12 metre altında 2 ve 3 kat, 12 ve 17 metre aralığında 4 kat, 17 metre ve üzerinde 5 kat, bölgesel olarak yol genişliklerinin 20 metre ve üzerinde olduğu bulvar niteliğindeki yerlerde 8 kat ve kent merkezinde yer alan 2 imar adasında 10 kat olarak belirlenmiştir. Parselasyon planı neticesinde oluşturulan parsellerde kat adediyle doğru orantılı bir şekilde mülkiyet alanlarının büyük tutulmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu durum sürdürülebilir arazi yönetimi bakış açısıyla değerlendirildiğinde yapı yoğunluğu ve kat adedi artışının mülkiyet büyüklüğü ile dengelenmesinin şehirleşme bakımında olumlu katkılar getireceği ancak aynı zamanda taban alanı katsayı ile katlar alanı katsayısının bu kapsamda irdelenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Konut ve ticaret alanlarında bitişik, blok, ayırık ve ikiz olmak üzere 4 ayrı yapılaşma nizamı benimsenmiştir.

7.6.1.1. Bitişik nizam

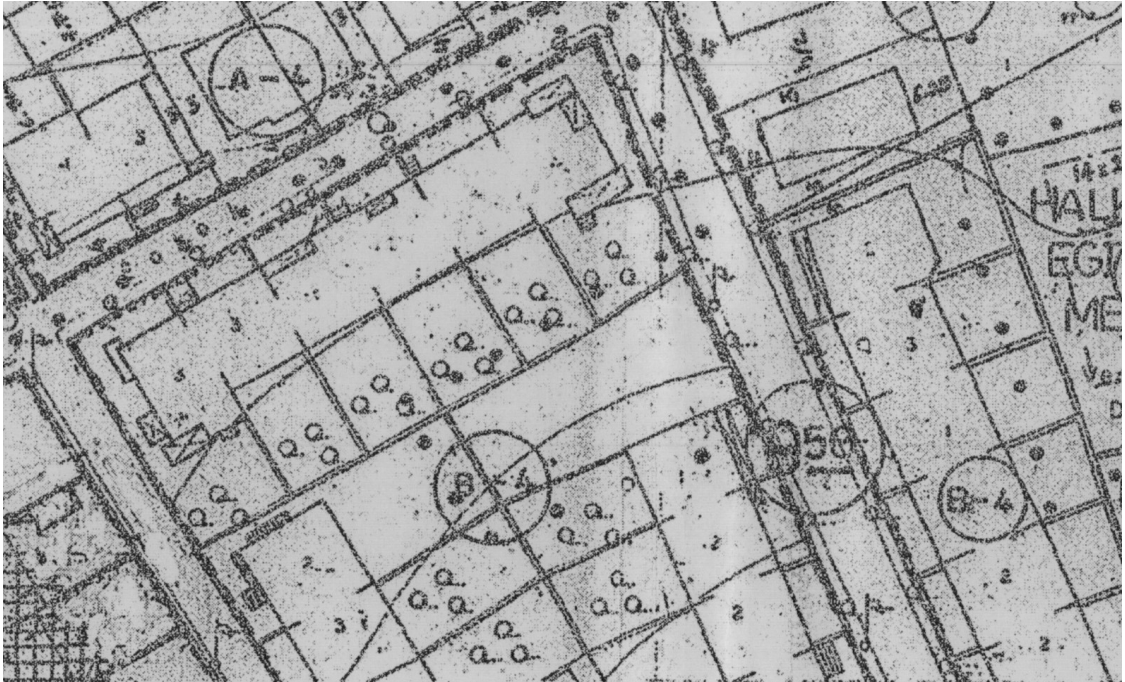
Bitişik nizam yapılaşma şeklinde TAKS ve KAKS değerleri bulunmamakla birlikte yapı taban alanları bahçe mesafelerine göre belirlenmiştir. Genellikle ön bahçesiz ve arka bahçesi parsel derinliğine göre ya 3 metre ya da bina yüksekliğinin yarısı kadardır. Ön bahçesi bulunan bölgelerde ise bu mesafe genel olarak 4 metredir.

Şekil 7.6.1.1.1. Bitişik Nizam Uygulama Örneği

7.6.1.2. Blok nizam

Blok nizam yapılaşma şeklinde genel olarak TAKS ve KAKS belirlenmemiş, belirlenen yerlerde de TAKS 0,40 – KAKS 0,40 x Kat Adedi olarak uygulanmıştır. Bitişik nizamın aksine blok nizam yapı adaların büyük bir kısmında ön bahçe mesafesi bulunmakta ve 4 metre olarak uygulanmaktadır.

Şekil 7.6.1.2.1. Blok Nizam Uygulama Örneği

7.6.1.3. Ayrık nizam

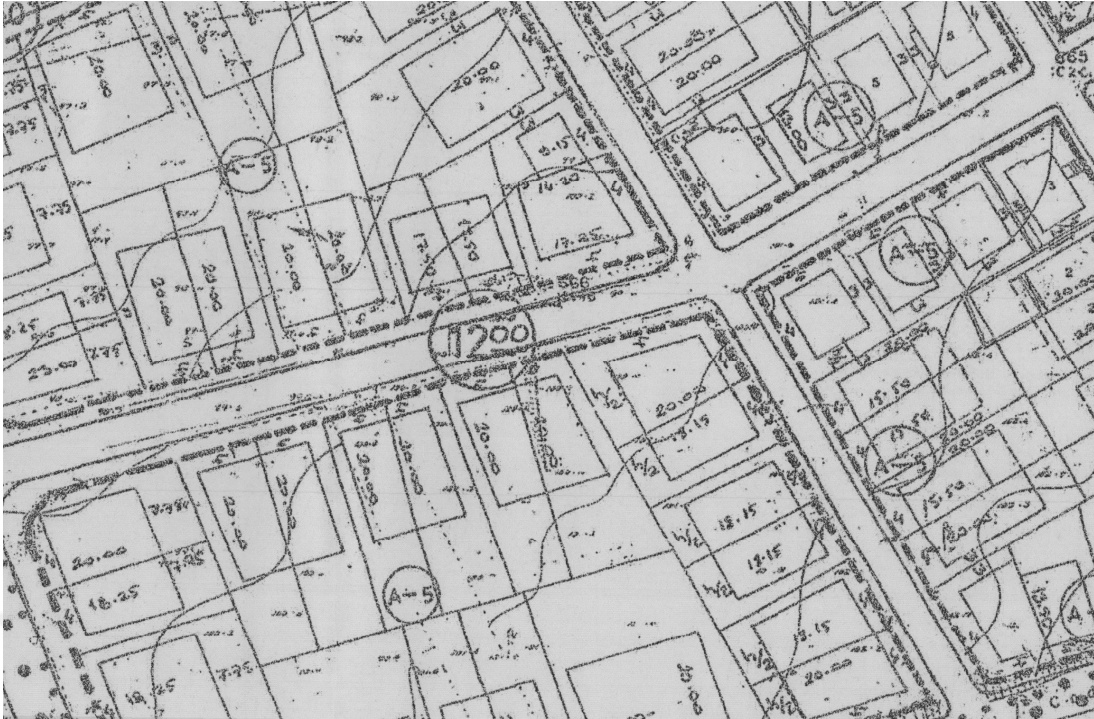
Ayrık nizam yapılaşma şeklinde iki farklı TAKS ve KAKS hesabı karşımıza çıkmaktadır. İmar planında hiçbir ifade bulunmayan yapı adalarında TAKS 0,40 – KAKS 0,40 x Kat Adedi olarak uygulanmıştır. Planda ifade yer alan imar adalarında ise; 3 katlı yapı adalarında 0,36/1,08, 4 katlı yapı adalarında 0,30/1,20, 5 katlı yapı adalarında 0,30/1,50, 8 katlı yapı adalarında Emsal 1,60 ve 10 katlı yapı adalarında Emsal 2,00 olarak belirlenmiştir. Ayrık nizam yapılaşma şeklinde bahçe mesafesi uygulamalarında da iki farklı uygulama yer almaktadır. 1984'ten sonra ilk dönem parselasyon planları 4 metre ön bahçe mesafesi tasarımına göre hazırlanmıştır. 1997 ve sonrasında ön bahçe mesafesi 5 metre olarak öngörülmüştür.

Şekil 7.6.1.3.1. Ayrık Nizam Uygulama Örneği

7.6.1.4. İkiz nizam

İkiz nizam yapılaşma şekli ayrık nizamın ikiz bloklar şeklinde uygulanması mantığına dayanmaktadır. Bu yapılaşma şeklinde TAKS 0,40 – KAKS 0,40 x Kat Adedi olarak uygulanmaktadır. Ön bahçe mesafesi 4 metre, ikiz olmayan komşu bahçe mesafeleri 3 metre ve arka bahçe mesafesi parsel derinliğine göre 3 metre ya da bina yüksekliğinin yarısı kadardır.

Şekil 7.6.1.4.1. İkiz Nizam Uygulama Örneği

7.6.2. Sanayi parselleri

7.6.2.1. Uygulama imar planı içerisindeki sanayi parselleri

Belediyenin kontrolü altındaki Uygulama İmar Planı parselleridir. Bu parseller plan notu gereği minimum 5 bin m² büyüklüğündedir. Yapılaşma Emsal oranı 0,40 olarak belirlenmiştir ve bina yükseklikleri teknolojik binalar hariç 2 kat 6,50 metredir. Ön bahçe mesafeleri parselin cephe aldığı yola göre 10-15-25 metre olarak değişkenlik göstermektedir. Yan bahçe mesafelerinin hepsi 5 metredir.

7.6.2.2. Küçük sanayi alanı parselleri

Sanayi parsellerin ikinci farklı şekli Küçük Sanayi Alanıdır. Bu alan Belediye sorumluluğu altında ancak kendi yönetimi bulunan bir bölgedir. Bölgede parselasyon planı kapsamında ada parsel bazlı imar adaları oluşturulmuştur ve yapılaşma emsali 1,00 'dir. Yapılaşma yüksekliği ise maksimum 7,00 metredir. Ön bahçe mesafesinin 7,00 metre olarak uygulandığı bölgede birbirinden bağımsız yapılar arasında minimum 6 metre yan bahçe boşluğunun bırakılması gerekmektedir.

7.6.2.3. Organize sanayi alanı parselleri

Sanayi parsellerinin üçüncü şekli de Organize Sanayi Alanıdır. Bu alan Sanayi Bakanlığı'na bağlı Organize Sanayi Müdürlüğü'nün sorumluluğu altındadır. Sanayi Bakanlığı tarafından onaylanan planlara göre minimum parsel alanı 3 bin m², minimum parsel cephesi 30 metredir ve parselasyon planı onaylanmıştır. Sanayi parselleri için

yapılaşma Emsali 1,00 olarak belirlenmiştir. Bahçe mesafeleri plan notlarında yer alan mülkiyet alanı tablosuna göre belirlenmektedir.

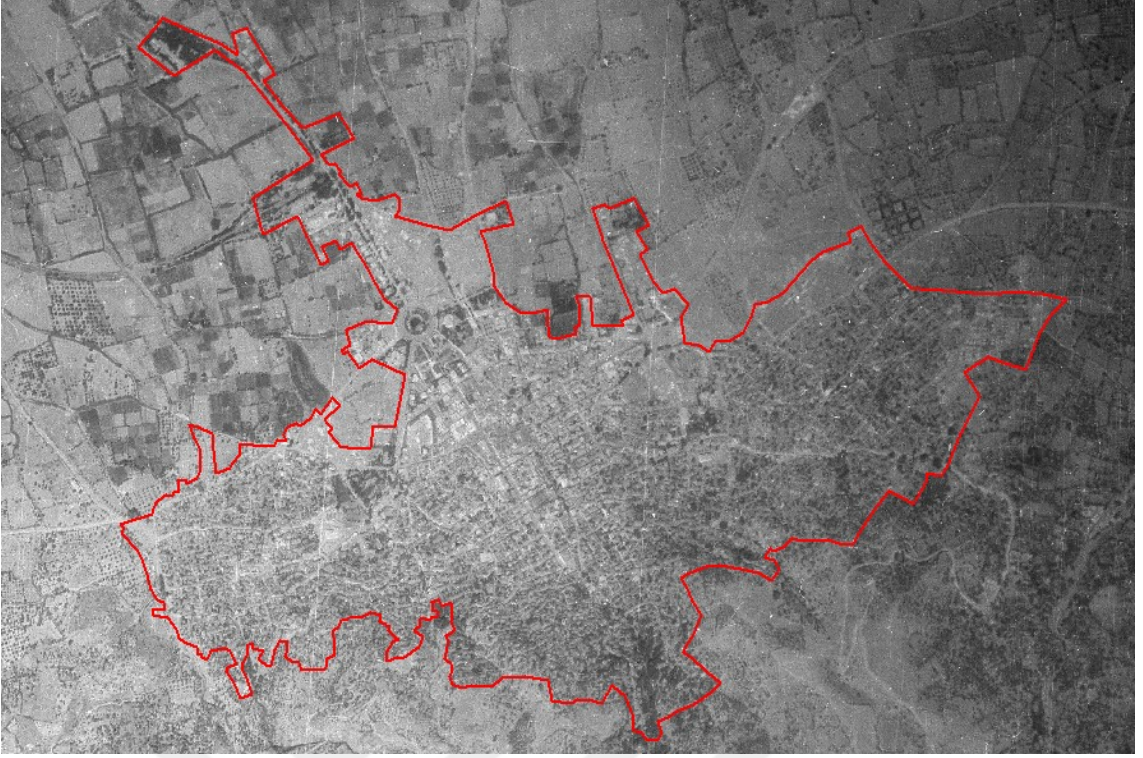
7.7. Tire Kentsel Alan Genişlemesi

Kentsel alan genişlemesi incelemesi daha önce İstanbul, İzmir ve Ankara illeri için gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bu aşamasında, inceleme Tire ilçesi bazına indirgenerek Tire nüfus verileri ile hava fotoğrafları ve uydu görüntüleri baz alınarak kentsel alan genişlemesi hakkında sonuç verilerine ulaşmak hedeflenmiştir.

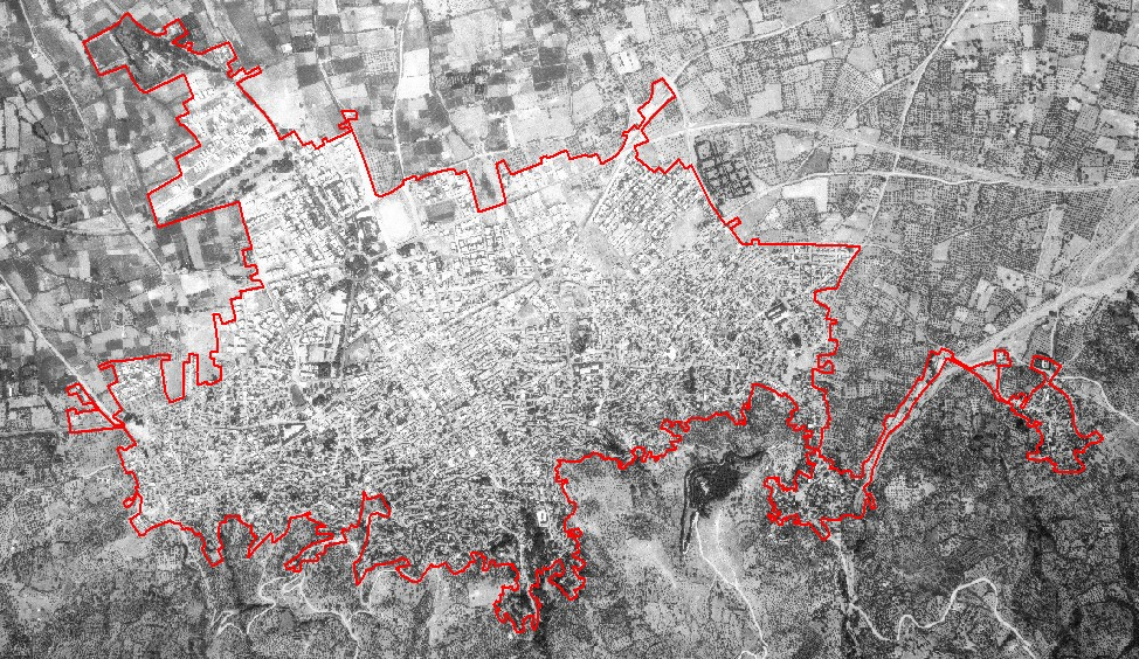
İnceleme sahası olan Tire’de son 66 yıl içerisinde yaşanan nüfus hareketliliği ve göçler neticesinde kentsel nüfusta ciddi anlamda bir artış meydana gelmiştir. Bu durum zaman içerisinde Tire merkezindeki kentsel nüfus yoğunluğunu artırmış ve kentsel alan genişlemesi kaçınılmaz bir noktaya gelmiştir. Bu süreçte kentsel alanların ne ölçüde büyüdüğünü ortaya koyabilmek için Tire’nin 1957, 1964, 1977, 1982 ile 1995 yıllarına ait Harita Genel Müdürlüğü (HGM) hava fotoğrafları ile 2005 yılına ait Landsat, 2013 yılına ait CNES/Airbus ve 2022 yılına ait Maxar ve CNES/Airbus uydu görüntüleri üzerinden hektar ölçü biriminde kentsel alan genişlemesi incelemesi yapılmıştır.

İnceleme aşamasına geçilmeden önce hava fotoğrafları, Netcad GIS programı aracılığıyla ITRF 96 datumu, Universal Transvers Merkator (UTM) projeksiyonunda 3°’lik dilimlere göre, Dilim Orta Meridyeni (DOM) 27 seçilerek, Affine dönüşüm yöntemi ile sabit tesisler baz alınarak koordinatlandırılmıştır. Koordinatlı hale getirilen hava fotoğrafları üzerinden Netcad GIS programı aracılığıyla hektar ölçü biriminde kentsel alan genişlemesi incelemesi yapılmıştır. Bu çalışma neticesinde ortaya çıkarılan sonuç verileri Şekil 7.7.1., 7.7.2., 7.7.3., 7.7.4., 7.7.5. ‘de hava fotoğrafları görüntüsü ile ayrıca Çizelge 7.7.1. ‘de yer alan tabloda ortaya konulmuştur.

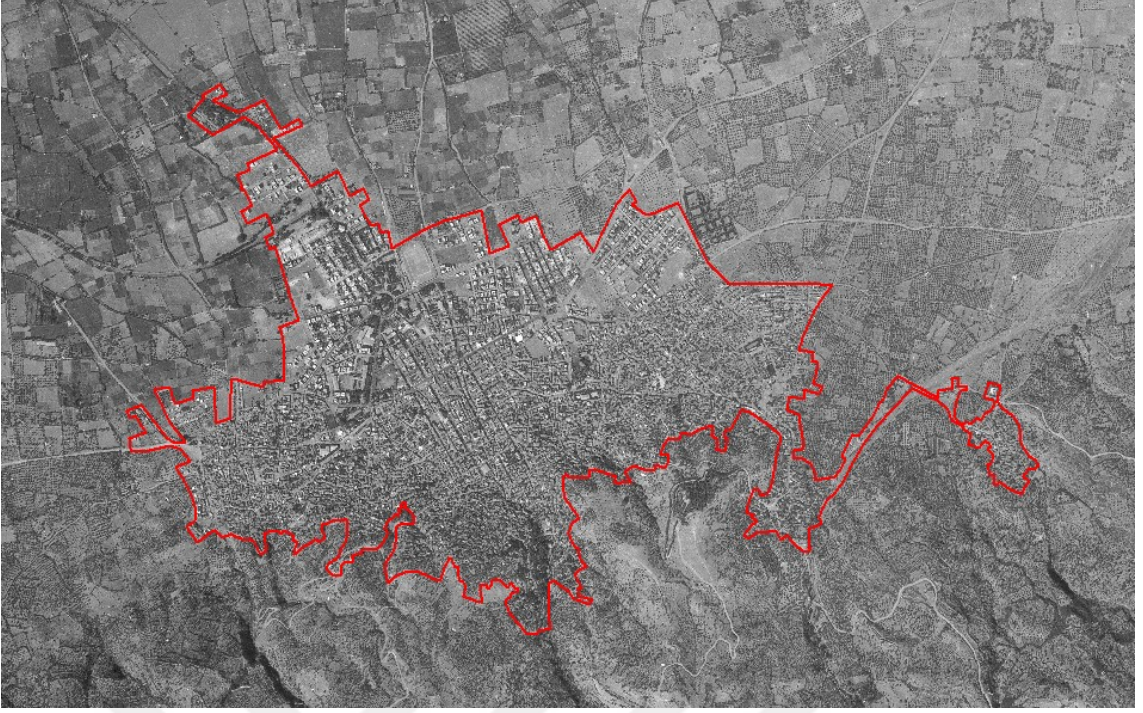
2005, 2013 ve 2022 yılları için hâlihazırda coğrafi koordinat sisteminde bulunan Google Earth programının açık veri durumundaki Landsat, Maxar ve CNES/Airbus uydu görüntülerinden yararlanılmıştır. Bu yıllara ilişkin kentsel alan genişlemesi yine Google Earth programı aracılığıyla hektar ölçü biriminde incelenmiştir. Bu çalışma neticesinde ortaya çıkarılan sonuç verileri Şekil 7.7.6., 7.7.7., 7.7.8. ‘de uydu görüntüleri ile ayrıca Çizelge 7.7.1. ‘de yer alan tabloda ortaya konulmuştur.

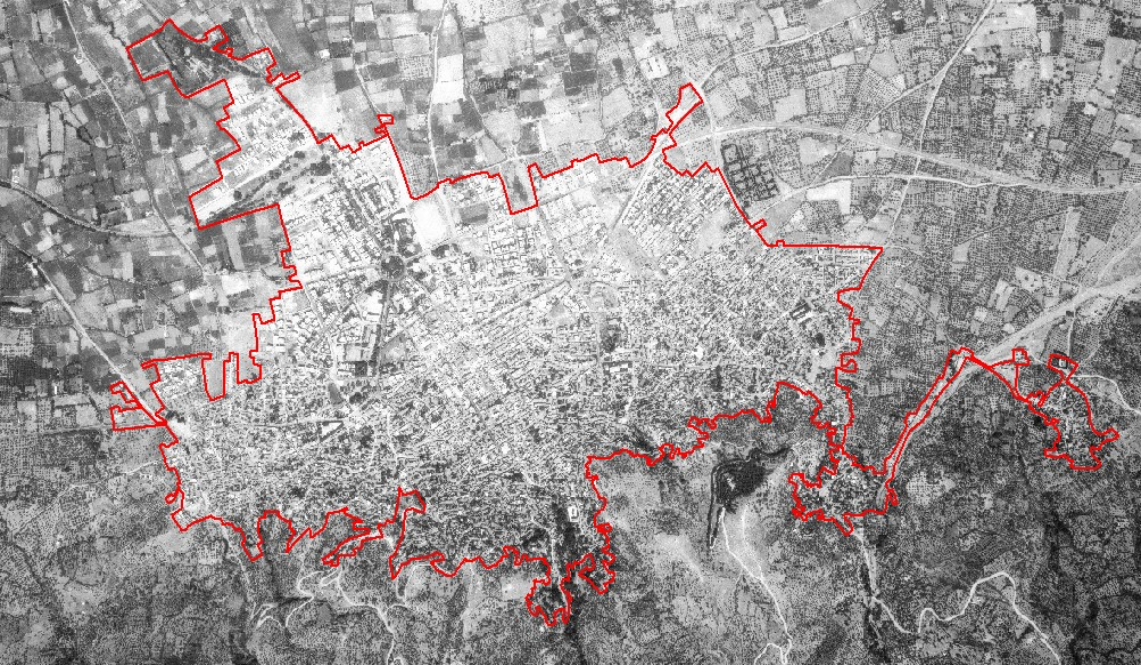
Şekil 7.7.1. Tire Hava Fotoğrafi Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (HGM, 1957).

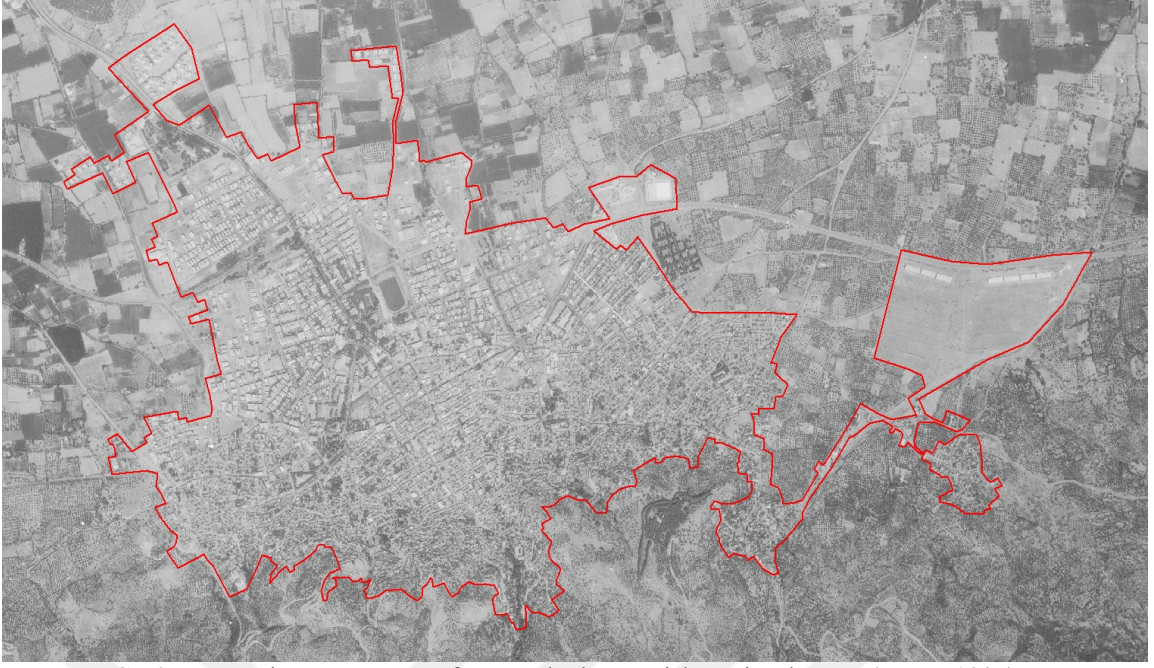
Şekil 7.7.2. Tire Hava Fotoğrafi Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (HGM, 1964).

Şekil 7.7.3. Tire Hava Fotoğrafi Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (HGM, 1977).

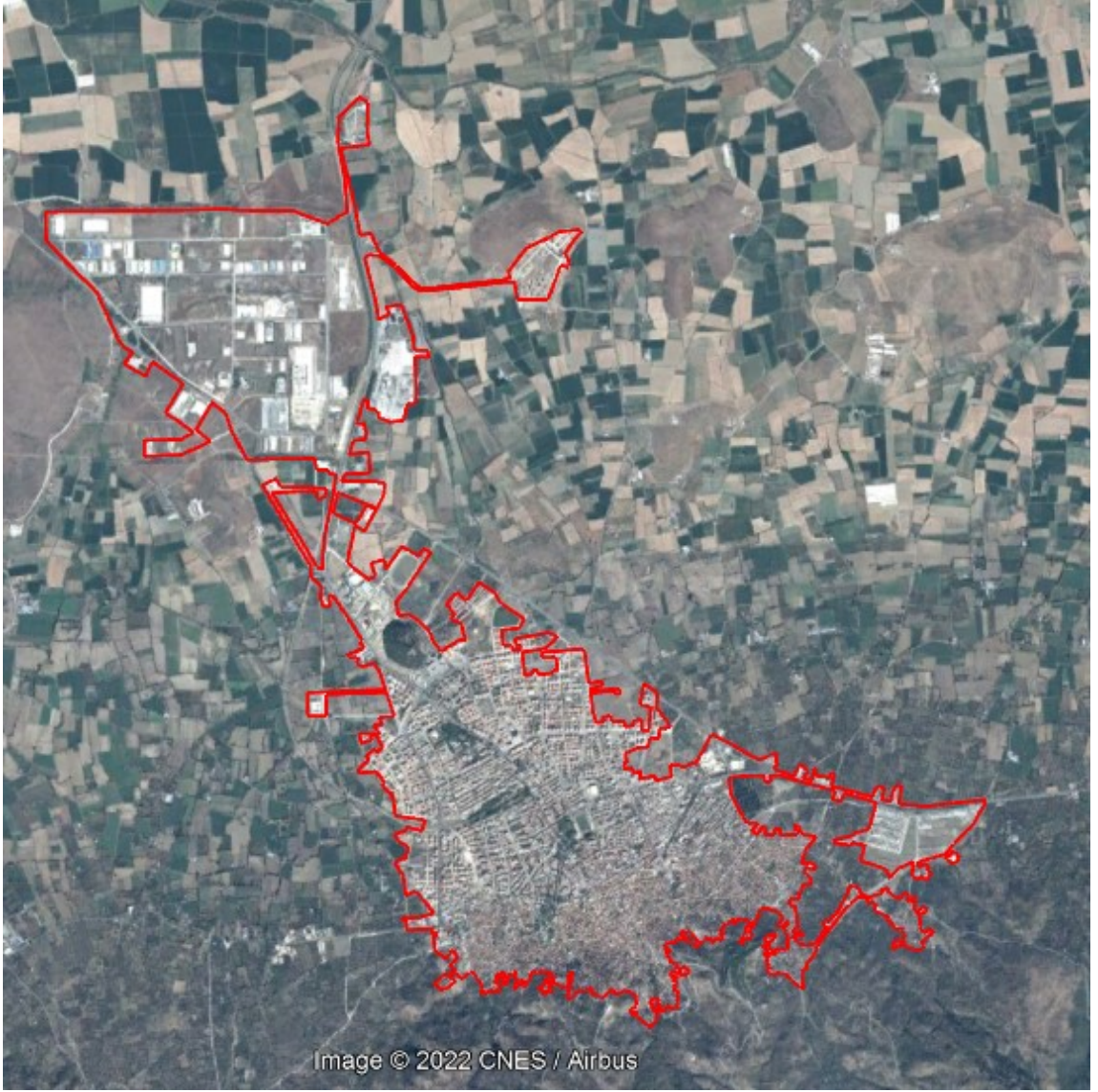
Şekil 7.7.4. Tire Hava Fotoğrafi Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (HGM, 1982).

Şekil 7.7.5. Tire Hava Fotoğrafi Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (HGM, 1995).

Şekil 7.7.6. Tire Landsat Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (2005).

Şekil 7.7.7. Tire CNES/Airbus Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (2013).

Şekil 7.7.8. Tire Maxar ve CNES/Airbus Uydu Görüntüsü Kentsel Alan Genişlemesi Çalışması (2022).

Tire'nin hava fotoğrafları ve uydu görüntüleri üzerinden yapılan kentsel genişleme incelemelerine göre;

- Şekil 7.7.1 'e göre 1957 yılı kentsel alan büyüklüğü, Harita Genel Müdürlüğü hava fotoğrafına göre 193 hektar,
- Şekil 7.7.2 'ye göre 1964 yılı kentsel alan büyüklüğü, Harita Genel Müdürlüğü hava fotoğrafına göre 230 hektar,
- Şekil 7.7.3 'e göre 1977 yılı kentsel alan büyüklüğü, Harita Genel Müdürlüğü hava fotoğrafına göre 274 hektar,
- Şekil 7.7.4 'e göre 1982 yılı kentsel alan büyüklüğü, Harita Genel Müdürlüğü hava fotoğrafına göre 284 hektar,
- Şekil 7.7.5 'e göre 1995 yılı kentsel alan büyüklüğü, Harita Genel Müdürlüğü hava fotoğrafına göre 385 hektar,
- Şekil 7.7.6 'ya göre 2005 yılı kentsel alan büyüklüğü, Landsat uydu görüntüsüne göre 783 hektar,
- Şekil 7.7.7 'ye göre 2013 yılı kentsel alan büyüklüğü, CNES/Airbus uydu görüntüsüne göre 965 hektar,

- Şekil 7.7.8 'e göre 2022 yılı kentsel alan büyüklüğü, Maxar ve CNES/Airbus uydu görüntüsüne göre 1175 hektar olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 7.7.1. Yıllara Göre Kentsel Alan Büyüklüğü Karşılaştırma Tablosu.

HAVA FOTOĞRAFI/ UYDU GÖRÜNTÜSÜ YILI	KENTSEL ALAN BÜYÜKLÜĞÜ (HEKTAR)	BİR ÖNCEKİ YILA GÖRE KENTSEL ALAN ARTIŞ MİKTARI (%)	1957 İLE 2022 YILLARI ARASINDAKİ TOPLAM KENTSEL ALAN ARTIŞ MİKTARI (%)
1957	193		508.81 (427.98)
1964	230	19.17	
1977	274	19.13	
1982	284	3.65	
1995	385	35.56	
2005	793	105.97	
2013	965	21.69	
2022	1175	21.76	

Çizelge 7.7.2. Yıllara Göre Nüfus Artışı Karşılaştırma Tablosu.

NÜFUS YILI	NÜFUS (EN YAKIN NÜFUS SAYIMI YILINA GÖRE)	BİR ÖNCEKİ YILA GÖRE NÜFUS ARTIŞ MİKTARI (%)	1955 İLE 2021 YILLARI ARASINDAKİ TOPLAM NÜFUS ARTIŞ MİKTARI (%)
1955	51.926		67.08
1965	60.640	16.78	
1975	67.651	11.56	
1980	70.270	3.87	
1990	77.314	10.02	
2007	76.327	-1.28	
2013	80.381	5.31	
2021	86.758	7.93	

Bu sonuçlara göre Tire 65 yıl (1957-2022) içerisinde kentsel alan olarak % 508,81 oranında genişlemiştir. Bu oran Tire'nin bu zaman zarfı içerisinde 5 kat büyüdüğü anlamına gelmektedir. Hava fotoğrafları ve uydu görüntüleri üzerinden de anlaşılacağı üzere ilçenin kentsel alan büyüklüğü 1995 yılından sonra % 106 (Çizelge 7.7.1.) gibi büyüme oranıyla yüksek bir atılım göstermiştir. Bu büyük orandaki büyümenin sebebinin ilçenin doğusunda yer alan ve 1990'lı yılların başında hayata geçirilen küçük sanayi alanı ile kuzeyinde yer alan ve 2000 'li yılların başında hayata geçirilen organize sanayi alanıdır. 1995 yılına kadar daha yavaş büyüyen ilçenin, 1995 ile 2005 yılları arasında gösterdiği % 106 oranındaki atılım niteliğindeki kentsel büyümenin, Tire'nin kentsel geleceği ve nüfusu bakımından da büyük bir önem arz ettiği düşünülmektedir.

Bunun yanı sıra konut ve ticaret alanlarında da 1982 yılından itibaren gözle görülür bir büyüme gerçekleştiği tespit edilmiştir. Özellikle 2005 yılından sonraki kentsel alan genişlemesinin en önemli etkenleri artan nüfus ile birlikte genişleyen konut, ticaret ve sosyal altyapı alanları olmuştur. Tire'nin 1995 yılından sonra % 106 gibi bir kentsel büyüme göstermesi ile birlikte sosyal altyapı alanlarının ne ölçüde geliştiği ve kentsel sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için sürdürülebilir arazi yönetimi temel prensibinin ne ölçüde uygulandığı “7.8. İmar Uygulaması ve Parselasyon Planları Neticesinde Oluşturulan Kentsel Sosyal Altyapı Alanları ve Sürdürülebilirliği” konu başlığı altında ayrıca incelemeye alınmıştır.

Tire'nin 66 yıllık nüfus artış oranı % 67,08 'dir. Aynı zaman zarfındaki kentsel alan genişlemesinin % 508,81 olduğu düşünüldüğünde, kentsel alan genişlemesinin nüfus artışına oranla kat ve kat hızla arttığı sonucuna varılmaktadır. Bu durumun temel sebebinin küçük sanayi ve organize sanayi alanları olduğu düşünülmekle birlikte, 1990 ile 2011 yılları arasında 76, 77 ve 78 binlerde (Çizelge 7.2.2.) dolaşan Tire nüfusunun, bu alanlara gelen sanayi yatırımlarının işgücü ihtiyacı ile birlikte sağladığı istihdamın bir sonucu olarak, 2012 yılından bugüne nüfusa katkısının yüksek olduğu düşünülmektedir.

İzmir ili için yapılan kentsel alan genişlemesi incelemesinde, şehrin 20 yıl (2001 ile 2021) içerisinde %36,4 oranında genişlediği, 20 yıllık nüfus artış oranının ise %27,29 (Çizelge 6.2.4.1.) olduğu tespit edilmiştir. Tire ilçesinin aynı periyotta (2005-2022) gösterdiği kentsel alan genişlemesi % 48,17, nüfus artışı (2007-2021) ise %13,67 'dir. Bu karşılaştırmaya göre Tire İzmir'e göre daha düşük bir nüfus artış oranına sahip olmasına rağmen, kentsel genişleme bakımından daha fazla oranda büyümüştür. Bunun

en büyük sebebi Tire'nin 1995 yılından sonra gösterdiği kentsel gelişim atılımıdır. Tire ve İzmir'in sonuç verilerinin karşılaştırılması Çizelge 7.7.3. 'te özetlenmiştir.

Çizelge 7.7.3. Tire ve İzmir Karşılaştırma Tablosu.

NÜFUS				
ŞEHİR	2001-2007	2021	NÜFUS ARTIŞI	ARTIŞ ORANI (%)
TİRE	76.327	86.758	10.431	13.67
İZMİR	3,477,000	4,426,000	949,000	27.29
KENTSEL GENİŞLEME				
ŞEHİR	2001-2005 (Hektar)	2021 (Hektar)	ALAN ARTIŞI (Hektar)	ARTIŞ ORANI (%)
TİRE	793	1,175	382	48.17
İZMİR	20,291	27,675	7,384	36.39

7.8. İmar Uygulaması ve Parselasyon Planları Neticesinde Oluşturulan Kentsel Sosyal Altyapı Alanları ve Sürdürülebilirliği

Sosyal altyapı alanları 14 Haziran 2014 tarihinde yürürlüğe giren Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde "Birey ve toplumun kültürel, sosyal, rekreatif ihtiyaçlarının karşılanması ve sağlıklı bir çevre ile yaşam kalitelerinin arttırılmasına yönelik kamu veya özel sektör tarafından yapılan eğitim, sağlık, dini, kültürel ve idari tesisler, açık ve kapalı spor tesisleri ile park, çocuk bahçesi, oyun alanı, meydan, rekreasyon alanı gibi açık ve yeşil alanlara verilen genel isimdir." olarak tanımlanmıştır. Sosyal altyapı alanlarının tanımında da yer alan birey ve toplumun sağlıklı bir çevre ile yaşam kalitelerinin arttırılması ifadesi sürdürülebilir kentleşme ve arazi yönetimin temel yapı taşlarına atıfta bulunduğu aşikârdır. Öyle ki sürdürülebilir kentleşme bugün ve gelecek için yaşanabilir bir çevre ve şehir sağlamayı amaçlamakta iken, sürdürülebilir arazi yönetimi ise kentsel ve kırsal alanların doğru yönetilerek bugünün ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılaması temel prensibine dayanmaktadır. Bu bağlamda sosyal altyapı alanları olmadan sürdürülebilir kentleşmeden bahsedilmesi mümkün olmadığı gibi sürdürülebilir arazi yönetimi olmadan bu alanların doğru yönetilerek gelecek nesillere aktarılması mümkün değildir. Sürdürülebilir arazi yönetimi, sürdürülebilir kentleşmenin bir anlamda devamlılığını sağlayan bir kavram olarak kabul edilebilir.

7.8.1. Sosyal altyapı alanları

7.8.1.1. Eğitim alanları

Eğitim alanları sosyal altyapı alanlarının eğitim ve öğretim amaçlı kullanılmasına ayrılan ve genellikle devlete ait taşınmazların yer aldığı gruptur. Bu gruptaki taşınmazlar 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planına göre İmar Kanunu'nun 18. maddesi ile Arsa ve Arazi Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelik kapsamında düzenleme ortaklık payı (DOP) kesintisi sonucunda oluşturulmuş olan ve parselasyon planlarında koordinatlı mülkiyet sınırları gösterilen alanlardır. DOP kesintisi neticesinde mülkiyet kaydı oluşturulan bu taşınmazların tapu kaydı Milli Eğitim Bakanlığı adına tescil edilmiştir. Ancak örneklem ilçesi olan Tire'de bazı eğitim alanlarının kamu ortaklık payı (KOP) kesintisi kapsamında oluşturulduğu da tespit edilmiştir. Düzenlemeye giren tüm maliklerden kamu ortaklık payı olarak kesinti yapılmış, 18. madde uygulaması neticesinde de düzenlemeye giren tüm maliklerin hissedar olduğu eğitim alanı taşınmazları tescil edilmiştir.

Örnekleme ilçesi Tire'nin kentsel alanında toplam 43 adet Eğitim Alanı taşınmazı yer almakta olup bu taşınmazların toplam alanı 201.633,01 m² (20,16 hektar) 'dır. Bu alan, Tire ilçesinin 2022 yılı Tire Kentsel Alan Büyüklüğü 'ne (Çizelge 7.7.1.) göre ilçenin toplam kentsel alanının % 1,72 'sine tekâmül etmektedir. 43 adet Eğitim Alanı taşınmazının sadece 8 tanesinde eğitim tesisine yönelik bir yapılaşma bulunmamaktadır. Bu taşınmazların 6 adedi KOP ile oluşturulmuştur ve bu 6 taşınmazın 4 'ünde hisseli mülkiyet yapısı ve kamulaştırma problemlerinden kaynaklı yapılaşmaya gidilememiştir. Parsel bazında yapılaşma yüzdesinin % 60,00, alan bazında yapılaşma yüzdesinin % 65,49 oranında olması sürdürülebilir kentleşme ve kalkınma için umut vericidir.

Çizelge 7.8.1.1.1. Eğitim Alanları Tablosu

EĞİTİM ALANLARI						
S. No.	Mahalle	Ada	Parsel	Alan (m ²)	Yapılaşma Durumu	Mülkiyet Durumu
1	Cumhuriyet	1079	1	4,088.00	Yapılaşmış	Kamu
2	Cumhuriyet	1122	1	4,473.00	Yapılaşmış	Kamu
3	Cumhuriyet	1260	1	10,473.00	Yapılaşmış	Kamu
4	Cumhuriyet	1474	4	8,109.25	Yapılaşmış	Kamu
5	Cumhuriyet	1707	2	9,285.51	Yapılaşmış	Kamu

6	Cumhuriyet	8	1	13,879.15	Yapılaşmış	Kamu
7	Dere	181	17	2,165.57	Yapılaşmış	Kamu
8	Dere	153	1	3,410.00	Yapılaşmış	Kamu
9	Dörteylül	1083	1	7,443.00	Yapılaşmış	Kamu
10	Dörteylül	488	1	4,025.59	Yapılaşmış	Kamu
11	İhsaniye	290	2	3,384.60	Yapılaşmış	Kamu
12	İpekçiler	1065	28	9.00	Yapılaşmış	Kamu
13	İpekçiler	1065	27	52.00	Yapılaşmış	Kamu
14	İpekçiler	1065	2	1,684.00	Yapılaşmış	Kamu
15	İpekçiler	1084	1	8,773.45	Yapılaşmış	Kamu
16	İpekçiler	1328	1	3,549.22	Yapılaşmış	Kamu
17	İpekçiler	1415	2	1,064.23	Yapılaşmamış	Hisseli (KOP)
18	İpekçiler	1415	3	3,397.32	Yapılaşmamış	Kamu
19	İstiklal	324	1	4,298.44	Yapılaşmış	Kamu
20	İstiklal	308	61	2,012.70	Yapılaşmış	Kamu
21	Karacaali	514	7	2,625.00	Yapılaşmış	Kamu
22	Kurtuluş	209	54	3,324.45	Yapılaşmış	Kamu
23	Kurtuluş	209	52	5,323.79	Yapılaşmış	Kamu
24	Turan	1395	1	6,941.14	Yapılaşmamış	Hisseli (KOP)
25	Yeni	99	18	958.17	Yapılaşmış	Kamu
26	Yeni	124	1	1,639.89	Yapılaşmış	Kamu
27	Yeni	1206	2	4,537.00	Yapılaşmamış	Hisseli (KOP)
28	Yeni	1206	3	2,491.00	Yapılaşmamış	Kamu
29	Yeni	1350	3	7,039.57	Yapılaşmış	Kamu
30	Yeni	1451	3	4,409.97	Yapılaşmış	Kamu
31	Yeni	1451	2	1,335.63	Yapılaşmamış	Hisseli (KOP)
32	Yeni	399	396	10,000.00	Yapılaşmış	Kamu
33	Yeni	399	365	5,000.00	Yapılaşmış	Kamu

34	Cumhuriyet	7	1	10,922.65	Yapılaşmış	Kamu
35	Turan	1604	2	3,013.83	Yapılaşmamış	Kamu
36	Turan	1604	3	8,242.86	Yapılaşmamış	Kamu
37	Yeni	55	3	2,452.65	Yapılaşmış	Kamu
38	Yeni	55	12	890.09	Yapılaşmış	Kamu
39	Cumhuriyet	1173	4	3,000.00	Yapılaşmış	Kamu
40	Cumhuriyet	1173	6	2,395.48	Yapılaşmış	Kamu
41	Yeni	1042	299	900.00	Yapılaşmış	Kamu
42	Yeni	1645	1	9,307.00	Yapılaşmış	Kamu
43	Cumhuriyet	1173	10	9,305.81	Yapılaşmış	Kamu

Çizelge 7.8.1.1.2. Eğitim Alanları Özet Tablosu

EĞİTİM ALANLARI ÖZET TABLOSU	
İmar Planındaki Toplam Alan Sayısı	43
İmar Planındaki Toplam Alan (m²)	201633,01
Kentsel Alan İçerisindeki Yüzdesi	1.72%
Yapılaşmış Alan Sayısı ve Alanı (m²)	35
	170610,00
Yapılaşmamış Alan Sayısı ve Alanı (m²)	8
	31023,01
KOP Kaynaklı Kamulaştırma Gerektiren Alan Sayısı, Alanı (m²) ve Yüzdesi	4
	13878,00
	6.88%
Parsel Bazında Yapılaşma Oranı (%)	81.40%
Alan Bazında Yapılaşma Oranı (%)	84,61%

Şekil 7.8.1.1.1. 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (Eğitim Alanı)

Örnekleme ilçesi olan Tire’de toplamda 43 adet eğitim alanı taşınmazının 7 adedinin kamu ortaklık payı kesintisi neticesinde oluşturulduğu ve bunun toplam eğitim alanı taşınmazının % 16,28 ‘ine denk geldiği tespit edilmiştir. Bu oran çok yüksek olmamakla birlikte KOP kesintisi neticesinde oluşturulan eğitim alanlarından 6 adedinde kamulaştırma ve kısıtlı bütçeden kaynaklanan sıkıntılardan dolayı henüz eğitim tesisi amaçlı yapılaşmaya gidilememiştir. Eğitim alanlarının KOP ile oluşturulması sebebiyle;

- Hisseli mülkiyet yapısı eğitim alanlarının sürdürülebilir arazi yönetimi ilkelerine uygun olarak değerlendirilmesi ve kullanılmasına engel olmuştur,
- Hisseli mülkiyet yapısı, eğitim tesisini hayata geçirmek isteyen kurum ve kuruluşları bütçe ve kamulaştırma anlamında zora sokmuştur,
- Hisseli mülkiyet yapısı, kamulaştırma kapsamında uzlaşma sağlanmasını zora sokmuştur,
- Eğitim alanında hisse sahibi olan maliklerin bu durumu anlaması çoğu zaman mümkün olmamış, mülkiyetini kullanamayan maliklerin zaman içerisinde mahkeme yoluna başvurdukları görülmüştür,

- Bütçe yetersizliği sebebiyle kamulaştırmanın yapılamaması ya da hayata geçirilememesi, eğitim alanların yıllarca atıl vaziyette kalmasına ve yeni yatırımların gecikmesine sebep olmuştur.

Yukarıda maddeler halinde sıralanan ve KOP uygulamasının neden-sonuç ilişkisine vurgu yapılan ifadeler sürdürülebilir arazi yönetimi/kentleşme/kalkınma bakış açısıyla değerlendirildiğinde;

- Çoklu mülkiyet yapısının, eğitim alanında hissedar pozisyonunda yer alan özel mülkiyet sahiplerinin ve yatırımı hayata geçirmek isteyen kamu kurum ve kuruluşlarının bu arazileri sürdürülebilir kullanabilmesi adına ciddi problemlerle karşılaşmasına sebep vermektedir,
- Arazinin mülkiyet sorunlarının çözülememesi ve bu sürecin uzaması neticesinde kente kazandırılacak olan eğitim tesisinin gecikmesi ya da hiç hayata geçirilememesi; sürdürülebilir kent yaklaşımının ve sürdürülebilir eğitimin sekteye uğramasına sebep olmakta ve bunun neticesi olarak erişilebilir eğitim tesisleri sayısının nüfusa oranla az sayıda kalmasına neden olmaktadır,
- Şüphesiz şehirlerin ve ülkelerin kalkınmasında en önemli unsur eğitimidir. UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) Sürdürülebilir Kalkınmanın 2030 Amaçları (SKA) altında yer alan en önemli konu başlıklarından birisi “Nitelikli Eğitim” ‘dir. Nitelikli eğitim konu başlığı altında okullaşmanın yaygınlaştırılması ve erişilebilir eğitim tesislerinin çoğaltılması gerektiğine önemle vurgu yapılmıştır. Bu bakımdan hisseli mülkiyet yapısı ve kamulaştırma problemleri neticesinde hayata geçirilemeyen eğitim tesisi alanlarının her biri sürdürülebilir kalkınmanın sekteye uğramasına sebebiyet vermektedir.

7.8.1.2. Sağlık tesisi alanları

Sağlık tesisi alanları; hastane, sağlık ocağı, aile sağlık merkezi, doğumevi, dispanser ve poliklinik, ağız ve diş sağlığı merkezi, fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezi, entegre sağlık kampüsü gibi fonksiyonlarda hizmet veren ve genellikle devlete ait taşınmazların yer aldığı gruptur. Bu gruptaki taşınmazlar 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planına göre İmar Kanunu'nun 18. maddesi ile Arsa ve Arazi Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelik kapsamında düzenleme ortaklık payı (DOP) kesintisi sonucunda oluşturulmuş olan ve parselasyon planlarında koordinatlı mülkiyet sınırları gösterilen

alanlardır. DOP kesintisi neticesinde mülkiyet kaydı oluşturulan bu taşınmazların tapu kaydı Sağlık Bakanlığı ve Belediye adına tescil edilmiştir. Ancak örneklem ilçesi olan Tire’de 1 adet sağlık tesisi alanının kamu ortaklık payı (KOP) kesintisi kapsamında oluşturulduğu da tespit edilmiştir. Düzenlemeye giren tüm maliklerden kamu ortaklık payı olarak kesinti yapılmış, 18. madde uygulaması neticesinde de düzenlemeye giren tüm maliklerin hissedar olduğu sağlık tesisi alanı taşınmazı tescil edilmiştir.

Örneklem ilçesi Tire’de toplamda 9 adet 61.925,63 m² (6,19 hektar) alana sahip sağlık tesisi alanının bulunduğu tespit edilmiştir. Bu alan, Tire ilçesinin 2022 yılı Tire Kentsel Alan Büyüklüğü ’ne (Çizelge 7.7.1.) göre ilçenin toplam kentsel alanının % 0,53 ’üne tekâmül etmektedir. 10 adet Sağlık Tesisi Alanı taşınmazının 4 tanesinde sağlık hizmetine yönelik bir yapılaşma bulunmamaktadır ve bu taşınmazların 3’ü kamuya ait iken, 1’i KOP ’tan kaynaklı olarak hisseli mülkiyet yapısına sahiptir. Yapılaşmamış parsellerden 3’ünde kamulaştırma ya da hisseli mülkiyet yapısı gibi sorunlardan kaynaklı problem bulunmamakla birlikte bunların yapılaşması için kamusal bütçeden pay ayrılması ve proje geliştirilmesi beklenmektedir. Ancak KOP ’tan gelen taşınmaz hisseli mülkiyet yapısı ve kamulaştırma problemlerinden kaynaklı olarak atıl durumdadır. Parsel bazında yapılaşma yüzdesinin % 60,00, alan bazında yapılaşma yüzdesinin % 65,49 oranında olması sürdürülebilir kentleşme ve kalkınma için umut vericidir.

Çizelge 7.8.1.2.1. Sanayi Tesis Alanları Tablosu

SAĞLIK TESİSİ ALANLARI						
S. No.	Mahalle	Ada	Parsel	Alan (m²)	Yapılaşma Durumu	Mülkiyet Durumu
1	Yeni	1151	9	4,816.00	Yapılaşmamış	Kamu
2	Yeni	1636	3	34,501.00	Yapılaşmış	Kamu
3	Yeni	1042	245	250.55	Yapılaşmış	Kamu
4	Yeni	1042	246	244.69	Yapılaşmış	Kamu
5	İpekçiler	1538	72	2,111.00	Yapılaşmış	Kamu
6	Bahariye	378	7	1,383.07	Yapılaşmış	Kamu
7	Turan	1135	2	2,066.00	Yapılaşmış	Kamu
8	Duatepe	1655	1	2,731.12	Yapılaşmamış	Hisseli (KOP)
9	Yeni	1646	1	4,889.00	Yapılaşmamış	Kamu
10	İpekçiler	1769	111	8,933.20	Yapılaşmamış	Kamu

Çizelge 7.8.1.2.2. Sanayi Tesis Alanları Özet Tablosu

SAĞLIK TESİSLERİ ALANLARI ÖZET TABLOSU	
İmar Planındaki Toplam Alan Sayısı	10
İmar Planındaki Toplam Alan (m²)	61925,63
Kentsel Alan İçerisindeki Yüzdesi	0.53%
Yapılaşmış Alan Sayısı ve Alanı (m²)	6
	40556,31
Yapılaşmamış Alan Sayısı ve Alanı (m²)	4
	21369,32
KOP Kaynaklı Kamulaştırma Gerektiren Alan Sayısı, Alanı (m²) ve Yüzdesi	1
	2731.12
	4.41%
Parsel Bazında Yapılaşma Oranı (%)	60.00%
Alan Bazında Yapılaşma Oranı (%)	65,49%

Şekil 7.8.1.2.1 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (Sağlık Tesisi Alanı)

Örnekleme ilçesi olan Tire’de toplamda 9 adet sağlık tesisi alanı taşınmazının 1 adedinin kamu ortaklık payı kesintisi neticesinde oluşturulduğu ve bunun toplam eğitim alanı taşınmazının % 11,1 ‘ine denk geldiği tespit edilmiştir. Bu oran oldukça düşük olmakla birlikte KOP kesintisi neticesinde oluşturulan sağlık tesisi alanında kamulaştırma ve kısıtlı bütçeden kaynaklanan sıkıntılardan dolayı henüz sağlık hizmeti amaçlı yapılaşmaya gidilememiştir. Sağlık tesisi alanlarının KOP ile oluşturulması sebebiyle;

- Hisseli mülkiyet yapısı sağlık tesisi alanının sürdürülebilir arazi yönetimi ilkelerine uygun olarak değerlendirilmesi ve kullanılmasına engel olmuştur,
- Hisseli mülkiyet yapısı, sağlık tesisini hayata geçirmek isteyen kurum ve kuruluşları bütçe ve kamulaştırma anlamında zora sokmuştur,
- Hisseli mülkiyet yapısı, kamulaştırma kapsamında uzlaşma sağlanmasını zora sokmuştur,

- Sağlık tesisi alanında hisse sahibi olan maliklerin bu durumu anlaması çoğu zaman mümkün olmamış, mülkiyetini kullanamayan maliklerin zaman içerisinde mahkeme yoluna başvurdukları görülmüştür,
- Bütçe yetersizliği sebebiyle kamulaştırmanın yapılamaması ya da hayata geçirilememesi, sağlık tesisi alanının yıllarca atıl vaziyette kalmasına ve yeni yatırımların gecikmesine sebep olmuştur.

Sağlık tesisi alanları sürdürülebilir arazi yönetimi/kentleşme/kalkınma bakış açısıyla değerlendirildiğinde;

- İmar Kanunu'nun 18. maddesi kapsamında DOP kesintisi ile oluşturulan ve parselasyon planında koordinatlı mülkiyet sınırları gösterilen sağlık tesisleri alanlarının hâlihazırda da bu koordinatlara uygun olarak yapılaştığı tespit edilmiştir. Hâlihazırdaki mülkiyet yapısının parselasyon planı ile uyumlu olması ve daraltılmaması, sürdürülebilir arazi yönetimi prensipleri ile uyumludur.
- Yaşanabilir şehirler için sağlık tesisi alanlarının artırılması, yaygınlaştırılması ve erişilebilir durumda olması büyük önem arz etmektedir. Tire'de imar uygulaması sonucu oluşturulan sağlık tesisi alanlarının 9 adedinin 5 'inde sağlık hizmeti veren tesislerin bulunması sürdürülebilir kentleşme bakımından olumludur. Ancak sağlık tesisi alanların daha erişilebilir olabilmesi için sayısının bölgesel analizler kapsamında artırılması ve yapılaşmamış taşınmazların doğru kaynak kullanımı ile acilen kente kazandırılması gerektiği düşünülmektedir.
- Şüphesiz şehirlerin ve ülkelerin kalkınmasında en önemli unsurlardan birisi sağlık tesisleridir. Özellikle 2020 yılının Mart ayında hayatımıza giren pandemi ile birlikte salgın hastalıkların hangi boyutlara gelebileceği ve toplumları ne ölçüde etkileyebileceği tecrübe edilerek öğrenilmiştir. Yaşanan bu süreç sağlık tesislerinin önemini bir kez daha anlamamızı sağlamış ve hazırlıklı olmanın ne derecede önemli olduğunu bize göstermiştir. UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) Sürdürülebilir Kalkınmanın 2030 Amaçları (SKA) altında yer alan en önemli konu başlıklarından birisi "Sağlıklı Bireyler" 'dir. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için, toplumların sağlıklı bireylerden

oluşması önem arz etmekle birlikte, sağlıklı bireyler için gelişmiş sağlık tesislerine ve bu tesislerin yaygın ve erişilebilir olmasına ihtiyaç vardır.

7.8.1.3. Dini tesis alanları

Dini tesis alanları; ibadet etmek ve dini hizmetlerden faydalanmak amacıyla insanların toplandığı tesisler ile bu tesislerin ihtiyacı olan eklentilerin de bulunduğu devlete ait taşınmazların yer aldığı gruptur. Bu gruptaki taşınmazlar 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planına göre İmar Kanunu'nun 18. maddesi ile Arsa ve Arazi Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelik kapsamında düzenleme ortaklık payı (DOP) kesintisi sonucunda oluşturulmuş olan ve parselasyon planlarında koordinatlı mülkiyet sınırları gösterilen alanlardır. DOP kesintisi neticesinde mülkiyet kaydı oluşturulan bu taşınmazların tapu kaydı Diyanet adına tescil edilmiştir. Ayrıca kamu ortaklık payı (KOP) kesintisi kapsamında oluşturulan dini tesisi alanına rastlanılmamıştır.

Örnekleme ilçesi Tire'de toplamda 55 adet 62.908,91 m² (6,29 hektar) alana sahip dini tesisi alanının bulunduğu tespit edilmiştir. Bu alan, Tire ilçesinin 2022 yılı Tire Kentsel Alan Büyüklüğü 'ne (Çizelge 7.7.1.) göre ilçenin toplam kentsel alanının % 0,54 'üne tekâmül etmektedir. 55 adet taşınmazın 53 tanesinde kamu yatırımı kapsamında hayata geçirilen dini tesisler yer almaktadır. Sadece 2 adet taşınmaz yapılaşmamış, atıl durumdadır. Yapılaşmamış taşınmazlarda kamulaştırma ya da hisseli mülkiyet yapısı gibi sorunlardan kaynaklı problem bulunmamakla birlikte bunların yapılaşması için kamusal bütçeden pay ayrılması ve proje geliştirilmesi beklenmektedir. Parsel bazında yapılaşma yüzdesinin % 96,36, alan bazında yapılaşma yüzdesinin % 88,75 oranında olması sürdürülebilir kentleşme ve kalkınma için umut vericidir.

Dini tesis alanları için diğer sosyal altyapı tesislerinden farklı olarak tescilli eser incelemesi yapılmıştır. Tescilli eser tespiti amacıyla İzmir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararları ile Tire Belediyesi arşivinden faydalanılmıştır. Bu incelemeler neticesinde; 55 adet dini tesis alanının 47 adedinin tarihi yapı niteliğinde olduğu sonucuna varılmıştır. Tarihi yapıların büyük bir çoğunluğu Vakıflar Genel Müdürlüğü ile diğer vakıflar adına kayıtlıdır ve tescilli eser niteliğindeki dini yapıların tamamı kadastro çalışmaları neticesinde tescil edilmiştir. Dini tesis alanları içerisindeki tarihi eser niteliğindeki dini tesis alanlarının oranı % 85,45 'tir.

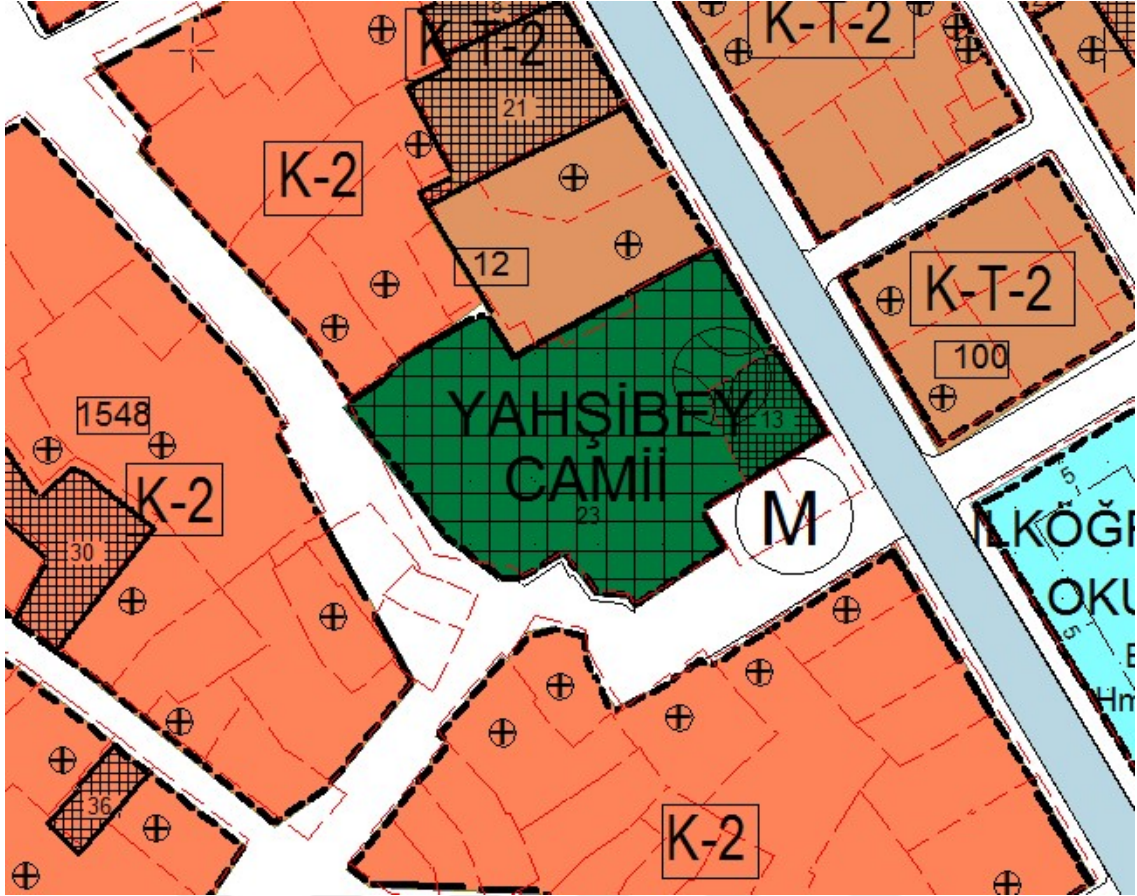
Çizelge 7.8.1.3.1. Dini Tesis Alanları Tablosu

DİNİ TESİS ALANLARI							
S. No.	Mahalle	Ada	Parsel	Alan (m ²)	Yapılaşma Durumu	Tescil Durumu	Mülkiyet Durumu
1	Dere	154	2	203.26	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
2	Cumhuriyet	46	1	367,41	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
3	Bahariye	402	8	596.60	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
4	İpekçiler	299	22	294.39	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
5	Paşa	1497	1	447.40	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
6	Duatepe	842	3	144.00	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
7	Duatepe	842	5	89.00	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
8	Dumlupınar	429	23	235.46	Yapılaşmış	-	Kamu
9	Ertuğrul	420	26	128.00	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
10	İstiklal	311	25	524.82	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
11	Yeni	87	3	144,18	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
12	İpekçiler	296	1	361.90	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
13	İhsaniye	264	79	703.00	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
14	Yeni	78	7	84.00	Yapılaşmış	-	Kamu
15	Yeni	1641	1	2,392.00	Yapılaşmış	-	Kamu
16	Dörteylül	466	1	1,298.30	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
17	Duatepe	604	1	526.00	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
18	Karacaali	752	2	323.29	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
19	Yeni	112	5	62.33	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
20	Cumhuriyet	0	0	1,126.00	Yapılaşmış	-	Kamu
21	Yeni	127	1	58.00	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
22	Ertuğrul	414	2	249.07	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
23	Cumhuriyet	14	1	1,699.55	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
24	İpekçiler	295	6	1,780.40	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
25	Duatepe	588	11	10,041.00	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu

26	Ertuğrul	420	36	1,628.81	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
27	Turan	1091	8	594.00	Yapılaşmış	-	Kamu
28	Yeni	137	2	200.12	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
29	Yeni	137	3	661.71	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
30	Yeni	137	4	70.04	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
31	Yeni	74	1	464.24	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
32	Yeni	1021	5	2,139.97	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
33	Kurtuluş	1087	1	1,488.88	Yapılaşmış	-	Kamu
34	Ketenci	455	5	1,104.06	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
35	Dere	161	5	247.65	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
36	Paşa	341	11	951.20	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
37	Bahariye	396	25	964.22	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
38	Bahariye	375	9	733.90	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
39	Duatepe	808	1	2,232.00	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
40	Paşa	355	1	150	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
41	Paşa	326	23	492.50	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
42	Dere	831	1	258.50	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
43	Bahariye	931	8	2,229.44	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
44	Yeni	93	1	1,701.57	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
45	Cumhuriyet	12	13	114.76	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
46	Cumhuriyet	12	23	1093.19	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
47	Ertuğrul	417	3	1,494.00	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
48	Turan	449	54	3,054.50	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
49	Kurtuluş	193	7	1,936.78	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
50	İstiklal	310	2	255.00	Yapılaşmış	Tescilli Eser	Kamu
51	Yeni	1735	1	3,000.10	Yapılaşmamış	-	Kamu
52	Turan	1280	2	4,075.00	Yapılaşmamış	-	Kamu

Çizelge 7.8.1.3.2. Dini Tesis Alanları Özet Tablosu

DİNİ TESİS ALANLARI ÖZET TABLOSU	
İmar Planındaki Toplam Alan Sayısı	55
İmar Planındaki Toplam Alan (m²)	62908,91
Kentsel Alan İçerisindeki Yüzdesi	0.54%
Yapılaşmış Alan Sayısı ve Alanı (m²)	53
	55833,81
Yapılaşmamış Alan Sayısı ve Alanı (m²)	2
	7075.1
KOP Kaynaklı Kamulaştırma Gerektiren Alan Sayısı, Alanı (m²) ve Yüzdesi	-
	-
	-
Tescilli Eser Sayısı, Alanı (m²) ve Yüzdesi	47
	49913,47
	79.34%
Parsel Bazında Yapılaşma Oranı (%)	96.36%
Alan Bazında Yapılaşma Oranı (%)	88.75%

Şekil 7.8.1.3.1 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planı Örneği (Dini Tesisi Alanı)

Dini tesis alanları sürdürülebilir arazi yönetimi/kentleşme/kalkınma bakış açısıyla değerlendirildiğinde;

- İmar Kanunu'nun 18. maddesi kapsamında DOP kesintisi ile oluşturularak parselasyon planında koordinatlı mülkiyet sınırları gösterilen ve ayrıca kadastro çalışmaları kapsamında tapu tescili sağlanan dini tesis alanlarının, hâlihazırda da bu koordinatlara uygun olarak yapılaştığı tespit edilmiştir. Hâlihazırdaki mülkiyet yapısının parselasyon planı ve kadastro koordinatları ile uyumlu olması ve daraltılmaması, sürdürülebilir arazi yönetimi prensipleri ile uyumludur.
- Yaşanabilir şehirler için dini tesis alanlarının artırılması, yaygınlaştırılması ve erişilebilir durumda olması büyük önem arz etmektedir. Tire'de imar uygulaması ya da kadastro çalışması kapsamında oluşturulan dini tesis alanlarının % 96,36 'sında toplumun hizmetine sunulmuş yapıların bulunması sürdürülebilir kentleşme bakımından olumludur. Ancak dini tesis alanların daha erişilebilir

olabilmesi için özellikle yeni yapılaşma alanlarında sayısının bölgesel analizler kapsamında artırılması gerektiği düşünülmektedir.

- Örnekleme ilçesi Tire’de dini yapıların % 84,62 ‘si tarihi yapı niteliğindedir ve bu yapıların çoğunluğu Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Devleti zamanında yapılmıştır. Bu yapıların korunarak gelecek nesillere aktarılması hem sürdürülebilir kentleşme hem de sürdürülebilir kalkınma bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu bakımdan Tire’de yer alan tarihi yapıların restorasyon çalışmaları ile yenilenerek gelecek nesillere aktarılması, UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) Sürdürülebilir Kalkınmanın 2030 Amaçları (SKA) altında yer alan “Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları” oluşturulması bakımından önemlidir. Bu bağlamda kent merkezinde yer alan 3 adet dini tesis alanı taşınmazının arkeolojik çalışmalar ile restorasyon ve restitüsyon projeleri kapsamında yeniden topluma ve kente kazandırılmasına yönelik girişim ve çalışmalar, sürdürülebilir kalkınma amaçları bakımından önem arz etmektedir.

7.8.1.4. Kültürel ve idari tesisler

Kültürel ve idari tesis alanları, sosyal altyapı alanlarının kamu hizmetlerinin karşılanması ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesi amaçlı kullanılmasına ayrılan ve genellikle devlete ait taşınmazların yer aldığı gruptur. Bu gruptaki taşınmazlar 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planına göre İmar Kanunu’nun 18. maddesi ile Arsa ve Arazi Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelik kapsamında düzenleme ortaklık payı (DOP) kesintisi sonucunda oluşturulmuş olan ve parselasyon planlarında koordinatlı mülkiyet sınırları gösterilen alanlardır. DOP kesintisi neticesinde mülkiyet kaydı oluşturulan bu taşınmazların tapu kaydı Bakanlık ve bağlı kuruluşlar ile Belediyeler adına tescil edilmektedir. Ancak örnekleme ilçesi olan Tire’de bazı resmi kurum alanlarının kamu ortaklık payı (KOP) kesintisi kapsamında oluşturulduğu da tespit edilmiştir. Düzenlemeye giren tüm maliklerden kamu ortaklık payı olarak kesinti yapılmış, 18. madde uygulaması neticesinde de düzenlemeye giren tüm maliklerin hissedar olduğu resmi kurum alanı taşınmazları tescil edilmiştir.

Örnekleme ilçesi Tire’de toplamda 65 adet 377.145,67 m² (37,71 hektar) alana sahip kültürel ve idari tesis alanının bulunduğu tespit edilmiştir. Bu alan, Tire ilçesinin 2022 yılı Tire Kentsel Alan Büyüklüğü ’ne (Çizelge 7.7.1.) göre ilçenin toplam kentsel alanının % 3,21 ‘ine tekâmül etmektedir. 65 adet Sağlık Tesisi Alanı taşınmazının 20

tanesinde sağlık hizmetine yonelik bir yapilasma bulunmamaktadır ve bu taşınmazların 11'i kamuya ait iken, 9'u KOP 'tan kaynaklı olarak hisseli mülkiyet yapısına sahiptir. Yapılaşmamış parsellerden 11'inde kamulaştırma ya da hisseli mülkiyet yapısı gibi sorunlardan kaynaklı problem bulunmama ile birlikte bunların yapılaşması için kamusal bütçeden pay ayrılması ve proje geliştirilmesi beklenmektedir. Ancak KOP 'tan gelen 9 adet taşınmaz hisseli mülkiyet yapısı ve kamulaştırma problemlerinden kaynaklı olarak atıl durumdadır. KOP 'tan gelen 10 adet taşınmazın sadece 1 adedinde kamu yatırımı neticesinde kültürel ve idari tesis hizmetine yönelik yapılaşma bulunmaktadır. Parsel bazında yapılaşma yüzdesinin % 69,23, alan bazında yapılaşma yüzdesinin % 65,79 oranında olması sürdürülebilir kentleşme ve kalkınma için umut vericidir.

Çizelge 7.8.1.4.1. Kültürel ve İdari Tesis Alanları Tablosu

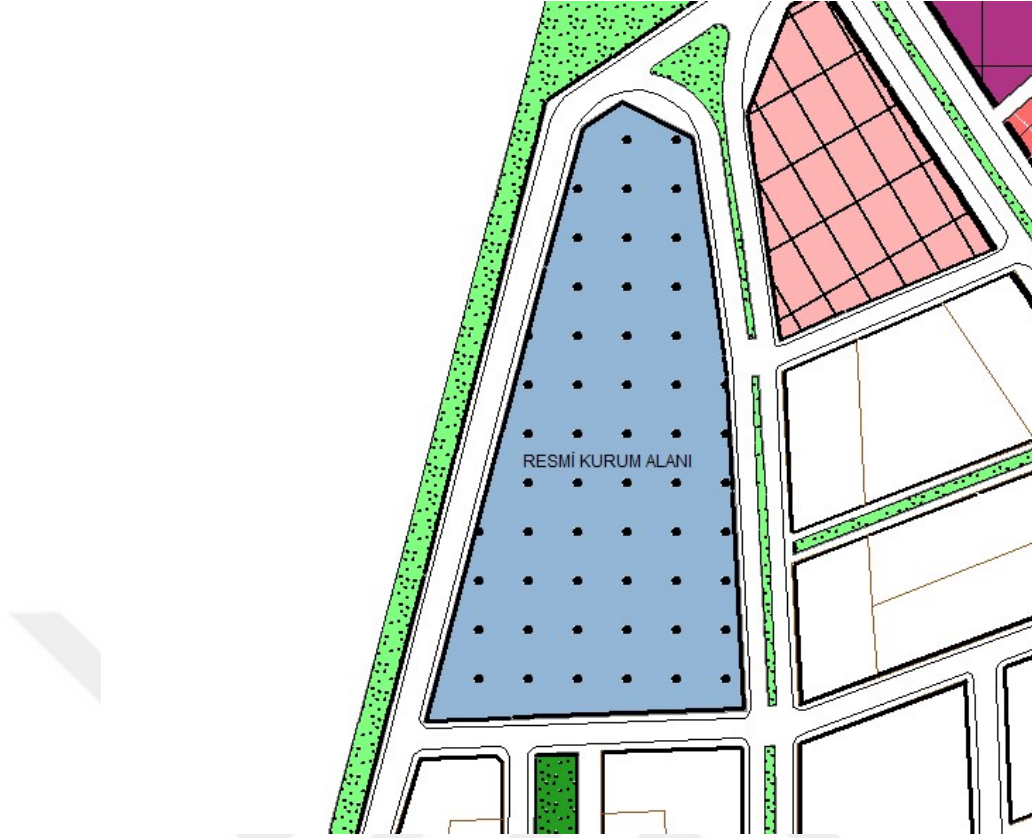
KÜLTÜREL VE İDARİ TESİS ALANLARI						
S. No.	Mahalle	Ada	Parsel	Alan (m²)	Yapılaşma Durumu	Mülkiyet Durumu
1	Yeni	68	45	6,226.47	Yapılaşmış	Kamu
2	Yeni	68	2	767.09	Yapılaşmamış	Kamu
3	Yeni	68	24	1,830.72	Yapılaşmış	Kamu
4	Yeni	70	1	5,639.00	Yapılaşmış	Kamu
5	Kurtuluş	209	49	393.86	Yapılaşmış	Kamu
6	Kurtuluş	209	53	445.21	Yapılaşmış	Kamu
7	Kurtuluş	205	8	254.52	Yapılaşmış	Kamu
8	Kurtuluş	190	1	260.00	Yapılaşmış	Kamu
9	Ertuğrul	420	3	396.00	Yapılaşmış	Kamu
10	Cumhuriyet	10	1	5,274.00	Yapılaşmış	Kamu
11	Cumhuriyet	10	37	314.44	Yapılaşmamış	Kamu
12	Cumhuriyet	10	38	1,300.76	Yapılaşmamış	Kamu
13	Cumhuriyet	10	23	391.08	Yapılaşmış	Kamu
14	Cumhuriyet	10	17	805.56	Yapılaşmış	Kamu
15	Yeni	103	41	285.14	Yapılaşmış	Kamu

16	Yeni	55	8	1,009.00	Yapılaşmış	Kamu
17	Yeni	55	9	748.00	Yapılaşmış	Kamu
18	Yeni	55	5	464.15	Yapılaşmış	Kamu
19	Cumhuriyet	3	44	615.14	Yapılaşmış	Kamu
20	Cumhuriyet	525	5	29,550.00	Yapılaşmış	Kamu
21	Cumhuriyet	524	30	21,600.00	Yapılaşmış	Kamu
22	Yeni	1635	1	12,034.79	Yapılaşmamış	Hisseli (KOP)
23	Yeni	1634	5	4,272.01	Yapılaşmamış	Kamu
24	Yeni	1634	9	5,681.98	Yapılaşmış	Kamu
25	Yeni	1634	10	3,834.25	Yapılaşmamış	Kamu
26	Yeni	1151	8	4,000.00	Yapılaşmış	Kamu
27	Yeni	1265	17	34,073.71	Yapılaşmış	Kamu
28	Yeni	1265	18	2,471.29	Yapılaşmış	Kamu
29	Turan	1605	1	2,641.22	Yapılaşmış	Kamu
30	Cumhuriyet	1667	1	22,680.88	Yapılaşmamış	Hisseli (KOP)
31	Cumhuriyet	1707	1	4,455.31	Yapılaşmamış	Hisseli (KOP)
32	Yeni	1766	1	25,462.19	Yapılaşmamış	Hisseli (KOP)
33	Yeni	1767	2	21,315.65	Yapılaşmamış	Hisseli (KOP)
34	Cumhuriyet	1244	1	3,064.00	Yapılaşmamış	Hisseli (KOP)
35	Turan	1306	2	767.34	Yapılaşmamış	Hisseli (KOP)
36	Turan	1306	3	3,350.40	Yapılaşmamış	Hisseli (KOP)
37	İpekçiler	1132	64	24,477.00	Yapılaşmış	Kamu
38	İhsaniye	1156	1	19,022.00	Yapılaşmış	Kamu
39	Yeni	1153	39	1,762.00	Yapılaşmış	Kamu
40	Yeni	1153	40	923.00	Yapılaşmamış	Kamu
41	Duatepe	1164	1	7,314.00	Yapılaşmış	Kamu

42	Duatepe	1165	1	12,899.00	Yapılaşmış	Kamu
43	Cumhuriyet	8	2	3,449.80	Yapılaşmış	Kamu
44	Dörteylül	1114	4	2,833.65	Yapılaşmış	Kamu
45	Kurtuluş	225	1	872.42	Yapılaşmış	Kamu
46	Kurtuluş	225	2	596.22	Yapılaşmış	Kamu
47	Dere	1516	1	5,614.80	Yapılaşmamış	Kamu
48	Turan	1278	1	10,262.00	Yapılaşmamış	Kamu
49	Turan	1280	3	9,996.87	Yapılaşmış	Kamu
50	Turan	1280	4	9,131.58	Yapılaşmış	Kamu
51	Turan	1736	1	4,027.72	Yapılaşmış	Kamu
52	Turan	1779	1	3,285.28	Yapılaşmış	Kamu
53	Turan	1289	3	3,600.00	Yapılaşmamış	Kamu
54	Yeni	1735	2	2,917.15	Yapılaşmamış	Kamu
55	Cumhuriyet	44	6	737.36	Yapılaşmış	Kamu
56	Cumhuriyet	28	4	301.00	Yapılaşmış	Kamu
57	Dörteylül	466	60	1,127.09	Yapılaşmamış	Kamu
58	Kurtuluş	1119	3	3,937.65	Yapılaşmış	Kamu
59	Kurtuluş	1058	101	4,834.00	Yapılaşmış	Kamu
60	Yeni	1182	1	3,380.00	Yapılaşmış	Kamu
61	İpekçiler	1440	2	959.93	Yapılaşmamış	Hisseli (KOP)
62	İpekçiler	1440	3	3,185.51	Yapılaşmış	Kamu (KOP)
63	İpekçiler	1484	1	2,192.12	Yapılaşmış	Kamu
64	Yeni	1542	1	3,487.64	Yapılaşmış	Kamu
65	İpekçiler	1484	5	1,343.72	Yapılaşmış	Kamu

Çizelge 7.8.1.4.2. Kültürel ve İdari Tesis Alanları Özet Tablosu

KÜLTÜREL VE İDARİ TESİS ALANLARI ÖZET TABLOSU	
İmar Planındaki Toplam Alan Sayısı	65
İmar Planındaki Toplam Alan (m²)	377145,67
Kentsel Alan İçerisindeki Yüzdesi	3.21%
Yapılaşmış Alan Sayısı ve Alanı (m²)	45
	248122,59
Yapılaşmamış Alan Sayısı ve Alanı (m²)	20
	129023,08
KOP Kaynaklı Kamulaştırma Gerektiren Alan Sayısı, Alanı (m²) ve Yüzdesi	9
	94090,49
	24,95%
Parsel Bazında Yapılaşma Oranı (%)	69.23%
Alan Bazında Yapılaşma Oranı (%)	65,79%

Şekil 7.8.1.4.1 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (Resmi Kurum Alanı)

Örnekleme ilçesi olan Tire’de toplamda 65 adet kültürel ve idari tesis alanı taşınmazının 10 adedinin kamu ortaklık payı kesintisi neticesinde oluşturulduğu ve bunun toplam eğitim alanı taşınmazının % 15,38 ‘ine denk geldiği tespit edilmiştir. Bu oran oldukça yüksek olmakla birlikte KOP kesintisi neticesinde oluşturulan eğitim alanlarından 9 adedinde kamulaştırma ve kısıtlı bütçeden kaynaklanan sıkıntılardan dolayı henüz kamusal hizmet amaçlı yapılaşmaya gidilememiştir. Kültürel ve idari tesis alanlarının KOP ile oluşturulması sebebiyle;

- Hisseli mülkiyet yapısı resmi kurum alanlarının sürdürülebilir arazi yönetimi ilkelerine uygun olarak değerlendirilmesi ve kullanılmasına engel olmuştur,
- Hisseli mülkiyet yapısı, resmi kurum binasını hayata geçirmek isteyen kurum ve kuruluşları bütçe ve kamulaştırma anlamında zora sokmuştur,
- Hisseli mülkiyet yapısı, kamulaştırma kapsamında uzlaşma sağlanmasını zora sokmuştur,

- Kültürel ve idari tesis alanında hisse sahibi olan maliklerin bu durumu anlaması çoğu zaman mümkün olmamış, mülkiyetini kullanamayan maliklerin zaman içerisinde mahkeme yoluna başvurdukları görülmüştür,
- Bütçe yetersizliği sebebiyle kamulaştırmanın yapılamaması ya da hayata geçirilememesi, kültürel ve idari tesis alanların yıllarca atıl vaziyette kalmasına ve yeni yatırımların gecikmesine sebep olmuştur.

Yukarıda maddeler halinde sıralanan ve KOP uygulamasının neden-sonuç ilişkisine vurgu yapılan ifadeler sürdürülebilir arazi yönetimi/kentleşme/kalkınma bakış açısıyla değerlendirildiğinde;

- Hisseli mülkiyet yapısı, kültürel ve idari tesis alanında hissedar pozisyonunda yer alan özel mülkiyet sahiplerinin ve yatırımı hayata geçirmek isteyen kamu kurum ve kuruluşlarının bu arazileri sürdürülebilir kullanabilmesi adına ciddi problemlerle karşılaşmasına sebep vermektedir, İmar Kanunu'nun 18. maddesi kapsamında DOP kesintisi ile oluşturulan ve parselasyon planında koordinatlı mülkiyet sınırları gösterilen sağlık tesisleri alanlarının hâlihazırda da bu koordinatlara uygun olarak yapılaştığı tespit edilmiştir. Hâlihazırdaki mülkiyet yapısının parselasyon planı ile uyumlu olması ve daraltılmaması, sürdürülebilir arazi yönetimi prensipleri ile uyumludur
- Arazinin mülkiyet sorunlarının çözülememesi ve bu sürecin uzaması neticesinde kente kazandırılacak olan kültürel ve idari tesisinin gecikmesi ya da hiç hayata geçirilememesi; kültürel ve resmi hizmetin sekteye uğramasına sebep olmaktadır. Bunun neticesi olarak sürdürülebilir kent yaklaşımı sekteye uğramakta ve erişilebilir kültürel ve idari tesisleri sayısının nüfusa oranla az sayıda kalmasına neden olmaktadır. Yaşanabilir şehirler için kültürel ve idari tesis alanlarının artırılması, yaygınlaştırılması ve erişilebilir durumda olması büyük önem arz etmektedir. Tire'de imar uygulaması sonucu oluşturulan kültürel ve idari tesis alanlarının 65 adedinin 45'inde kültürel ve idari hizmeti veren tesislerin bulunması sürdürülebilir kentleşme bakımından olumludur. Ancak sağlık tesisi alanların daha erişilebilir olabilmesi için sayısının bölgesel analizler kapsamında artırılması ve 20 adet

yapılaşmamış taşınmazın doğru kaynak kullanımı ile acilen kente kazandırılması gerektiği düşünülmektedir.

- Şüphesiz şehirlerin ve ülkelerin kalkınmasında en önemli unsur barış ve adaletin sağlanmasıdır. UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) Sürdürülebilir Kalkınmanın 2030 Amaçları (SKA) altında yer alan konu başlıklarından birisi “Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar” ‘dır. Barış ve adaletin hüküm sürdüğü topraklarda, yaşam kalitesinin yükselmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması kaçınılmazdır. Bu bakımdan toplumda adaletin ve barışın sağlanması için ihtiyaç duyulan kültürel ve idari tesis yatırımlarının hayata geçirilmesi ve kültürel etkinliklerin geliştirilmesi kalkınma için büyük önem arz etmektedir.

7.8.1.5. Açık ve kapalı spor tesisleri

Açık ve kapalı spor tesisleri alanları; spor ve oyun ihtiyacının karşılanması için spor faaliyetleri ve müsabakaların düzenlendiği ve insanların toplandığı stadyum, arena, kapalı spor tesisleri ile bu tesislerin ihtiyacı olan eklentilerin de bulunduğu devlete ait taşınmazların yer aldığı gruptur. Bu gruptaki taşınmazlar 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planına göre İmar Kanunu’nun 18. maddesi ile Arsa ve Arazi Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelik kapsamında düzenleme ortaklık payı (DOP) kesintisi sonucunda oluşturulmuş olan ve parselasyon planlarında koordinatlı mülkiyet sınırları gösterilen alanlardır. DOP kesintisi neticesinde mülkiyet kaydı oluşturulan bu taşınmazların tapu kaydı Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Belediyeler adına tescil edilmiştir. Ayrıca kamu ortaklık payı (KOP) kesintisi kapsamında oluşturulan Açık ve kapalı spor tesisleri alanına rastlanılmamıştır.

Örnekleme ilçesi Tire’de toplamda 7 adet 146.372,23 m² (14,63 hektar) alana sahip açık ve kapalı spor tesisleri alanının bulunduğu tespit edilmiştir. Bu alan, Tire ilçesinin 2022 yılı Kentsel Alan Büyüklüğü’ne (Çizelge 7.7.1.) göre ilçenin toplam kentsel alanının % 1,25 ‘ine tekâmül etmektedir. 7 adet açık ve kapalı spor tesisleri alanı taşınmazının 4 tanesinde spor hizmetine yönelik bir yapılaşma bulunmamaktadır ve bu taşınmazlar kamuya aittir. Parsel bazında yapılaşma yüzdesinin % 57,14, alan bazında yapılaşma yüzdesinin % 49,55 oranında olması sürdürülebilir kentleşme ve kalkınma için endişe vericidir. Yapılaşmamış taşınmazlarda kamulaştırma ya da hisseli mülkiyet yapısı gibi sorunlardan kaynaklı problem bulunmamakla birlikte bunların yapılaşması için kamusal bütçeden pay ayrılması ve proje geliştirilmesi beklenmektedir. Yapılaşması tamamlanmış taşınmazlarda ise kamu yatırımı kapsamında hayata geçirilen

stadyum, kapalı spor tesisi binası gibi yapılar yer almaktadır. Şehirde 2 adet stadyum bulunmakla birlikte bunlardan birisi Gençlik ve Spor Bakanlığı'na ait iken diğeri 2018 yılında inşası tamamlanan ve Tire Belediyesi'nin mülkiyetindeki modern stadyum tesisidir.

Çizelge 7.8.1.5.1. Açık ve Kapalı Spor Tesisi Alanları Tablosu

AÇIK VE KAPALI SPOR TESİSİ ALANLARI						
S. No.	Mahalle	Ada	Parsel	Alan (m ²)	Yapılaşma Durumu	Mülkiyet Durumu
1	Yeni	1633	10	42,755.25	Yapılaşmış	Kamu
2	Yeni	1780	1	5,000.00	Yapılaşmamış	Kamu
3	Yeni	140	2	21,691.72	Yapılaşmış	Kamu
4	Kurtuluş	1097	6	8,077.00	Yapılaşmış	Kamu
5	Turan	1292	2	56,942.00	Yapılaşmamış	Kamu
6	Yeni	1639	1	4,931.00	Yapılaşmamış	Kamu
7	Cumhuriyet	525	5	6,975.26	Yapılaşmamış	Kamu

Çizelge 7.8.1.5.2. Açık ve Kapalı Spor Tesisi Alanları Özet Tablosu

AÇIK VE KAPALI SPOR TESİSLERİ ALANLARI ÖZET TABLOSU	
İmar Planındaki Toplam Alan Sayısı	7
İmar Planındaki Toplam Alan (m²)	146372,23
Kentsel Alan İçerisindeki Yüzdesi	1.25%
Yapılaşmış Alan Sayısı ve Alanı (m²)	4
	72523.97
Yapılaşmamış Alan Sayısı ve Alanı (m²)	3
	73848.26
KOP Kaynaklı Kamulaştırma Gerektiren Alan Sayısı, Alanı (m²) ve Yüzdesi	-
	-
	-
Parsel Bazında Yapılaşma Oranı (%)	57,14%
Alan Bazında Yapılaşma Oranı (%)	49.55%

Şekil 7.8.1.5.1 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (Kapalı Spor Tesisi Alanı)

Açık ve kapalı spor tesisleri alanları sürdürülebilir arazi yönetimi/kentleşme/kalkınma bakış açısıyla değerlendirildiğinde;

- İmar Kanunu'nun 18. maddesi kapsamında DOP kesintisi ile oluşturularak parselasyon planında koordinatlı mülkiyet sınırları gösterilen ve ayrıca kadaströ çalışmalarında tapu tescili sağlanan açık ve kapalı spor tesisleri alanlarının, hâlihazırda da bu koordinatlara uygun olarak yapılaştığı tespit edilmiştir. Hâlihazırda mülkiyet yapısının parselasyon planı ve kadaströ koordinatları ile uyumlu olması ve daraltılmaması, sürdürülebilir arazi yönetimi prensipleri ile uyumludur.
- Yaşanabilir şehirler için açık ve kapalı spor tesisleri alanlarının artırılması, yaygınlaştırılması ve erişilebilir durumda olması büyük önem arz etmektedir. Tire'de imar uygulaması ya da kadaströ çalışması kapsamında oluşturulan açık ve kapalı spor tesisleri alanlarının 7

adedinin 3'ünde toplumun hizmetine sunulmuş tesislerin bulunması sürdürülebilir kentleşme bakımından olumlu gelişmelerdir. 2018 yılında Tire Belediyesi'nin girişimleri ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin desteği neticesinde hayata geçirilen modern stadyum tesisi sürdürülebilir kentleşme prensiplerini desteklemektedir. Ancak 4 adet spor tesisi taşınmazının atıl bir durumda beklediği ve bu taşınmazların kente kazandırılması gerektiği düşünülmektedir.

- Şüphesiz spor, her bireyin izleyici ya da oyuncu olarak katılabileceği bir alan olmakla birlikte, toplumların sosyalleşme alanı olarak ta görülmektedir. UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) Sürdürülebilir Kalkınmanın 2030 Amaçları (SKA) altında yer alan "Sağlıklı Bireyler" temel prensibine göre kentlerde açık ve kapalı spor tesislerinin geliştirilmesi ve spor müsabakalarının tüm dallarda desteklenerek spor faaliyetlerine katılımın artırılması önem arz etmektedir. Ayrıca ilçeye 2018 yılında kazandırılan modern stadyum tesisi sürdürülebilir kalkınma amaçları bakımından memnuniyet verici bir gelişmedir.

7.8.1.6. Park, çocuk bahçesi, oyun alanı ve rekreasyon alanları

Park, çocuk bahçesi, oyun alanı ve rekreasyon alanları sosyal altyapı alanlarının, kentte yaşayanların yeşil bitki örtüsü ile dinlenme, oyun, eğlence ve piknik gibi ihtiyaçlarını karşılayan ve kamunun kontrolü altında yer alan gruptur. Bu gruptaki taşınmazlar 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planına göre İmar Kanunu'nun 18. maddesi ile Arsa ve Arazi Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelik kapsamında düzenleme ortaklık payı (DOP) kesintisi sonucunda oluşturulmuş olan ve parselasyon planlarında koordinatlı mülkiyet sınırları gösterilmeyen alanlardır. Koordinatlı mülkiyet sınırları bulunmadığı için tapu kayıtları da bulunmamaktadır. Tapu kaydı bulunmayan bu alanların düzenlenmesi ve bakımı 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre il ve ilçe Belediyelerine aittir.

Örnekleme ilçesi olan Tire'de toplam alanı 56,09 hektar 182 adet park ve yeşil alan, toplam alanı 5,67 hektar 29 adet çocuk bahçesi ve oyun alanı ve toplam alanı 5,61 hektar 5 adet rekreasyon alanı bulunmaktadır. Hesaplanan bu alanlar Çizelge 7.8.1.6.1., Çizelge 7.8.1.6.2. ve Çizelge 7.8.1.6.3. 'te imar planı ve halihazırdaki durumları alansal olarak karşılaştırılarak daralma ya da genişleme durumları ortaya konulmuş ayrıca uygulama durumu satırında sürdürülebilir kentleşme bakımından park, yeşil alan, çocuk

bahçesi, oyun alanı ve rekreasyon alanlarının kentsel anlamda kullanımda olup olmadığı ve amacına uygun kullanılıp kullanılmadığı irdelenmiştir. Kentsel anlamda kullanımda olanlara “Uygulama Görmüş”, kullanımda olmayanlara “Uygulama Görmemiş” ve amacı dışında kullanılanlara “Amaç Dışı Kullanım” notları düşülmüştür. Uygulama durumunun kararı aşamasında ise araziler büyük oranda yerinde görülmüş ve uydu görüntüsü yardımıyla incelenmiştir. Ayrıca bu alanların mülkiyet kaydı bulunmadığı için analiz çalışması kapsamında park ve yeşil alanlar “P” harfiyle başlayan sıralı numaralar, çocuk bahçesi ve oyun alanları “Ç” harfiyle başlayan sıralı numaralar ve rekreasyon alanları “R” harfiyle başlayan sıralı numaralar ile kodlanmıştır. Kodlanan her bir taşınmazın sayısal imar planındaki alanı ile 2022 yılı Maxar uydu görüntüsünden elde edilen hâlihazır alanları tek tek tabloya işlenerek sürdürülebilir arazi yönetimi kapsamında daralma ve genişleme miktarları ortaya konulmuştur. Sayısal imar planında refüj gösterimindeki alanlar park ve yeşil alan hesabına dahil edilmemiştir.

Çizelge 7.8.1.6.1. Park ve Yeşil Alanlar Tablosu

PARK VE YEŞİL ALANLAR						
S. No.	Mahalle	İmar Planındaki Alanı (m ²)	Halihazırdaki Alanı (m ²)	Daralma Miktarı (m ²)	Genişleme Miktarı (m ²)	Uygulama Durumu
P1	Kurtuluş	1846.47	1,910.00	-	63.53	Uygulama Görmüş
P2	Yeni	1810.33	1,194.00	616.33	-	Uygulama Görmüş
P3	İpekçiler	4361.66	4,657.00	-	295.34	Uygulama Görmüş
P4	İpekçiler	1217.11	1,689.00	-	471.89	Uygulama Görmüş
P5	Yeni	3066.44	2,360.00	706.44	-	Uygulama Görmüş
P6	Yeni	2682.68	6,711.00	-	4,028.32	Uygulama Görmüş
P7	Yeni	1934.33	2,206.00	-	271.67	Uygulama Görmüş
P8	Yeni	3353.64	3,226.00	127.64	-	Uygulama Görmüş
P9	Yeni	3340.17	3,662.00	-	321.83	Uygulama Görmüş
P10	Yeni	3354.73	3,342.00	12.73	-	Uygulama Görmüş

P11	Yeni	4472.44	3,295.00	1,177.44	-	Uygulama görmemiş
P12	Yeni	1787.68	-	-	-	Uygulama görmemiş
P13	Yeni	1051.35	329.00	722.35	-	Uygulama Görmüş
P14	Yeni	5065.41	3,256.00	1,809.41	-	Uygulama Görmüş
P15	Yeni	3323.54	-	-	-	Uygulama görmemiş
P16	Yeni	9401.66	-	-	-	Uygulama görmemiş
P17	Yeni	13887.08	-	-	-	Uygulama görmemiş
P18	Yeni	5344.04	-	-	-	Uygulama görmemiş
P19	Yeni	7002.56	-	-	-	Uygulama görmemiş
P20	Yeni	21905.35	-	-	-	Uygulama görmemiş
P21	Yeni	3682.25	-	-	-	Uygulama görmemiş
P22	Yeni	2768.73	-	-	-	Uygulama görmemiş
P23	Yeni	6235.93	-	-	-	Uygulama görmemiş
P24	Yeni	46553.5	22,891.00	23,662.50	-	Uygulama Görmüş
P25	Yeni	1820.57	1,655.00	165.57	-	Uygulama Görmüş
P26	Yeni	6871.77	-	-	-	Uygulama görmemiş
P27	Yeni	560.5	-	-	-	Uygulama görmemiş
P28	Yeni	19580.66	-	-	-	Uygulama görmemiş
P29	Yeni	1322.37	-	-	-	Uygulama görmemiş
P30	Turan	1938.36	-	1,938.36	-	Amaç dışı kullanım
P31	Turan	7374.94	-	7,374.94	-	Amaç dışı kullanım

P32	Turan	21398.44	-	-	-	Uygulama görmemiş
P33	Yeni	807.29	-	-	-	Uygulama görmemiş
P34	Yeni	4191.57	-	-	-	Uygulama görmemiş
P35	Yeni	17521.8	-	-	-	Uygulama görmemiş
P36	Cumhuriyet	16684.7	-	-	-	Uygulama görmemiş
P37	Cumhuriyet	2354.64	-	-	-	Uygulama görmemiş
P38	Cumhuriyet	3053.65	-	-	-	Uygulama görmemiş
P39	Cumhuriyet	1236.51	-	-	-	Uygulama görmemiş
P40	Cumhuriyet	1123.3	-	-	-	Uygulama görmemiş
P41	Cumhuriyet	1094.54	-	-	-	Uygulama görmemiş
P42	Cumhuriyet	2472.14	-	-	-	Uygulama görmemiş
P43	Cumhuriyet	14418.21	-	-	-	Uygulama görmemiş
P44	Cumhuriyet	4075	-	-	-	Uygulama görmemiş
P45	Cumhuriyet	7720.93	-	-	-	Uygulama görmemiş
P46	Cumhuriyet	2390.46	2,271.00	119.46	-	Uygulama görmemiş
P47	Cumhuriyet	5811.88	6,130.00	-	318.12	Uygulama görmemiş
P48	Cumhuriyet	2042.55	1,518.00	524.55	-	Uygulama Görmüş
P49	Cumhuriyet	2211.79	1,221.00	990.79	-	Uygulama Görmüş
P50	Cumhuriyet	743	685.00	58.00	-	Uygulama Görmüş
P51	Cumhuriyet	1654.41	1,583.00	71.41	-	Uygulama Görmüş
P52	Cumhuriyet	1453	1,398.00	55.00	-	Uygulama Görmüş

P53	Cumhuriyet	1084.8	701.00	383.80	-	Uygulama Görmüş
P54	Cumhuriyet	3507	3,629.00	-	122.00	Uygulama Görmüş
P55	Cumhuriyet	1057.09	1,084.00	-	26.91	Uygulama Görmüş
P56	Cumhuriyet	17972	18,142.00	-	170.00	Uygulama Görmüş
P57	Cumhuriyet	1290.26	-	1,290.26	-	Amaç dışı kullanım
P58	Cumhuriyet	1127.05	890.00	237.05	-	Uygulama Görmüş
P59	Cumhuriyet	2371.03	-	2,371.03	-	Amaç dışı kullanım
P60	Cumhuriyet	444.18	-	444.18	-	Amaç dışı kullanım
P61	Cumhuriyet	485.29	-	485.29	-	Amaç dışı kullanım
P62	Cumhuriyet	613.65	236.00	377.65	-	Uygulama Görmüş
P63	Cumhuriyet	1714.42	503.00	1,211.42	-	Uygulama Görmüş
P64	Cumhuriyet	11039.13	12,604.00	-	1,564.87	Uygulama Görmüş
P65	Cumhuriyet	4069.48	3,404.00	665.48	-	Uygulama Görmüş
P66	Turan	4475.88	4,031.00	444.88	-	Uygulama Görmüş
P67	Dörteylül	2724.47	2,425.00	299.47	-	Uygulama Görmüş
P68	Dörteylül	867.39	1,094.00	-	226.61	Uygulama Görmüş
P69	Turan	3465.8	3,452.00	13.80	-	Uygulama Görmüş
P70	Turan	3868.76	-	-	-	Uygulama görmemiş
P71	Turan	3257.17	2,918.00	339.17	-	Uygulama Görmüş
P72	Turan	859.42	-	859.42	-	Amaç dışı kullanım
P73	Turan	1869.9	572.00	1,297.90	-	Uygulama Görmüş

P74	Turan	681.21	-	681.21	-	Amaç dışı kullanım
P75	Turan	1411	452.00	959.00	-	Uygulama Görmüş
P76	Turan	1720.75	-	1,720.75	-	Amaç dışı kullanım
P77	Turan	1295.45	-	1,295.45	-	Amaç dışı kullanım
P78	Turan	644.7	-	644.70	-	Amaç dışı kullanım
P79	Turan	2691.01	-	-	-	Uygulama görmemiş
P80	Turan	555.18	-	555.18	-	Amaç dışı kullanım
P81	Turan	196.47	-	-	-	Uygulama görmemiş
P82	Turan	375.97	-	-	-	Uygulama görmemiş
P83	Turan	825.82	-	-	-	Uygulama görmemiş
P84	Turan	1061.81	-	-	-	Uygulama görmemiş
P85	Turan	2255.9	-	-	-	Uygulama görmemiş
P86	Turan	1002.59	-	-	-	Uygulama görmemiş
P87	Turan	916.66	-	-	-	Uygulama görmemiş
P88	Dörteylül	374.72	313.00	61.72	-	Uygulama Görmüş
P89	Dörteylül	108.83	-	108.83	-	Amaç dışı kullanım
P90	Dörteylül	261.61	-	261.61	-	Amaç dışı kullanım
P91	Dörteylül	2256.57	-	-	-	Uygulama görmemiş
P92	Dörteylül	7974.2	7,806.00	168.20	-	Uygulama Görmüş
P93	Bahariye	2587.54	-	-	-	Uygulama görmemiş
P94	Bahariye	1223.4	-	-	-	Uygulama görmemiş

P95	Dere	2188.5	-	-	-	Uygulama görmemiş
P96	Dere	5130.82	-	-	-	Uygulama görmemiş
P97	Dere	1784.23	-	-	-	Uygulama görmemiş
P98	Dere	945.47	-	-	-	Uygulama görmemiş
P99	Dere	1806.83	-	-	-	Uygulama görmemiş
P100	Dere	694.52	-	-	-	Uygulama görmemiş
P101	Dere	692.38	-	-	-	Uygulama görmemiş
P102	Dere	1090.76	-	-	-	Uygulama görmemiş
P103	Dere	1257.17	-	1,257.17	-	Amaç dışı kullanım
P104	Dere	862.46	-	-	-	Uygulama görmemiş
P105	Dere	704.97	-	-	-	Uygulama görmemiş
P106	Dere	4794.22	-	-	-	Uygulama görmemiş
P107	Duatepe	648.73	-	-	-	Uygulama görmemiş
P108	Duatepe	1547.11	-	-	-	Uygulama görmemiş
P109	Duatepe	540.02	-	-	-	Uygulama görmemiş
P110	Paşa	300.79	253.00	47.79	-	Uygulama görmüş
P111	Duatepe	1314.86	-	-	-	Uygulama görmemiş
P112	Duatepe	314.89	354.00	-	39.11	Uygulama görmüş
P113	Paşa	303.06	-	-	-	Uygulama görmemiş
P114	Paşa	319.79	-	-	-	Uygulama görmemiş
P115	Duatepe	908.59	-	-	-	Uygulama görmemiş

P116	Duatepe	556.15	-	-	-	Uygulama görmemiş
P117	Duatepe	3650.61	-	-	-	Uygulama görmemiş
P118	Duatepe	2788.81	-	-	-	Uygulama görmemiş
P119	Duatepe	2530.13	-	-	-	Uygulama görmemiş
P120	Duatepe	2462.14	-	-	-	Uygulama görmemiş
P121	Duatepe	7479.45	-	-	-	Uygulama görmemiş
P122	Duatepe	708.78	-	-	-	Uygulama görmemiş
P123	Duatepe	7983.98	-	-	-	Uygulama görmemiş
P124	Duatepe	1239.07	926.00	313.07	-	Uygulama görmüş
P125	Duatepe	393.17	253.00	140.17	-	Uygulama görmüş
P126	Duatepe	366.38	337.00	29.38	-	Uygulama görmüş
P127	İstiklal	301.75	434.00	-	132.25	Uygulama görmüş
P128	Duatepe	804.85	-	-	-	Uygulama görmemiş
P129	Duatepe	1127.95	-	-	-	Uygulama görmemiş
P130	Karacaali	1369.47	-	-	-	Uygulama görmemiş
P131	Karacaali	383.94	456.00	-	72.06	Uygulama görmüş
P132	Karacaali	1058.47	1,304.00	-	245.53	Uygulama görmüş
P133	Karacaali	776.08	-	-	-	Uygulama görmemiş
P134	Karacaali	2147.55	-	-	-	Uygulama görmemiş
P135	Karacaali	3238.82	-	-	-	Uygulama görmemiş
P136	Karacaali	560.57	-	-	-	Uygulama görmemiş

P137	Karacaali	3939.92	-	-	-	Uygulama görmemiş
P138	Karacaali	826.22	-	-	-	Uygulama görmemiş
P139	Karacaali	24708.36	-	-	-	Uygulama görmemiş
P140	İstiklal	2253.29	-	-	-	Uygulama görmemiş
P141	İhsaniye	1075.11	-	-	-	Uygulama görmemiş
P142	İhsaniye	4886.82	-	-	-	Uygulama görmemiş
P143	İhsaniye	2139.33	2,169.00	-	29.67	Uygulama görmüş
P144	İpekçiler	950.75	184.00	766.75	-	Uygulama görmüş
P145	Dere	466.83	547.00	-	80.17	Uygulama görmüş
P146	Dere	234.33	-	-	-	Uygulama görmemiş
P147	Kurtuluş	2134.58	1,918.00	216.58	-	Uygulama görmüş
P148	Kurtuluş	155.11	177.00	-	21.89	Uygulama görmüş
P149	Kurtuluş	104.4	-	104.40	-	Amaç dışı kullanım
P150	Kurtuluş	570.09	447.00	123.09	-	Uygulama görmüş
P151	İpekçiler	1447.38	-	1,447.38	-	Amaç dışı kullanım
P152	İpekçiler	2728.41	-	-	-	Uygulama görmemiş
P153	İpekçiler	806.53	142.00	664.53	-	Uygulama görmüş
P154	İpekçiler	649.73	107.00	542.73	-	Uygulama görmüş
P155	İpekçiler	979.61	312.00	667.61	-	Uygulama görmüş
P156	İpekçiler	685.17	257.00	428.17	-	Uygulama görmüş
P157	İpekçiler	433.95	-	-	-	Uygulama görmemiş

P158	İpekçiler	665.26	-	665.26	-	Amaç dışı kullanım
P159	İpekçiler	1803.47	735.00	1,068.47	-	Uygulama görmüş
P160	İpekçiler	2152.04	-	2,152.04	-	Amaç dışı kullanım
P161	İpekçiler	1178.22	-	1,178.22	-	Amaç dışı kullanım
P162	İpekçiler	1676.49	1,376.00	300.49	-	Uygulama görmüş
P163	İpekçiler	1266.53	-	-	-	Uygulama görmemiş
P164	İpekçiler	1287.65	425.00	862.65	-	Uygulama görmüş
P165	İpekçiler	1284.63	572.00	712.63	-	Uygulama görmüş
P166	İpekçiler	2696.79	2,154.00	542.79	-	Uygulama görmüş
P167	İpekçiler	885.88	241.00	644.88	-	Uygulama görmüş
P168	İpekçiler	1248.04	-	-	-	Uygulama görmemiş
P169	İpekçiler	1118.74	770.00	348.74	-	Uygulama görmüş
P170	İpekçiler	939.09	-	-	-	Uygulama görmemiş
P171	İpekçiler	2228.55	-	-	-	Uygulama görmemiş
P172	İpekçiler	1315.63	-	1,315.63	-	Amaç dışı kullanım
P173	İpekçiler	1437.24	-	1,437.24	-	Amaç dışı kullanım
P174	Yeni	964.86	1,250.00	-	285.14	Uygulama görmüş
P175	Yeni	727.8	709.00	18.80	-	Uygulama görmüş
P176	Yeni	228.95	-	228.95	-	Amaç dışı kullanım
P177	Yeni	201.7	-	201.70	-	Amaç dışı kullanım
P178	Kurtuluş	230.4	172.00	58.40	-	Uygulama Görmüş

P179	Yeni	207.05	-	207.05	-	Amaç dışı kullanım
P180	Dere	561.94	563.00	-	1.06	Uygulama Görmüş
P181	Dere	289.25	-	-	-	Uygulama görmemiş
P182	Ertuğrul	114.64	-	-	-	Uygulama görmemiş

Çizelge 7.8.1.6.2. Çocuk Bahçesi ve Oyun Alanları Tablosu

ÇOCUK BAHÇESİ VE OYUN ALANLARI						
S. No.	Mahalle	İmar Planındaki Alanı (m ²)	Hâlihazırdaki Alanı (m ²)	Daralma Miktarı (m ²)	Genişleme Miktarı (m ²)	Uygulama Durumu
Ç1	Yeni	6843.37	-	-	-	Uygulama Görmemiş
Ç2	Cumhuriyet	2012.59	1,579.00	433.59	-	Uygulama Görmüş
Ç3	Cumhuriyet	3191.25	4,686.00	-	1,494.75	Uygulama Görmüş
Ç4	Cumhuriyet	1550.46	1,380.00	170.46	-	Uygulama Görmüş
Ç5	Cumhuriyet	1601.59	1,865.00	-	263.41	Uygulama Görmüş
Ç6	Turan	1554.87	1,408.00	146.87	-	Uygulama Görmüş
Ç7	Turan	1966.59	2,063.00	-	96.41	Uygulama Görmüş
Ç8	Turan	1152.6	-	-	-	Uygulama Görmemiş
Ç9	Dörteylül	1726.65	841.00	885.65	-	Uygulama Görmüş
Ç10	Cumhuriyet	2207.03	2,241.00	-	33.97	Uygulama Görmüş
Ç11	Turan	1376.75	-	-	-	Uygulama Görmemiş
Ç12	Turan	2809.63	-	-	-	Uygulama Görmemiş (Kamulaştırma)
Ç13	Yeni	1031.75	947.00	84.75	-	Uygulama Görmüş
Ç14	Yeni	1651	994.00	657.00	-	Uygulama Görmüş
Ç15	Kurtuluş	1157.05	-	-	-	Uygulama Görmemiş

Ç16	Yeni	1810.33	727.00	1,083.33	-	Uygulama Görmüş
Ç17	Yeni	1738.36	1,540.00	198.36	-	Uygulama Görmüş
Ç18	Yeni	2167.63	-	-	-	Uygulama Görmemiş
Ç19	Yeni	1304.33	1,089.00	215.33	-	Uygulama Görmüş
Ç20	Yeni	1531.75	757.00	774.75	-	Uygulama Görmüş
Ç21	İpekçiler	1847.78	1,411.00	436.78	-	Uygulama Görmüş
Ç22	İhsaniye	2300.78	-	-	-	Uygulama Görmemiş
Ç23	İhsaniye	1750	-	1,750.00	-	Amaç dışı kullanım
Ç24	Kurtuluş	1478.06	491.00	987.06	-	Uygulama Görmüş
Ç25	İhsaniye	3525.76	-	-	-	Uygulama Görmemiş
Ç26	İpekçiler	1092.07	-	-	-	Uygulama Görmemiş
Ç27	İstiklal	1508.75	-	-	-	Uygulama Görmemiş
Ç28	İpekçiler	1729.61	-	-	-	Uygulama Görmemiş
Ç29	Cumhuriyet	1045.1	-	-	-	Uygulama Görmemiş

Çizelge 7.8.1.6.3. Rekreasyon Alanları Tablosu

REKREASYON ALANLARI						
S. No.	Mahalle	İmar Planındaki Alanı (m ²)	Hâlihazırdaki Alanı (m ²)	Daralma Miktarı (m ²)	Genişleme Miktarı (m ²)	Uygulama Durumu
R1	Yeni	25462.19	28,392.00	-	2,929.81	Uygulama Görmüş
R2	Cumhuriyet	12470.93	13,997.00	-	1,526.07	Uygulama Görmüş
R3	Ertuğrul	4115.44	-	-	-	Uygulama Görmemiş
R4	Yeni	6511.9	6,100.00	411.90	-	Uygulama Görmüş
R5	Dere	7550.87	6,969.00	581.87	-	Uygulama Görmüş

Çizelge 7.8.1.6.1. 'de yer alan Park ve Yeşil Alanlar tablosuna göre;

- Sayısal imar planında toplam 182 adet park ve yeşil alan yer almaktadır ve bu alanların toplam miktarı 560928,67 m² (56,09 hektar) 'dır. Bu alan, Tire ilçesinin 2022 yılı kentsel alan büyüklüğü (Çizelge 7.7.1.) hesabına göre ilçenin toplam kentsel alanının % 4,77 'sine tekâmül etmektedir.
- 182 adet park ve yeşil alanının, 69 tanesi uygulama görmüş, 88 tanesi uygulama görmemiş ve 25 tanesi amaç dışı kullanım olarak sınıflandırılmıştır. Bu duruma göre uygulama gören alanlar toplam park ve yeşil alanının % 37,91 'ine, uygulama görmeyen alanlar % 48,35 'ine ve amaç dışı kullanılan alanlar % 13,74 'üne tekâmül etmektedir.
- Alansal olarak bakıldığında; sayısal imar planında 182 adet park ve yeşil alanın toplam alanı 560928,67 m² (56,09 hektar) iken, bunlardan uygulama görmüş olan 69 adet park ve yeşil alan grubunun sayısal imar planındaki toplam alanı 197977,91 m² (19,80 hektar), hâlihazırdaki toplam alanı ise 160989,00 m² (16,10 hektar) 'dır. Uygulama gören 69 adet park ve yeşil alan 45776,88 m² daralmış, 8787,97 m² genişlemiştir. Amaç dışı kullanım olarak gruplanan 25 adet park ve yeşil alanın sayısal imar planındaki toplam alanı 30226,25 m² 'dir ve bu alanın tamamı tabloda daralma sütununa işlenmiştir. Bu sayısal değerlere göre park ve yeşil alanlar toplamda 76003,13 m² daralmış, 8787,97 m² genişlemiştir. Toplam daralma oranı % 33,30, genişleme oranı ise % 3,85 'tir. Toplam daralmadan toplam genişleme düşüldüğünde elde edilen 67215,16 m² net daralma alanı ise park ve yeşil alanların sayısal imar planına göre % 29,45 oranında daraldığını göstermektedir.
- Uygulama görmeyen 88 adet park alanının sayısal imar planındaki toplam alanı 332724,51 m² (33,27 hektar) 'dır. Bu alan toplam yeşil alanın % 59,32 'sine tekâmül etmektedir. Uygulama görmeyen park ve yeşil alanlar ne daralma ne de genişleme sütununa etki etmemiştir.

Çizelge 7.8.1.6.2. 'de yer alan Çocuk Bahçesi ve Oyun Alanları tablosuna göre;

- Sayısal imar planında toplam 29 adet çocuk bahçesi ve oyun alanı yer almaktadır ve bu alanların toplam miktarı 56663,49 m² (5,67 hektar) 'dır. Bu alan, Tire ilçesinin 2022 yılı kentsel alan büyüklüğü (Çizelge 7.7.1.)

hesabına göre ilçenin toplam kentsel alanının % 0,48 'ine tekâmül etmektedir.

- 29 adet çocuk bahçesi ve oyun alanının, 16 tanesi uygulama görmüş, 12 tanesi uygulama görmemiş ve 1 tanesi amaç dışı kullanım olarak sınıflandırılmıştır. Bu duruma göre uygulama gören alanlar toplam çocuk bahçesi ve oyun alanının % 55,17 'sine, uygulama görmeyen alanlar % 41,38 'ine ve amaç dışı kullanılan alanlar % 3,45 'ine tekâmül etmektedir.
- Alansal olarak bakıldığında; sayısal imar planında 29 adet çocuk bahçesi ve oyun alanının toplam alanı 56663,49 m² (5,67 hektar) iken, bunlardan uygulama görmüş olan 16 adet çocuk bahçesi ve oyun alan grubunun sayısal imar planındaki toplam alanı 28204,39 m² (2,82 hektar), hâlihazırdaki toplam alanı ise 24019,00 m² (2,40 hektar) 'dır. Uygulama gören 16 adet çocuk bahçesi ve oyun alanı 6073,93 m² daralmış, 1888,54 m² genişlemiştir. Amaç dışı kullanım olarak gruplanan 1 adet çocuk bahçesi ve oyun alanının sayısal imar planındaki toplam alanı 1750,00 m² 'dir ve bu alanın tamamı tabloda daralma sütununa işlenmiştir. Bu sayısal değerlere göre çocuk bahçesi ve oyun alanları toplamda 7823,93 m² daralmış, 1888,54 m² genişlemiştir. Toplam daralma oranı % 26,12, genişleme oranı ise % 6,30 'dur. Toplam daralmadan toplam genişleme düşüldüğünde elde edilen 5935,39 m² net daralma alanı ise çocuk bahçesi ve oyun alanlarının sayısal imar planına göre % 19,82 oranında daraldığını göstermektedir.
- Uygulama görmeyen 12 adet çocuk bahçesi ve oyun alanının sayısal imar planındaki toplam alanı 26709,10 m² (2,67 hektar) 'dır. Bu alan toplam çocuk bahçesi ve oyun alanlarının % 47,14 'üne tekâmül etmektedir. Uygulama görmeyen çocuk bahçesi ve oyun alanları ne daralma ne de genişleme sütununa etki etmemiştir.

Çizelge 7.8.1.6.3. 'te yer alan Rekreasyon Alanları tablosuna göre;

- Sayısal imar planında toplam 5 adet rekreasyon alanı yer almaktadır ve bu alanların toplam miktarı 56111,33 m² (5,61 hektar) 'dır. Bu alan, Tire ilçesinin 2022 yılı kentsel alan büyüklüğü (Çizelge 7.7.1.) hesabına göre ilçenin toplam kentsel alanının % 0,48 'ine tekâmül etmektedir.

- 5 adet çocuk bahçesi ve oyun alanının, 4 tanesi uygulama görmüş ve 1 tanesi uygulama görmemiştir. Bu duruma göre uygulama gören alanlar toplam rekreasyon alanının % 80,00 'nine ve uygulama görmeyen alanlar % 20,00 'sine tekamül etmektedir.
- Alansal olarak bakıldığında; sayısal imar planında 5 adet rekreasyon alanının toplam alanı 56111,33 m² (5,61 hektar) iken, bunlardan uygulama görmüş olan 4 adet rekreasyon alanı grubunun sayısal imar planındaki toplam alanı 51995,89 m² (5,19 hektar), halihazırdaki toplam alanı ise 55458,00 m² (5,54 hektar) 'dır. Uygulama gören 4 adet rekreasyon alanı 993,77 m² daralmış, 4455,88 m² genişlemiştir. Bu sayısal değerlere göre rekreasyon alanının daralma oranı % 1,91, genişleme oranı ise % 8,57 'dir. Toplam genişlemeden toplam daralma düşüldüğünde elde edilen 3462,11 m² net daralma alanı ise rekreasyon alanlarının sayısal imar planına göre % 6,66 oranında genişlediğini göstermektedir. Bu sonuç itibariyle sosyal altyapı alanları arasında alansal olarak net genişleme sağlayan tek grup rekreasyon alanlarıdır.
- Uygulama görmeyen 1 adet rekreasyon alanının sayısal imar planındaki toplam alanı 4115,44 m² 'dir. Bu alan toplam rekreasyon alanlarının % 7,33 'üne tekamül etmektedir. Uygulama görmeyen rekreasyon alanları ne daralma ne de genişleme sütununa etki etmemiştir.
- Sosyal altyapı alanlarının rekreasyon sınıfında yapılan arazi çalışmaları ve uydu görüntüsü incelemeleri neticesinde amaç dışı kullanım tespit edilmemiştir.

Çizelge 7.8.1.6.4. Park, Yeşil Alan, Çocuk Bahçesi, Oyun ve
Rekreasyon Alanları Özet Tablosu

Park, Yeşil Alan, Çocuk Bahçesi, Oyun ve Rekreasyon Alanları Özet Tablosu			
	Park ve Yeşil Alanlar	Çocuk Bahçesi ve Oyun Alanları	Rekreasyon Alanları
İmar Planındaki Toplam Alan Sayısı	182	29	5
İmar Planındaki Toplam Alan (m²)	560928,67	56663,49	56111,33
Hâlihazırdaki Toplam Alan (m²)	160,989.00	24019,00	55458,00
Alan Bazında Uygulama Oranı	28.70%	42.39%	98.84%
Kentsel Alan İçerisindeki Yüzdesi	4.77%	0.48%	0.48%
Uygulama Gören Sayısı, İmar Planı Alanı ve Hâlihazır Alanı (m²)	69	16	4
	197977,91	28204,39	51995,89
	160989,00	24019,00	55458,00
Uygulama Görmeyen Sayısı ve İmar Planı Alanı (m²)	88	12	1
	332724,51	26709,10	4455,88
Amaç Dışı Kullanım Sayısı ve İmar Planı Alanı (m²)	25	1	-
	30226,25	1750,00	-
Toplam Daralma Alanı (m²) ve Yüzdesi	76003,13	7823,93	993.77
	33.30%	26.12%	1.91%
Toplam Genişleme Alanı (m²) ve Yüzdesi	8787.97	1888,54	4455.88
	3.85%	6.30%	8.57%
Net Daralma Alanı ve Yüzdesi	67215,16	5935,39	-
	29.45%	19.82%	-
Net Genişleme Alanı ve Yüzdesi	-	-	3462,11
	-	-	6.66%

Buna göre; park ve yeşil alanların uygulama görme oranı % 28,70 iken daralma oranı %29,45, çocuk bahçesi ve oyun alanlarının uygulama görme oranı % 42,39 iken daralma oranı % 19,82, rekreasyon alanlarının uygulama görme oranı % 98,84 iken genişleme oranı % 6,66 olarak hesaplanmıştır. Bu matematiksel verilere göre park ve yeşil alan ile çocuk bahçesi ve oyun alanları hem uygulama görme bakımından % 50 'nin altında bir seviyede olmasına rağmen, uygulama gören alanlar da daralma eğilimi göstermektedir. Sadece rekreasyon alanlarında uygulama oranı % 100 'e çok yakın hem de daralma yerine genişleme eğilimi gözlemlenmiştir. Daralma ve genişlemeye incelemesine ilişkin örneklemeler aşağıda yer almaktadır.

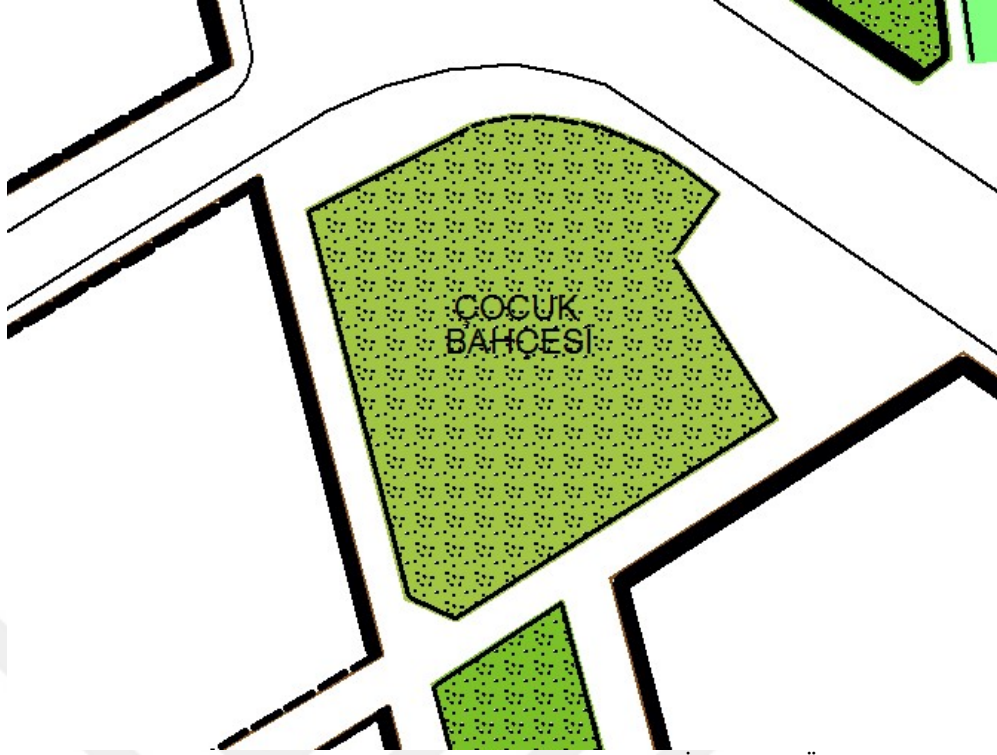

Şekil 7.8.1.6.1. Park Alanı 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (P75)

Şekil 7.8.1.6.2. Park Alanı 2022 Yılı Maxar Uydu Görüntüsü (P75)

Şekil 7.8.1.6.1. ve Şekil 7.8.1.6.2. 'ye göre; Çizelge 7.8.1.6.1. 'de P75 olarak kodlanan park alanı sayısal 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı'nda 1411,00 m² olarak hesaplanmıştır. Ancak uydu görüntüsüne göre halihazırdaki alanı 452,00 m² 'dir. Bu durumda park alanı 959,00 m² daralmıştır ve daralmanın sebebi uydu görüntüsünden de anlaşıldığı üzere yolun imar planına göre daha geniş etüt edilmesidir.

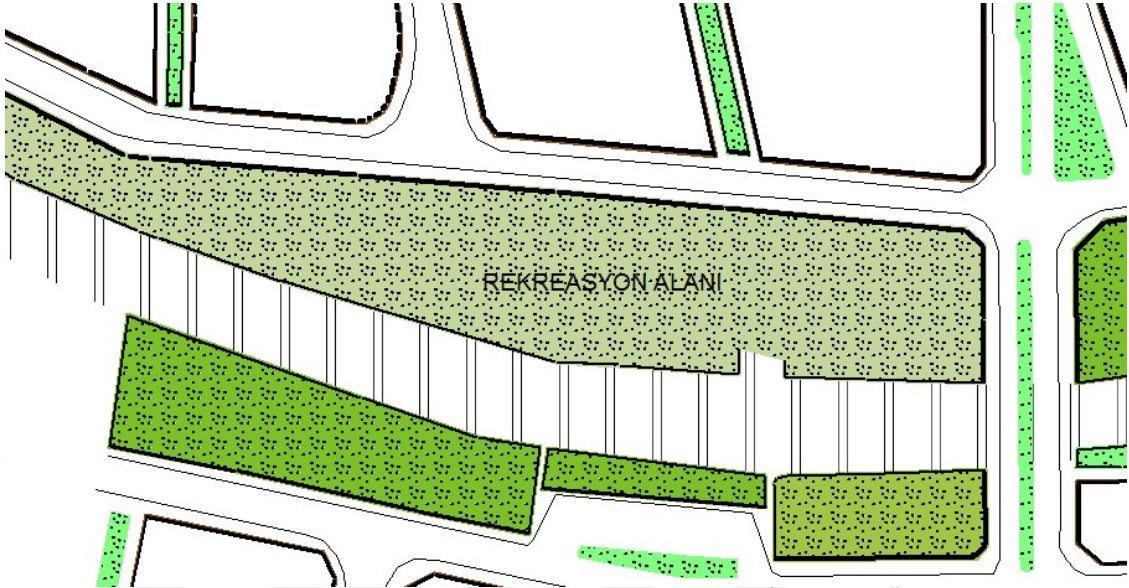
Şekil 7.8.1.6.3. Çocuk Bahçesi 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (Ç14)

Şekil 7.8.1.6.4. Çocuk Bahçesi 2022 Yılı Maxar Uydu Görüntüsü (Ç14)

Şekil 7.8.1.6.3. ve Şekil 7.8.1.6.4. 'e göre; Çizelge 7.8.1.6.2. 'de Ç14 olarak kodlanan çocuk bahçesi alanı sayısal 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı'nda 1651,00 m² olarak hesaplanmıştır. Ancak uydu görüntüsüne göre hâlihazırdaki alanı 994,00 m²

'dir. Bu durumda park alanı 657,00 m² daralmıştır ve daralmanın sebebi uydu görüntüsünden de anlaşıldığı üzere yolun imar planına göre daha geniş etüt edilmesidir.

Şekil 7.8.1.6.5. Rekreasyon Alanı 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı Örneği (R2)

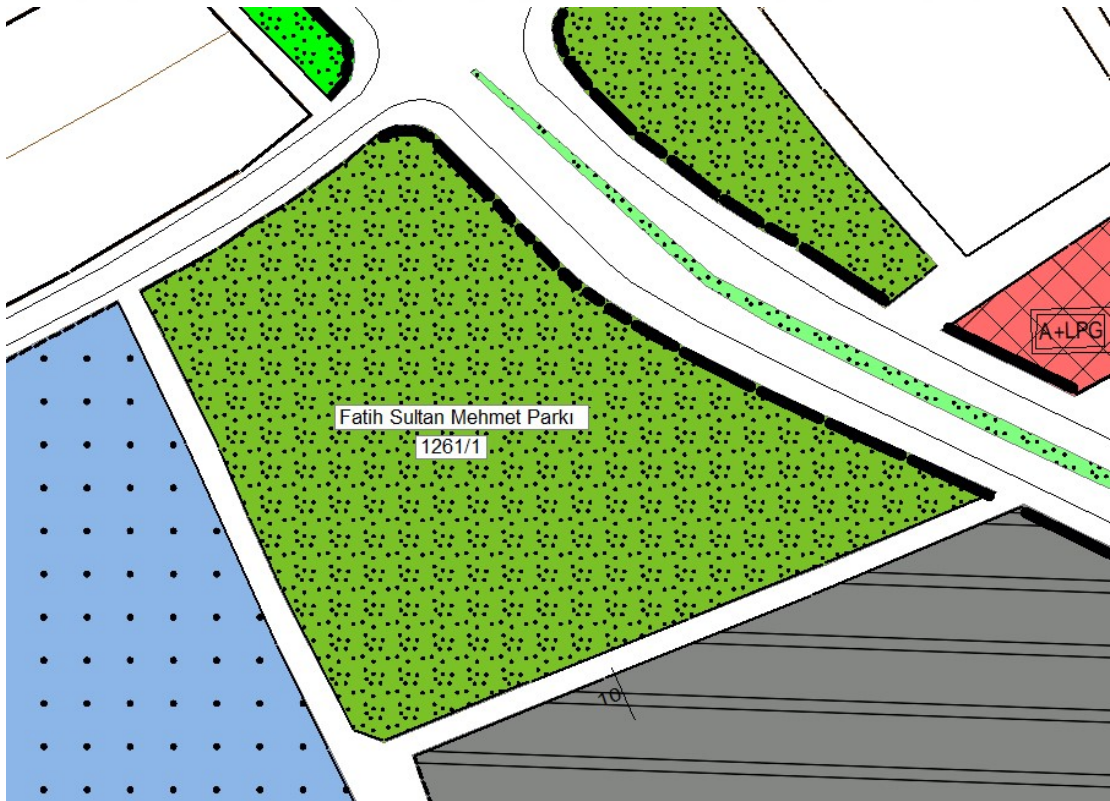

Şekil 7.8.1.6.6. Rekreasyon Alanı 2022 Yılı Maxar Uydu Görüntüsü (R2)

Şekil 7.8.1.6.5. ve Şekil 7.8.1.6.6. 'ya göre; Çizelge 7.8.1.6.3. 'te R2 olarak kodlanan rekreasyon alanı sayısal 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı'nda 12470,93 m² olarak hesaplanmıştır. Ancak uydu görüntüsüne göre hâlihazırdaki alanı 13,997.00 m² 'dir. Bu durumda park alanı 1,526.07 m² genişlemiştir ve genişlemenin sebebi uydu

görüntüsünden de anlaşıldığı üzere rekreasyon alanının imar planına göre daha geniş etüt edilmesidir.

Park, yeşil alan, çocuk bahçesi, oyun alanları ve rekreasyon alanlarının mülkiyet yapısı incelemesinde bu alanların 5 adedinde koordinatlı mülkiyet kaydının (Tapu) bulunduğu tespit edilmiştir. Tapusu bulunan bu alanların çoğu geçmişte resmi kurum ya da askeri alan statüsündeki yerlerin daha sonrasında yeşil alan yapılması şartıyla Belediyeye şerhli olarak bağışlanması neticesinde oluşmuştur. Bu gibi analar İmar Kanunu'nun 18. maddesi uygulamalarına konu edilmeyerek mülkiyet yapısı korunmuştur. Aynı zamanda bu alanların tamamı günümüzde de yeşil alan statüsünü korumaktadır ve hâlihazırdaki kullanım şekli de bu yöndedir. Ayrıca koordinatlı mülkiyet yapısı bulunan bu alanların geçen zaman zarfı içerisinde daraltılmadığı ve kentsel gelişim süreci içerisinde yeşil alanların mülkiyet sınırlarının korunduğu tespit edilmiştir. Bu bakımdan şerhli bağışlar sayesinde Belediyeye aktarılan ve amacına uygun olarak kullanılan yeşil alanlar sürdürülebilir arazi yönetimi ve kentleşme için olumlu örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni mahalle, 1261 ada 1 parselde yer alan 17972,00 m² alana sahip Fatih Sultan Mehmet Parkı mülkiyet kaydı bulunan sosyal altyapı alanlarına örnektir.

Şekil 7.8.1.6.7. Mülkiyet Kaydı Bulunan Park Örneği

8. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sürdürülebilir arazi yönetimi, hızla artan nüfus ve doğal kaynakların kontrolsüz tüketimi neticesinde kentlerin ve kırsal alanların gelecek nesillere aktarılması noktasında önemli bir unsur ve yaklaşım biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentlerin her geçen gün tarım arazilerini yok ederek büyümesi gelecek için sürdürülebilir değildir. Öyle ki 2001 ile 2021 yılları arasında ülkemizin üç büyük şehri; İstanbul % 39,31, İzmir % 36,39 ve Ankara % 51,18 oranlarında kentsel alan genişlemesine uğramıştır. Kentsel alan genişlemesine yönelik inceleme bir alt kademedede örneklem ilçesi olan Tire için de yapılmış, bu kapsamda 1957 ile 2022 yılları arasında 65 yıllık zaman zarfı için yapılan araştırmada, Tire ilçesinin 65 yılda % 508,81 oranında genişlediği sonucuna ulaşılmıştır. Kentsel alan genişlemesi incelemesine Tire Organize Sanayi alanı ile Küçük Sanayi Sitesi alanı dâhil edilmezse, Tire'nin 65 yıl içerisindeki kentsel alan büyümesi % 427,98 oranında olacaktır. Tire ilçesinin aynı üç büyük şehrin incelendiği zaman dilimindeki (2005-2022) kentsel alan genişlemesi ise % 48,17 oranındadır. Bu oran İstanbul ve İzmir'den yüksek, Ankara'dan ise çok az düşüktür. Ancak Tire'nin kentsel alan genişlemesi bakımından üç büyük kentle aşağı yukarı aynı performansı gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Yukarıda ortaya konulan bu oranlar açıkça nüfus artışı ile birlikte kentsel alanların tarım arazilerini daraltarak genişlediğini ve bu durumun gelecek nesiller için kaygı verici boyutlarda olduğunu bize göstermektedir. Kentsel alan genişlemesi çıktıkları, sürdürülebilir arazi yönetimi ve sürdürülebilir kentleşmenin geleceğimiz için ne denli önemli olduğunu ve göz ardı edilmemesi gerektiğini sayısal veriler üzerinden bize ispatlamaktadır. Kentlerde sürdürülebilir arazi yönetimi bakış açısıyla kentsel arazilerin doğru yaklaşımlarla yönetilmesinin gerekliliği, kentler geleceği için zorunluluk arz etmektedir.

Arazi yönetiminin temeli ülkemizde kadastro çalışmaları ile atılmış ve yapılan imar uygulamaları ile desteklenmiştir. İmar uygulamaları neticesinde oluşturulan parselasyon planları hem yeni yapı alanları üretmeli hem de sürdürülebilir ve yaşanabilir alanlar ortaya çıkarmalıdır. Sürdürülebilir araziler için parselasyon planları sürdürülebilir tekniklerle doğrulanmalı, disiplinler arası tavsiyelere açık olmalıdır. Peki disiplinler arası tavsiyelerden ne anlatılmaya çalışılmaktadır?

Bilindiği üzere harita mühendisliği disiplini, imar planı ya da mevzuatlarla belirlenen minimum parsel cephesi, derinliği ve alanı temelinde DOP kesinti sonrası geriye kalan alanları bulunduğu bölgelerine en yakın ve mümkünse müstakil olacak

şekilde parselasyon planı kapsamında dağıtmaktadır. Peki parsel ölçüleri ve maliklerin kesinti sonrası alanlarına bakılarak yapılan bu dağıtım şekli sürdürülebilirliği ne kadar desteklemektedir? Ya da bu bakış açısı sürdürülebilirliğin desteklenmesi için yeterli midir?

Hayır değildir. Çünkü sürdürülebilirlik kavramı farklı disiplinler tarafından yoğrulan ve bir bakıma her disiplinin kendi alanında yeni çalışmalar geliştirdiği kapsamlı bir yaklaşımdır. Özellikle parselasyon aşamasında minimum parsel ölçüleri ve alanları, kitle tasarımları, TAKS ve KAKS ‘a ilişkin hesaplamalar ile kişi başına düşen minimum bahçe alanı ve bahçe mesafeleri gibi kavramlar için sürdürülebilirliğin desteklenmesi amacıyla mimarlık, şehir planlama, peyzaj mimarlığı gibi alanlardan görüş ve fikir alınmalı, arazi yönetiminin en önemli unsurlarından birisi olan parselasyon planlarının disiplinler arası bakış açısıyla sürdürülebilir arazi yönetimi anlayışına evrilmesi sağlanmalıdır (Güler ve Ertaş, 2022).

Meşhur, yaptığı bir araştırma çalışmasında “İmar parseli üretme biçimlerinin ortaya çıkardığı kazanç ya da kayıpların, planlamanın şehircilik ve mimarlık boyutu göz önünde tutularak sorgulanması gerektiğini savunmuştur. Bu çerçevede, mevcut uygulama sürecine hükmeden imar parseli üretme anlayışının, kısa dönemde taşınmaz sahiplerinin çıkarlarına hizmet eder gibi görünse de kentsel mekân oluşumunun göz ardı edilmesi bağlamında ciddi bir nitelik sorunu ortaya çıkardığı, bunun da uzun dönemde hem taşınmazların değeri hem de kentsel çevrenin niteliği üzerinde olumsuz etkiler yarattığı gözlenmektedir” sonucuna ulaşmıştır (Meşhur, 2008). Bu çalışma parselasyon planı süreçlerinin mimarlık disiplini bakış açısıyla ele alınmasının önemini ortaya koymasından dolayı yol gösterici olduğu düşünülmektedir.

Geçmişte mevzuat kapsamında KOP kesintisi sonucu oluşturulan sosyal altyapı alanları (Eğitim, Sağlık, Dini Tesis, Kültürel ve İdari Tesisler, Açık ve Kapalı Spor Tesisleri, Park, Yeşil Alan, Çocuk Bahçesi, Oyun Alanı ve Rekreasyon Alanları) günümüzün problemleri haline gelmiş ve bu durum inceleme sahası olan Tire ilçesinde de net bir şekilde görülmüştür. KOP Kaynaklı Kamulaştırma Gerektiren Alan Sayısı, Alanı (m²) ve Yüzdesi incelemelerine göre;

- Çizelge 7.8.1.1.2. ‘ye göre toplamda 13878,00 m² yüzölçümüne sahip 4 adet eğitim alanı taşınmazının KOP kaynaklı kamulaştırma gerektirdiği tespit edilmiştir ve bu alan toplam eğitim alanının % 6,88 ‘ine tekâmül etmektedir,

- Çizelge 7.8.1.2.2. 'ye göre toplamda 2731.12 m² yüzölçümüne sahip 1 adet sağlık tesisi alanı taşınmazının KOP kaynaklı kamulaştırma gerektirdiği tespit edilmiştir ve bu alan toplam sağlık tesisi alanının % 4,41 'ine tekâmül etmektedir,
- Çizelge 7.8.1.3.2. 'ye göre dini tesisi alanlarında KOP kaynaklı kamulaştırma gerektiren alan bulunmamaktadır,
- Çizelge 7.8.1.4.2. 'ye göre toplamda 94090,49 m² yüzölçümüne sahip 9 adet kültürel ve idari tesis alanı taşınmazının KOP kaynaklı kamulaştırma gerektirdiği tespit edilmiştir ve bu alan toplam kültürel ve idari tesis alanının % 24,95 'ine tekâmül etmektedir,
- Çizelge 7.8.1.5.2. 'ye göre açık ve kapalı spor tesisi alanlarında KOP kaynaklı kamulaştırma gerektiren alan bulunmamaktadır,

Düzenlemeye giren mülkiyet sahiplerinin KOP kesintisi ile hissedar olduğu sosyal altyapı alanlarının eğitim, sağlık tesisi ve kültürel ve idari tesisler başlıkları altında yer alan toplamda 14 taşınmazın kamulaştırma ve idari mahkeme süreçlerinden kaynaklı olarak imar planındaki amacına uygun olarak kullanılmıyor olması sürdürülebilir arazi yönetimi ve sürdürülebilir kentleşme prensiplerine aykırıdır. KOP ile oluşturulan alanlarda, kamusal yatırımlar hayata geçirilememektedir ve hissedarlar tarafından davaya konu edilmektedir. Bu gibi durumların önüne geçilebilmesi için KOP kesintisi mevzuattan kaldırılmış ancak geçmişte oluşturulmuş olan taşınmazlar bugüne kadar kullanılmamış ya da bir kamu yatırımına konu edilememiştir.

Sürdürülebilir arazi yönetimi yaklaşımı ile KOP kesintisiyle oluşturulmuş sosyal altyapı alanları vb. taşınmazların ivedilikle ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yatırım programına alınması ve kamulaştırılarak kamuya ve kente kazandırılması gerekmektedir. Sürdürülebilir arazi yönetiminin kentlerde desteklemiş olduğu en önemli unsurun sürdürülebilir kentleşme olduğu göz önüne alındığında yaşanabilir kentler için kamusal yatırımların aksatılmadan hayata geçirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Sürdürülebilir arazi yönetimi kapsamında inceleme altına alınan sosyal altyapı alanları arasında mülkiyet kaydı bulunan Eğitim, Sağlık, Dini Tesis, Kültürel ve İdari Tesisler ile Açık ve Kapalı Spor Tesisleri ayrıca mülkiyet ve yapılaşma durumu bakımından incelenmiştir. Bu inceleme kapsamında elde edilen sonuç verilerine göre;

- 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı içerisindeki eğitim alanlarının toplam sayısı 43, toplam yüzölçümü 201633,01 m² 'dir. Tire'nin 2022

yılı kentsel alan hesabına göre (Çizelge 7.7.1.) eğitim alanlarının kentsel alan içerisindeki oranı % 1,72 'dir. 43 adet eğitim alanının 35 adedi yapılaşmış, 8 adedi ise boş ve atıl durumdadır. Parsel bazında yapılaşma oranı % 81,40, alan bazında yapılaşma oranı ise % 84,61 'dir (Çizelge 7.8.1.1.2.).

- 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı içerisindeki sağlık tesisi alanlarının toplam sayısı 10, toplam yüzölçümü 61925,63 m² 'dir. Tire'nin 2022 yılı kentsel alan hesabına göre (Çizelge 7.7.1.) sağlık tesisi alanlarının kentsel alan içerisindeki oranı % 0,53 'tür. 10 adet sağlık tesisi alanının 6 adedi yapılaşmış, 4 adedi ise boş ve atıl durumdadır. Parsel bazında yapılaşma oranı % 60,00, alan bazında yapılaşma oranı ise % 65,49 'dur (Çizelge 7.8.1.2.2.).
- 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı içerisindeki dini tesisi alanlarının toplam sayısı 55, toplam yüzölçümü 62908,91 m² 'dir. Tire'nin 2022 yılı kentsel alan hesabına göre (Çizelge 7.7.1.) dini tesis alanlarının kentsel alan içerisindeki oranı % 0,54 'tür. 55 adet dini tesis alanının 53 adedi yapılaşmış, sadece 2 adedi ise boş ve atıl durumdadır. Parsel bazında yapılaşma oranı % 96,36, alan bazında yapılaşma oranı ise % 88,75 'tir. Ayrıca 55 adet dini tesis alanının 47 'si tescilli anıtsal yapı niteliğindedir (Çizelge 7.8.1.3.2.).
- 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı içerisindeki kültürel ve idari tesis alanlarının toplam sayısı 65, toplam yüzölçümü 377145,67 m² 'dir. Tire'nin 2022 yılı kentsel alan hesabına göre (Çizelge 7.7.1.) kültürel ve idari tesis alanlarının kentsel alan içerisindeki oranı % 3,21 'dir. 65 adet kültürel ve idari tesis alanının 45 adedi yapılaşmış, 20 adedi ise boş ve atıl durumdadır. Parsel bazında yapılaşma oranı % 69,23, alan bazında yapılaşma oranı ise % 65,79 'dur (Çizelge 7.8.1.4.2.).
- 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı içerisindeki açık ve kapalı spor tesisi alanlarının toplam sayısı 7, toplam yüzölçümü 146372,23 m² 'dir. Tire'nin 2022 yılı kentsel alan hesabına göre (Çizelge 7.7.1.) açık ve kapalı spor tesisi alanlarının kentsel alan içerisindeki oranı % 1,25 'tir. 7 adet açık ve kapalı spor tesisi alanının 4 adedi yapılaşmış, 3 adedi ise boş

ve atıl durumdadır. Parsel bazında yapılaşma oranı % 57,14, alan bazında yapılaşma oranı ise % 49,55 ‘tir (Çizelge 7.8.1.5.2.).

Kentlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve sağlıklı yaşam alanları oluşturulabilmesinin en önemli öğelerinden birisi olan sosyal altyapı alanlarının alan bazlı yapılaşma oranları; eğitim alanlarında % 84,61, sağlık tesisi alanlarında % 65,49, dini tesis alanlarında % 88,75, kültürel ve idari tesis alanlarında % 65,79 ve açık ve kapalı spor tesisi alanlarında % 57,14 olarak tespit edilmiştir. Tire kentinin 1950 ‘li yıllardan bugüne kadarki kentsel alan genişlemesi % 508,81, nüfus artışı % 67,08 olarak tespit edilmiştir. Tire’nin hem kentsel alan olarak hem de nüfus olarak düzenli olarak büyüdüğü göz önüne alındığında, şehirde yaşayanların ihtiyaç duyduğu ya da duyacağı sosyal altyapı alanları da her geçen gün artış göstermektedir. Bu bağlamda mülkiyet kaydı bulunan Eğitim, Sağlık, Dini Tesis, Kültürel ve İdari Tesisler ile Açık ve Kapalı Spor Tesisleri alanlarının, sürdürülebilir kentleşmeyi desteklemesi ve atıl vaziyette kalmasının önüne geçilebilmesi için kamu kurum ve kuruluşlarının geliştirdiği projelerin kente kazandırılmasına öncelik verilmelidir.

Sürdürülebilir arazi yönetimi kapsamında inceleme altına alınan sosyal altyapı alanları arasında mülkiyet kaydı bulunmayan Park ve Yeşil Alanlar, Çocuk Bahçesi ve Oyun Alanları ile Rekreasyon Alanları uygulama görme, amaç dışı kullanım ve imar planına göre daralma ve genişleme bakımından incelenmiştir. Bu inceleme kapsamında elde edilen sonuç verilerine göre;

- 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı içerisindeki park ve yeşil alanların toplam sayısı 182, imar planındaki toplam yüzölçümü 560928,67 m², hâlihazırdaki toplam yüzölçümü 160989,00 m² ‘dir. İmar planı ile hâlihazır arasındaki yüzölçüm farkına göre park ve yeşil alanların hayata geçirilme oranı % 28,70 olarak hesaplanmıştır. Tire’nin 2022 yılı kentsel alan hesabına göre (Çizelge 7.7.1.) park ve yeşil alanların kentsel alan içerisindeki oranı % 4,77 ‘dir. 182 adet park ve yeşil alanının 69 adedi uygulama görmüş, 88 adedi uygulama görmemiş ve 25 adedi amaç dışı kullanım olarak saptanmıştır. Uygulama gören park ve yeşil alanların imar planı ile hâlihazır sınırları karşılaştırıldığında % 33,30 oranında daralma (amaç dışı kullanımlar dâhildir.), % 3,85 oranında genişleme tespit edilmiştir (Çizelge 7.8.1.6.4.).
- 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı içerisindeki çocuk bahçesi ve oyun alanlarının toplam sayısı 29, imar planındaki toplam yüzölçümü

56663,49 m², hâlihazırdaki toplam yüzölçümü 24019,00 m² 'dir. İmar planı ile hâlihazır arasındaki yüzölçüm farkına göre çocuk bahçesi ve oyun alanlarının hayata geçirilme oranı % 42,39 olarak hesaplanmıştır. Tire'nin 2022 yılı kentsel alan hesabına göre (Çizelge 7.7.1.) çocuk bahçesi ve oyun alanlarının kentsel alan içerisindeki oranı % 0,48 'dir. 29 adet çocuk bahçesi ve oyun alanının 16 adedi uygulama görmüş, 12 adedi uygulama görmemiş ve 1 adedi amaç dışı kullanım olarak saptanmıştır. Uygulama gören çocuk bahçesi ve oyun alanlarının imar planı ile hâlihazır sınırları karşılaştırıldığında % 26,12 oranında daralma (amaç dışı kullanımlar dâhildir.), % 6,30 oranında genişleme tespit edilmiştir (Çizelge 7.8.1.6.4.).

- 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı içerisindeki rekreasyon alanlarının toplam sayısı 5, imar planındaki toplam yüzölçümü 56111,33 m², halihazırdaki toplam yüzölçümü 55458,00 m² 'dir. İmar planı ile halihazır arasındaki yüzölçüm farkına göre rekreasyon alanlarının hayata geçirilme oranı % 98,84 olarak hesaplanmıştır. Tire'nin 2022 yılı kentsel alan hesabına göre (Çizelge 7.7.1.) rekreasyon alanlarının kentsel alan içerisindeki oranı % 0,48 'dir. 5 adet rekreasyon alanının 4 adedi uygulama görmüş, 1 adedi uygulama görmemiş kullanım olarak saptanmıştır. Diğer gruplara göre bu grupta amaç dışı kullanım tespit edilmemiştir. Uygulama gören rekreasyon alanlarının imar planı ile halihazır sınırları karşılaştırıldığında % 1,91 oranında daralma, % 8,57 oranında genişleme tespit edilmiştir (Çizelge 7.8.1.6.4.).

Bu sayısal verilere göre mülkiyet kaydı bulunmayan park ve yeşil alanlarda net % 29,45 oranında daralma, çocuk bahçesi ve oyun alanlarında net % 19,82 oranında daralma ve rekreasyon alanlarında ise net % 6,66 oranında genişleme tespit edilmiştir. Ülkemizde 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. maddesi kapsamında yapılan arsa ve arazi düzenlemeleri neticesinde 19. madde kapsamında onaylanan parselasyon planlarında park ve yeşil alanlar, çocuk bahçesi ve oyunları ile rekreasyon alanlarının koordinatlı mülkiyet sınırları gösterilmemektedir. Bu durum uygulamada alan daralmaları ve genişlemeleri gibi sonuçlara sebep vermekle birlikte bunun denetimine dair bir yasal düzenleme de bulunmamaktadır. Bu bağlamda sürdürülebilir arazi yönetiminin desteklenmesi için park ve yeşil alanlar, çocuk bahçesi ve oyunları ile rekreasyon alanlarının koordinatlı mülkiyet sınırlarının parselasyon planında gösterilmesinin

sağlanması ve uygulamada bu sınırlara riayet edilip edilmediğinin kontrolünün sağlanabilmesi için yürürlükteki mevzuatlarımızda değişiklik yapılmalıdır.

Önlem alınmadığı ve sürdürülebilirlik anlayışı her alanda benimsenmediği sürece dünyanın geleceği için iyimser bir tablonun çizilmesi mümkün değildir. Bu yüzden geç kalmadan sürdürülebilir arazi yönetiminin hem kentte hem de kırsalda temel prensip olarak benimsenmesi, kadastro, parselasyon ve imar planı gibi araziye yönelik tüm çalışmaların tabanını bu temel prensibin oluşturması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

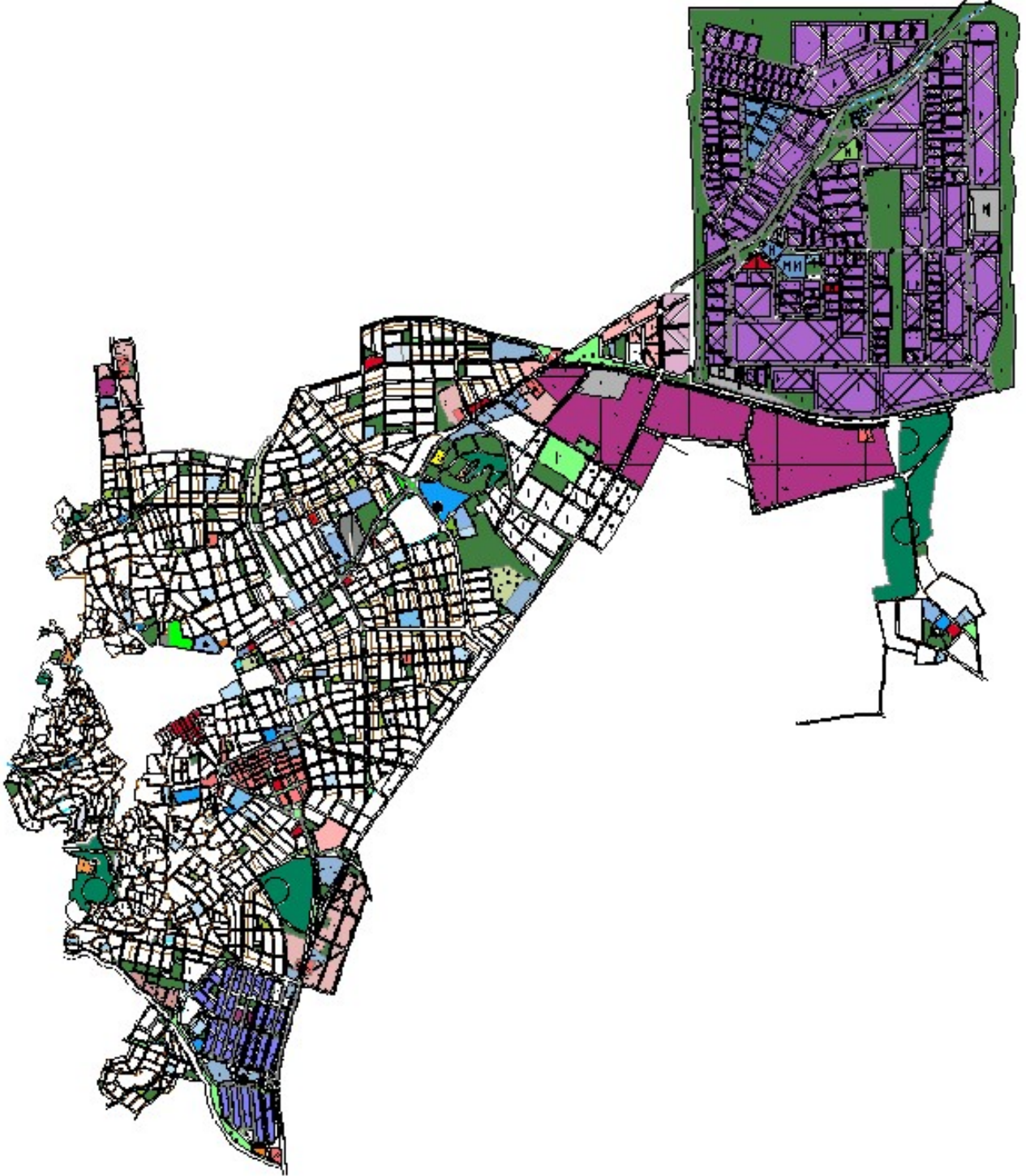
- Aksu, O. ve Iban, M. C., 2017, Considerations on the Land Management System Approach in Turkey by the Experiences of a Case Study, *Survey Review*, 51 (4).
- Aydinoglu, A. C., Bovkir, R., 2017, Generic Land Registry and Cadastre Data Model Supporting Interoperability Based on International Standards for Turkey, *Land Use Policy*, 68, 59-71.
- Başer, V., 2019, Yaylalardaki Arazi Kullanım Değişiminin Coğrafi Bilgi Sistemi İle Analizi: Giresun Örneği, *BEÜ Fen Bilimleri Dergisi*, 8 (1), 167-175.
- Boansi M. P., 2021, Multi stakeholder involvement in urban land use planning in the Ejisu Municipality, Ghana: An application of the social complexities theory, *Elsevier Journal of Land Use Policy*, 103 (2021), 105315.
- Bozdağ, A., İnam, Ş., Durduran, S. Ş., 2018, Urban Regeneration Projects to Achieve Sustainable Urban Land Development Konya Case Study, *Afyon Kocatepe University Journal of Science and Engineering*, 18, 1000-1018.
- Bozoğlan, R., 2005, Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 50, 1011-1028.
- Çamur, D. ve Vaizoğlu, S.A., 2007, Çevreye İlişkin Önemli Toplantı ve Belgeler, *Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6 (4), 297-306.
- Çamurcu, H., 2005, Dünya Nüfus Artışı ve Getirdiği Sorunlar, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (13), 87-105.
- Çelik, M. Ö., ÇORUHLU, Y. E., Sürdürülebilir Arazi Yönetimi Altında Türkiye’de Korunan Alanlar, *Türkiye Arazi Yönetimi Dergisi*, 3 (1), 40-52
- Çete, M., Yomralıoğlu, T., 2011, *Türkiye İçin Yeni Bir Arazi İdare Sistemi*, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Jeodezi, Jeoinformasyon ve Arazi Yönetimi Dergisi, 2101 (2), 70-76.
- Dale, P. F. ve McLaughlin, J. D., 1988, A Review of: “Land Information Management. An Introduction With Special Reference to Cadastral Problems in Third World Countries, Oxford University Clarendon Press, Oxford.
- Demirel, Z. ve Gür, M., 2008, *Arazi Yönetimi ve Mesleğimizdeki Değişime Etkileri*, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Jeodezi, Jeoinformasyon ve Arazi Yönetimi Dergisi, 2008 (1), 98.
- Demographia, 2021, Guide to citing Internet sources [online], Large International Urbanized Areas: Population Land Area & Density, <https://www.demographia.com/db-worldua.pdf> [Ziyaret Tarihi: 4 Haziran 2021].
- Enemark, S., 2009, Sustainable Land Governance, *FIG in Coordinates*, 27.

- Erbudak , M., 1967, Harita Kadastro Mühendisliğinin Değişik Mühendislik Kollarıyla İlişkisi, HKMO, Sayı: 7, S: 65-72.
- Erkan, H., Seylam, S. G., Yaşayan, A., 2011, Arazi Yönetimi Kavramı ve Türkiye Gereksinimi, *TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 13. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı*, 18-22 Nisan, Ankara.
- FIG, 1995, The FIG Statement on the Cadastre, FIG Publication No: 11.
- FIG, 1998, The FIG Statement on the Cadastre, FIG Publication No: 11.
- Garouani, A. E., Mulla, D. J., Garouani, S. E., Knight, J., 2017, Analysis of urban growth and sprawl from remote sensing data: Case of Fez Morocco, *International Journal of Sustainable Built Environment*, 6, 160-169.
- Gatta, G., Arioti, E., Bitelli, G., 2017, Geomatics science applied to cartographic heritage and archive sources: A new way to explore the XIXth century Gregorian Cadastre of Bologna (Italy), an ante-litteram 3D GIS, *Journal of Cultural Heritage*, 23 (2017), 68-76.
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2016, Büyükova Koruma Alanları Kararnemesi, Resmi Gazete, 2016/920.
- GİB, 2022, Guide to citing Internet sources [online], Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, Geçici Koruma İstatistik Veriler, <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> [Ziyaret Tarihi: 09 Ekim 2022].
- Güler, N. ve Ertaş, M., 2022, Examination of sustainable land management at the urban scale, *Advanced Land Management*, 2 (2), 79-88.
- Gülhan, D., 2016, *Sürdürülebilir Kent ve Kentsel Kimlik Örnekler: Birgi ve Bergama*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Gümüş, N. ve Gülersoy, A. E., 2018, Tire İlçesinde 2000-2017 Yılları Arasında Kır Nüfusundaki Değişim, *Uluslararası Küçük Menderes Araştırmaları Ve Tire Tarihi Sempozyumu*, Tire.
- HGM, 1957, İzmir İli Tire İlçesi Hava Fotoğrafı, *Harita Genel Müdürlüğü Arşivi*, Ankara.
- HGM, 1964, İzmir İli Tire İlçesi Hava Fotoğrafı, *Harita Genel Müdürlüğü Arşivi*, Ankara.
- HGM, 1977, İzmir İli Tire İlçesi Hava Fotoğrafı, *Harita Genel Müdürlüğü Arşivi*, Ankara.
- HGM, 1982, İzmir İli Tire İlçesi Hava Fotoğrafı, *Harita Genel Müdürlüğü Arşivi*, Ankara.

- HGM, 1995, İzmir İli Tire İlçesi Hava Fotoğrafı, *Harita Genel Müdürlüğü Arşivi*, Ankara.
- Kalkınma Bakanlığı, 2014, Onuncu Kalkınma Planı, Tarım Özel İhtisas Komisyonu, *Tarım Arazilerinin Sürdürülebilir Kullanımı Çalışma Grubu Raporu*, Ankara.
- Khademi, S., Norouzi, M., Hashemi, M., 2019, Sustainable Land Use Evaluation Based On Preservative Approach, *The International Archives of the Photogrammetry Remote Sensing and Spatial Information Sciences*, XLII-2/W11.
- Kışlalıoğlu, M., Berkes, F., 1991, Çevre ve Ekoloji, *Remzi Kitabevi*, İstanbul.
- Köken, K., 2019, Assessment Of Recently Developed Inner City Neighborhoods According to Sustainable Urban Planning and Design Criteria: The Case of Çukurambar, Master's Thesis, *The Graduate School Of Natural And Applied Sciences*, Middle East Technical University, Ankara.
- Malashevskiy, M., Palamar, A., Malanchuk, M., Bugaienko, O., Tarnopolsky, E., 2018, The Opportunities For Use The Peer Land Exchange During Land Management in Ukraine, *Geodesy and Cartography*, 44 (4), 129–133.
- Masri, T., Paudyal, D. R., Development Of 3d Cadastre In New South Wales Through E-Plan Lodgement, *ISPRS Annals of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences*, V-4.
- Meşhur, M. Ç., 2008, Arazi Ve Arsa Düzenlemesi (18.Madde Uygulaması) Sürecinin Kentsel Mekân Oluşumu Açısından İrdelenmesi, *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 2008 (2), Ankara.
- Omollo, W. O., Opiyo, R.O., 2020, Appraisal of Compliance With Land Subdivision Planning Regulations in Residential Neighbourhoods, *International Journal of Human Capital in Urban Management*, 5 (2), 125-138.
- Papaskiri, T. V., Semochkin, V. N., Ananicheva, E. P., Popova, E. S., Dronina, D. A., 2020, Digital Land Management And Land Resource Data Generation, *Earth and Environmental Science*, 579.
- Polat, Z. A., Alkan, M., Sürmeneli, H. G., 2017, Determining Strategies For the Cadastre 2034 Vision Using an AHP-Based SWOT Analysis: A Case Study for the Turkish Cadastral and Land Administration System, *Land Use Policy*, 67, 151–166.
- Qian, J., Peng, Y., Luo, C., Wu, C., Du, Q., 2016, Urban Land Expansion and Sustainable Land Use Policy in Shenzhen: A Case Study of China's Rapid Urbanization, *MDPI Journals*, 8, 16.
- Salvati, L., Munafoc, M., Morellic, V. G., Sabbib, A., 2012, Low-density settlements and land use changes in a Mediterranean urban region, *Elsevier Landscape and Urban Planning*, 105 (2012) 43-52.

- Solly, A., Berisha, E., Cotella, G., Rivolin, U. J., 2020, How Sustainable Are Land Use Tools? A Europe-Wide Typological Investigation, *MDPI Journals*, 12, 1257.
- Şahin, B., Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının ‘Sürdürülebilirlik’ İlkesi Açısından İrdelenmesi Kadıköy Fikirtepe Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, 2018, İstatistiki Bilgiler, İzmir Kadastro Müdürlüğü Tire Birimi.
- Tavşanoğlu, Ç., 2021, Kızılcım (Pinus brutia) Ormanlarının Yangın Sonrası Doğal Onarımı ve Ormanların Geleceği İçin Öneriler, *Orman ve Av Dergisi*, 2021 (Temmuz-Ağustos).
- TDK, 2022, Guide to citing Internet sources [online], Türk Dil Kurumu, Genel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr> [Ziyaret Tarihi: 30 Mart 2022].
- TKGM 2022, Guide to citing Internet sources [online], Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Tarihçe, <https://www.tkgm.gov.tr/arsiv-db/tarihce> [Ziyaret Tarihi: 30 Mart 2022].
- TÜİK, 2021, Guide to citing Internet sources [online], 31 Aralık 2021 Tarihli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Sonuçları, https://www.tuik.gov.tr/indir/duyuru/favori_raporlar.xlsx [Ziyaret Tarihi: 23 Temmuz 2022].
- TÜİK, 2022, Guide to citing Internet sources [online], Türkiye İstatistik Kurumu, Yıllara Göre İl Nüfusları, <https://data.tuik.gov.tr/bulten/index?p=adrese-dayali-nufus-kayit-sistemi-sonuclari-2021-45500> [Ziyaret Tarihi: 12 Haziran 2022].
- Türkiye Çevre Sorunları Vakfı, 1991, Çevre ve Ekonomi, Ankara.
- UN, 1992, 2nd World Environment Summit, United Nations Conference on Environment and Development, Rio.
- UN, 2014, World Urbanization Prospects 2014 Revision, United Nations, New York.
- UN ve FIG, 1996, The Bogor Declaration, United Nations Interregional Meetin of Experts on the Cadastre, Bogor, Indonesia.
- UN ve FIG, 1999, Report of the Workshop on Land Tenure and Cadastral Infrastructures for Sustainable Development, Bathurst, Australia.
- UNDP, 2018, Annual Report 2019 Results from 2018, United Nations Development Programme in Turkey, Ankara.
- UNDP, 2020, Annual Report 2020 Results from 2019, United Nations Development Programme in Turkey, Ankara.

- UNDP, 2021, Annual Report 2021 Results from 2020, United Nations Development Programme in Turkey, Ankara.
- UNDP, 2022, Guide to citing Internet sources [online], United Nations Development Programme, Sustainable Development Goals, <https://www.undp.org/tr/node/12306> [Ziyaret Tarihi: 4 Haziran 2022].
- UNECE, 1996, Land Administration Guidelines, United Nations Economic Commission for Europe, Geneva.
- UNFPA, 2017, State of World Population Report, United Nations Population Fund, New York.
- UNWCED, 1987, Our Common Future Brundtland Report, United Nations World Commission on Environment and Development.
- Yaşayan, A., Erkan, H., Seylam, S.G., 2009, Türkiye Kadastrolarına Genel Bakış, *TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Yönetim Kurulu'na sunulan basılmamış rapor*, İstanbul.
- Yaşayan, A., Erkan, H., Seylam, S.G., 2011, Kadastro Kavramı ve Türkiye Kadastroları, *TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 13. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 18-22 Nisan*, Ankara.
- Yomralıoğlu, T., 2021, Arazi Yönetimi Ders Notları, *İstanbul Teknik Üniversitesi, Geomatik Mühendisliği*, V.2021-10, İstanbul.
- Yomralıoğlu, T. ve Çete, M., 2005, Türkiye İçin Sürdürülebilir Bir Arazi Politikası İhtiyacı, *TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 28 Mart – 1 Nisan*, Ankara.
- WB, 2002, Sustainable Land Management-Challenges, Opportunities and Trade-offs, Agricultural and Rural Development, World Bank ISBN 0-8213-6579-5.

EKLER**EK-1 Tire Sayısal İmar Planı**

EK-2 Tire Kadastral Harita

